

กรมควบคุมมลพิษ
POLLUTION CONTROL DEPARTMENT

แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน

กรมควบคุมมลพิษ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คำนำ

แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน เป็นกรอบแผนแม่บทที่ได้จัดทำขึ้นจากการหารือ ระดมความคิดเห็น ตามกระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้งจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และองค์กรต่าง ๆ ในการกำหนดมาตรการแนวทางปฏิบัติและแผนดำเนินงานที่สามารถใช้ปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมได้ ทำให้สามารถจัดทำแผนการจัดการน้ำเสียชุมชนได้จนเป็นผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติในคราวประชุมครั้งที่ 6/2546 เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2546 มีมติเห็นชอบต่อแผนการจัดการฯ ดังกล่าว

แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน จะเป็นกรอบแผนแม่บทสำหรับให้เกิดการบริหารจัดการน้ำเสียแบบบูรณาการที่เน้นการจัดการเชิงพื้นที่ และอย่างเป็นระบบโดยภาพรวมของทั้งประเทศ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแนวคิด แนวทางปฏิบัติ ภายใต้แผนการจัดการน้ำเสียชุมชนไปใช้จัดทำแผนปฏิบัติสำหรับดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นให้มีการบริหารจัดการแบบบูรณาการเชิงรุก ภายใต้ความร่วมมือของทุกภาคส่วน รวมทั้งชุมชนและประชาชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องมีความสามารถและความพร้อมในการบริหารจัดการน้ำเสียได้ด้วยตนเอง อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานได้ ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนและประชาชนมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตดีขึ้น ประชาชนและชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมคิดเสนอแนะ และตัดสินใจ ซึ่งจะบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมได้นั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และประชาชนจะต้องร่วมมือกันในการแปลงแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน ไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

กรมควบคุมมลพิษ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญรูป

สรุปสาระสำคัญของแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน	ก
1. บทนำ	ก
2. วัตถุประสงค์	ก
3. เป้าหมาย	ก
4. พื้นที่เป้าหมาย	ข
5. ยุทธศาสตร์การจัดการน้ำเสียชุมชน	ข
6. กลยุทธ์และมาตรการ	ค
7. การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ	ด
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 เป้าหมาย	2
1.4 คำนิยาม	3
บทที่ 2 สถานการณ์การจัดการน้ำเสียชุมชน	4
2.1 วิกฤตน้ำเสียชุมชนและแนวโน้มของปัญหา	4
2.2 สถานภาพระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน	5
บทที่ 3 ปัญหาการจัดการน้ำเสียชุมชน	8
3.1 การจัดการน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดน้ำเสีย	8
3.2 การจัดการน้ำเสียชุมชนเมือง	10

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 4 การดำเนินงานที่ผ่านมา	13
4.1 นโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อม	13
4.2 การจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการน้ำเสีย	15
4.3 การจัดสรรงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปผ่านแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอน การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	19
4.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	19
4.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	20
บทที่ 5 การจัดทำแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน	21
5.1 การบริหารจัดการ	21
5.2 การจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ดำเนินการ	26
5.3 การวิเคราะห์และวางแผนจัดการ	54
บทที่ 6 การจัดการน้ำเสียชุมชน	67
6.1 ยุทธศาสตร์ด้านการจัดการน้ำเสียชุมชน	67
6.2 การดำเนินการตามแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน	67
6.3 พื้นที่เป้าหมาย	70
6.4 กลยุทธ์ มาตรการ และแนวทางปฏิบัติ	71
บทที่ 7 การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ	83
7.1 แนวทางการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ	83
7.2 หน่วยงานสนับสนุนการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	84

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
5-1	สรุปแนวทางการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้อง	22
5-2	สรุปแนวทางการบริหารจัดการน้ำเสียชุมชนที่พิจารณาและใช้แนวทางประกอบการ จัดทำแผนจัดการน้ำเสียชุมชน	24
5-3	ลำดับความสำคัญในระดับพื้นที่ลุ่มน้ำ 25 ลุ่มน้ำ	27
5-4	ดัชนีชี้วัดคุณภาพน้ำ และคุณภาพแหล่งน้ำที่สำคัญ ปี 2545	28
5-5	พื้นที่วิกฤตด้านมลพิษทางน้ำ 16 จังหวัด	29
5-6	ชุมชนเมืองตามการจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนในพื้นที่วิกฤตและพื้นที่ลุ่มน้ำ	30
5-7	พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 1 ระยะเร่งด่วน และระยะปานกลาง	34
5-8	พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 2 ระยะยาว	43
5-9	ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่วิกฤต 16 จังหวัด จำนวน 267 พื้นที่	62
6-1	การดำเนินงานภายใต้แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน	73

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
2-1	งบประมาณและหน่วยงานดำเนินการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน	5
3-1	รูปแบบการจัดการน้ำเสียของแหล่งกำเนิดชุมชนที่มีผลกระทบและลดผลกระทบ	9
	ต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม	
3-2	รูปแบบการจัดการน้ำเสียชุมชนเมืองและแนวโน้มนำมาเกิดผลกระทบต่อ	12
	คุณภาพสิ่งแวดล้อม	
4-1	ขั้นตอนการเสนอแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด	17
	เพื่อขอจัดสรรงบประมาณ	
4-2	โครงสร้างของแหล่งเงินที่ใช้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพ	18
	สิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด	
5-1	ลำดับความสำคัญของพื้นที่จัดการน้ำเสียชุมชน	32
5-2	ลำดับขั้นตอน วิธีการ และแนวทางวิเคราะห์และจัดทำแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน	56
5-3	ลำดับขั้นตอนการเสนอแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด	57
	เพื่อขอจัดสรรงบประมาณ	
5-4	ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร	60
	ปกครองส่วนท้องถิ่น	
6-1	การดำเนินงานและความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับหน่วยงานและกิจกรรมภายใต้	69
	แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน	
7-1	ลำดับการดำเนินงานเพื่อการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ.....	84

สรุปสาระสำคัญของแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน

1. บทนำ

แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน เป็นแผนการจัดการที่มุ่งแก้ไขปัญหาให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งการแก้ไข พื้นฟู การควบคุม การป้องกัน และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยการทำงานแบบผสมผสานและสอดคล้องกัน เพื่อให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชน ในการร่วมรับรู้ตั้งแต่ต้น ร่วมคิด ให้ข้อเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินการ โดยมีหน่วยงานจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้การสนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินการ พร้อมกับการกำกับ ดูแล และติดตามตรวจสอบ ประเมินผลอย่างเป็นระบบ ดังนั้น แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน จึงมุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบ มีความพร้อมในการบริหารจัดการ สามารถพึ่งพาตนเองได้

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อใช้เป็นกรอบแผนแม่บทในการดำเนินการบริหารงานและการจัดการแบบบูรณาการและสามารถนำไปจัดทำแผนปฏิบัติในการจัดการน้ำเสียชุมชนอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมบริหารงานการจัดการน้ำเสียชุมชนได้ด้วยตนเอง และอย่างต่อเนื่อง โดยชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมตัดสินใจดำเนินการ และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานกำกับดูแลด้านนโยบาย การบริหารจัดการ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ และด้านกฎหมาย

3. เป้าหมาย

3.1 เป้าหมายหลัก : ชุมชนและประชาชนมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตดีขึ้น

3.2 เป้าหมายรอง : (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมสามารถบริหารจัดการน้ำเสียชุมชนด้วยการพึ่งพาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพภายในปี พ.ศ 2554
(2) ชุมชนเมือง 344 พื้นที่ มีการดำเนินการจัดการน้ำเสียชุมชนเพื่อควบคุมปริมาณของเสีย ให้ระบายออกสู่สิ่งแวดล้อมได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของที่เกิดขึ้นภายในปี พ.ศ. 2551 และชุมชนเมือง 1,130 พื้นที่ มีการบริหารจัดการน้ำเสียที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพภายในปี 2560

4. พื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่ดำเนินการหรือพื้นที่เป้าหมาย ได้พิจารณาความสำคัญทั้งพื้นที่ชุมชนในเขตเทศบาล (Municipal Boundary) ที่มีชุมชนอาศัยอยู่มาก และพื้นที่บริเวณขอบนอกเขตเทศบาล (Peri-Urban Area) ซึ่งมักจะมีชุมชนขนาดเล็กเกิดขึ้นแบบกระจุกกระจาย ทำให้ควบคุมดูแลด้านสิ่งแวดล้อมยากขึ้น ดังนั้นการกำหนดพื้นที่เป้าหมายจึงเน้นพื้นที่ชุมชนเมืองในเขตเทศบาลก่อนเป็นหลัก เนื่องจากเป็นแหล่งกำเนิดน้ำเสียมากกว่า จำเป็นต้องเร่งดำเนินการจัดการ อีกทั้งการควบคุมดูแล บริหารจัดการ ยังสามารถทำได้ง่ายกว่า ส่วนพื้นที่บริเวณขอบนอกเขตเทศบาลจะสนับสนุนการใช้แนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสม เพื่อควบคุม ป้องกัน ปัญหามลพิษ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และการพึ่งพาตนเองในการดำเนินการ

พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชน แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 พื้นที่ดำเนินการเพื่อการแก้ไข พื้นฟู ควบคุม ป้องกัน และการจัดการ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีปัญหามลพิษน้ำเสีย คุณภาพน้ำในแม่น้ำเสื่อมโทรมอยู่ในเกณฑ์ต่ำถึงต่ำมาก และอาจเข้าขั้นวิกฤตได้ในอนาคตหากไม่เร่งดำเนินการเพื่อควบคุมปริมาณของเสียจากชุมชนให้ระบายออกสู่สิ่งแวดล้อมได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของที่เกิดขึ้น ได้แก่ ชุมชนเมือง จำนวน 344 พื้นที่ ดังนี้

1.1) ดำเนินการระยะเร่งด่วน ปี 2547-2548 จำนวน 97 พื้นที่

โดยในระยะแรกให้ดำเนินการตามลำดับความสำคัญของพื้นที่ลุ่มน้ำที่มีความเสื่อมโทรมมากใน 5 ลำดับแรก ได้แก่ ลุ่มน้ำท่าจีน ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก และลุ่มน้ำยม

1.2) ดำเนินการระยะปานกลาง ปี 2549-2551 จำนวน 247 พื้นที่

โดยดำเนินการในพื้นที่ตามลำดับความสำคัญของพื้นที่ลุ่มน้ำที่มีความเสื่อมโทรม และอยู่ในลำดับต้น ๆ เช่นกัน แต่ไม่อยู่ในพื้นที่ที่มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ต่ำถึงต่ำมาก

กลุ่มที่ 2 พื้นที่ดำเนินการเพื่อการควบคุม ป้องกัน และการจัดการ เป็นพื้นที่ที่ไม่มีปัญหามลพิษน้ำเสียมาก คุณภาพน้ำในแม่น้ำอยู่ในเกณฑ์ดีถึงพอใช้ แต่ ควรเตรียมการในระยะยาว สำหรับการบริหารจัดการที่ดี สามารถควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดปัญหามลพิษ เพื่อการอนุรักษ์และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไม่ให้เสื่อมโทรม ได้แก่ ชุมชนเมืองจำนวน 786 พื้นที่

5. ยุทธศาสตร์การจัดการน้ำเสียชุมชน

5.1 การบริหารจัดการน้ำเสียชุมชนแบบบูรณาการ เน้นการบริหารเชิงพื้นที่และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน รวมทั้งประชาชนและชุมชน เพื่อการจัดการน้ำเสียที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

5.2 สร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการควบคุม ป้องกัน และแก้ไข ปัญหามลพิษจากน้ำเสียชุมชน และประชาชน มีส่วนร่วมรับรู้ และร่วมตัดสินใจในการจัดการน้ำเสีย

5.3 พื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อมชุมชนและลดปัญหามลพิษ ในพื้นที่ที่อาจเกิดปัญหารุนแรงจากมลพิษด้านน้ำเสียชุมชน และก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อม และมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะพื้นที่วิกฤต และพื้นที่ลุ่มน้ำที่มีปัญหาความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำเป็นลำดับแรก

5.4 สร้างความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการน้ำเสียชุมชน และตระหนักถึงหน้าที่รับผิดชอบ และมีระบบการติดตามตรวจสอบประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

5.5 กำหนดกฎหมายที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์และเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้และปฏิบัติตามกฎหมาย

5.6 การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการจัดการน้ำเสีย ตลอดจนส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการนำน้ำเสียกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

5.7 ผนึกกำลังประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมของหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ชุมชนและประชาชน

6. กลยุทธ์และมาตรการ

ในการจัดการน้ำเสียชุมชนได้ลำดับความสำคัญในการดำเนินการของกลยุทธ์ต่าง ๆ โดยให้สอดคล้อง เชื่อมโยงกับมาตรการและแนวทางปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการน้ำเสียชุมชน ดังนี้

- กลยุทธ์ที่ 1 : ด้านการบริหารจัดการให้มีการจัดการน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพ
- กลยุทธ์ที่ 2 : ด้านความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการจัดการน้ำเสีย
- กลยุทธ์ที่ 3 : ด้านการประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม และมลพิษน้ำเสียชุมชนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินการและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- กลยุทธ์ที่ 4 : ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนในการจัดการน้ำเสียชุมชน เน้นให้ประชาชนสามารถเข้ามาร่วมรับรู้ตั้งแต่ต้น ร่วมคิด เสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินการ
- กลยุทธ์ที่ 5 : ด้านการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ
- กลยุทธ์ที่ 6 : ด้านกฎหมาย และกำกับดูแล ในการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด และควบคุมการดำเนินการจัดการน้ำเสียชุมชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติตาม และบังคับใช้กฎหมาย
- กลยุทธ์ที่ 7 : ด้านงบประมาณในการเสริมประสิทธิภาพการดำเนินการจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6.1 กลยุทธ์ที่ 1 : ด้านการบริหารจัดการให้มีการจัดการน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพ

6.1.1 ปัญหา

- (1) ขาดประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำเสียที่เหมาะสม
- (2) ขาดการบังคับใช้ กฎหมาย
- (3) ขาดเครื่องมือ ความรู้ และเทคนิคด้านการจัดการน้ำเสีย
- (4) ระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนเดิม ไม่สามารถดำเนินงานได้

อย่างมีประสิทธิภาพ

6.1.2 มาตรการ

- (1) สนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแบบบูรณาการเชิงรุก
- (2) เพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายและปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์
- (3) วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีด้านการจัดการน้ำเสียและควบคุมมลพิษ
- (4) พัฒนาสภาพการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนเดิม ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต่อเนื่อง

6.1.3 แนวทางปฏิบัติ

- (1) กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) จัดทำแผนการจัดการน้ำเสียชุมชนเพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และเสนอให้การจัดการน้ำเสียชุมชนเป็นวาระแห่งชาติ
- (2) กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) ดำเนินการประชุมสัมมนาและฝึกอบรมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างความเข้าใจในการบริหารจัดการ โดยเน้นการบริหารเชิงพื้นที่ สร้างความเข้าใจทั้งในระดับภาพรวม และในเชิงลึกระดับพื้นที่
- (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานในเชิงรุก โดยเป็นฝ่ายนำ ริเริ่ม เข้าถึงพื้นที่และชุมชน เพื่อสร้างความเชื่อถือให้กับประชาชน
- (4) กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) ส่งเสริม สนับสนุน ให้ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค (สสภ.) มีห้องปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมที่ได้มาตรฐาน ปัจจุบัน มี สสภ. 16 แห่ง ที่มีห้องปฏิบัติการ
- (5) กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) จัดทำแผนปฏิบัติการผลิตที่สะอาดสำหรับแหล่งกำเนิดน้ำเสียในชุมชนเมือง ซึ่งการผลิตที่สะอาดเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นเครื่องมือการจัดการในเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการพิจารณาหาแนวทางในการทำให้เกิดของเสียน้อยที่สุด หรือไม่มีเลย ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนวัตถุดิบ การใช้ซ้ำ หรือการนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งจะทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสีย
- (6) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) นำแผนปฏิบัติการผลิตที่สะอาดสำหรับแหล่งกำเนิดน้ำเสียในชุมชนเมือง (ตามข้อ(5)) ไปปฏิบัติ

(7) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำแนวทางการนำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่ (ตามข้อ 1.3.1.2) ไปปฏิบัติ

(8) กระทรวงทรัพยากรฯ (อจน.) นำรูปแบบวิธีการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน (ตามข้อ 1.3.1.3) ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานระบบบำบัดน้ำเสีย

(9) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) กำกับดูแล และควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดน้ำเสียในชุมชน และเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติตาม และการบังคับใช้กฎหมาย

(10) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) ติดตามและประเมินสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนชุมชนในการเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม และแหล่งกำเนิดมลพิษ ในพื้นที่ ตามแผนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(11) กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) อบรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบังคับใช้กฎหมาย ควบคุม ตรวจสอบ แหล่งกำเนิดมลพิษ เพื่อให้ น้ำเสียจากแหล่งกำเนิดได้รับการบำบัดได้ตามมาตรฐานน้ำทิ้งที่กำหนด

(12) กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) กำหนดมาตรฐานการควบคุมการระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดที่ยังไม่มีการควบคุมการระบายน้ำ และมาตรฐานควบคุมกากตะกอนจากการบำบัดน้ำเสีย

(13) กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ. และ สผ.) กำหนดกลไกการนำหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle : PPP) มาบังคับใช้ และเกิดผลเป็นรูปธรรม

(14) กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) สนับสนุนงบประมาณและส่งเสริมให้ภาคเอกชน สถาบันการศึกษาและองค์กรต่าง ๆ เข้าร่วมวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการน้ำเสียอย่างจริงจังและกว้างขวางขึ้น

(15) กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) พัฒนาการนำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดแล้วกลับไปใช้ประโยชน์ เนื่องจาก มีกิจกรรมหลายอย่างที่ไม่จำเป็นต้องใช้น้ำที่มีคุณภาพสูง แต่ต้องพิจารณาถึงระดับของคุณภาพน้ำให้สอดคล้องกับกิจกรรมแต่ละประเภท รวมถึงการพัฒนากำไรใช้ประโยชน์จากกากตะกอนที่เกิดจากระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน โดยวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านการลงทุน ความเหมาะสม ความพร้อมของท้องถิ่น พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดการนำไปใช้ปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

(16) กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ. และอจน.) พัฒนารูปแบบวิธีการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนที่มีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการเงินและการเดินระบบ ด้วยวิธีการเทียบเคียง (Benchmarking System) ซึ่งเป็นกระบวนการค้นหาแนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาและแนวทาง/กระบวนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถประยุกต์ใช้กับการจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินระบบฯ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบฯ หรือวิธีอื่น ๆ ที่เหมาะสม

(17) กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) พัฒนาการกำหนดแนวทาง หลักเกณฑ์ วิธีการควบคุมและจัดการกากตะกอนจากการบำบัดน้ำเสีย เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง มี

แนวทางและหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจจัดการกากตะกอนจากระบบฯ ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและงบประมาณ

(18) กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) พัฒนาเกณฑ์แนะนำการออกแบบระบบรวบรวมน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียของชุมชนสำหรับประเทศไทย โดยศึกษารวบรวมข้อมูลระบบฯที่มีการดำเนินการแล้วในประเทศ รวมทั้งการสำรวจข้อมูลภาคสนามและเอกสารวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้คณะผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียล้นกรองพิจารณา เพื่อกำหนดค่าที่ใช้แนะนำในการออกแบบให้เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบริษัทที่ปรึกษาออกแบบนำไปใช้

(19) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและฯ (คพ.) จัดทำแผนฟื้นฟูและปรับปรุงระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนทั่วประเทศ เพื่อฟื้นฟู ปรับปรุง ระบบรวบรวมน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถบริหารงานและรับผิดชอบการเดินระบบฯ ได้อย่างต่อเนื่องด้วยตนเอง โดยดำเนินการฟื้นฟูระบบบำบัดน้ำเสีย 77 แห่ง (ไม่รวมระบบฯ ของ กทม. 7 แห่ง และระบบที่ชะลอ/ยกเลิกโครงการ 3 แห่ง) ซึ่งเป็นระบบที่ก่อสร้างเสร็จแล้ว 63 แห่ง และกำลังก่อสร้าง 14 แห่ง

(20) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ/หรือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและฯ (อนจ.) ดำเนินการตามแผนฟื้นฟูฯ โดยการปรับปรุงซ่อมแซมระบบฯ จำนวน 36 แห่ง เพื่อฟื้นฟูสภาพให้สามารถดำเนินงานได้เต็มประสิทธิภาพ ภายในปี 2547-2548 วงเงิน 185 ล้านบาท

(21) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ/หรือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและฯ (อนจ.) ทำการเดินระบบ (Operation) จำนวน 46 แห่ง โดยได้รับงบประมาณในลักษณะแบบถดถอยเป็นเวลา 4 ปี เริ่มในปี 2547 วงเงิน 571.40 ล้านบาท และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจ่ายเพิ่มเติมใน ส่วนที่เหลือตามสัดส่วนอีก 342.60 ล้านบาท (รวมทั้งสิ้น 914.00 ล้านบาท) เพื่อให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นสามารถบริหารงานเดินระบบฯ ได้ในระยะแรกภายหลังจากการปรับปรุงซ่อมแซมฯ ก่อนที่จะรับผิดชอบดำเนินการด้วยการพึ่งพาตนเองได้ต่อไป

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมบำรุงรักษาหรือเปลี่ยนเครื่องจักร/อุปกรณ์ (Maintenance Cost) ทั้งหมด โดยเงินส่วนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องสมทบในส่วนของการเดินระบบและค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมบำรุงรักษา สามารถจัดหาได้จาก (1) งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง (2) รายได้จากการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย (3) เงินอุดหนุนภายใต้แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ (4) เงินกู้ จากแหล่งเงินอื่น ๆ

(22) สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) และกระทรวงทรัพยากรฯ (สผ. และคพ.) กำหนดแผนและดำเนินงานติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานฟื้นฟูฯ ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ วงเงิน 9.0 ล้านบาท ดำเนินการในปี 2547-2549 โดยติดตามประเมินผลเป็นระยะ ๆ ทุก 6 เดือน และจัดทำรายงานเสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี

(23) สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) และกระทรวงทรัพยากรฯ (สส.คพ. และอจน.) ดำเนินการสร้างความพร้อมให้ท้องถิ่นในการดำเนินการระบบบำบัด น้ำเสีย การเตรียมการกำหนดอัตราค่าบริการ และการจัดเก็บที่เหมาะสม ภายในปี 2547-2549 วงเงิน 10.0 ล้านบาท โดยอบรมสัมมนา สร้างความเข้าใจ

(24) สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) และจังหวัด (ทสจ.) ดำเนินการตามแผนฟื้นฟู โดยการณรงค์ประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียและการจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสีย วงเงิน 20.0 ล้านบาท ดำเนินการในปี 2547-2549

6.2 กลยุทธ์ที่ 2 : ด้านความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการจัดการน้ำเสีย

6.2.1 ปัญหา

- (1) บุคลากรขาดประสบการณ์ ความรู้ ทักษะด้านการจัดการน้ำเสีย
- (2) ขาดแผนงานดำเนินการและบริหารจัดการที่ชัดเจน
- (3) ขาดการตรวจสอบและเข้มงวดการบังคับใช้กฎหมายในการกำกับ ดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษ
- (4) ขาดความพร้อมในการดำเนินการจัดการน้ำเสีย อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2.2 มาตรการ

- (1) เสริมสร้างสมรรถนะ และศักยภาพเกี่ยวกับการจัดการน้ำเสียให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (2) พัฒนาการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (3) เพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานและบังคับใช้กฎหมาย
- (4) สร้างความพร้อมในการบริหารจัดการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควบคู่กับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

6.2.3 แนวทางปฏิบัติ

- (1) กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) ดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการในด้านการบริหารจัดการน้ำเสียให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) กำหนดแผนงานในการบริหารจัดการที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้
- (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการตามแผนการบริหารและสามารถรับการตรวจสอบประเมินผลได้

(4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้มงวดการบังคับใช้กฎหมายในการควบคุม ตรวจสอบ การระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด

(5) กระทรวงทรัพยากรฯ (สส. และอจน.) สนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถหรือ สมรรถนะของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้ ทักษะ ในการบริหารจัดการน้ำเสีย

(6) กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) สนับสนุนด้านวิชาการแก่แหล่งชุมชนขนาดเล็กให้เกิดความเข้มแข็งมีความพร้อมสามารถดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและจัดการน้ำเสียภายใต้การมีส่วนร่วม ทั้งการจัดการน้ำเสียชุมชนในพื้นที่เฉพาะ เช่น ชุมชนแออัด ชุมชนริมน้ำ เป็นต้น โดยพิจารณาความ เหมาะสม และแนวทางการเลือกใช้ระบบบำบัดน้ำเสียแบบติดกับที่ (Onsite Treatment) ที่มีประสิทธิภาพใน การบำบัดน้ำเสียสามารถทำงานได้แม้ในช่วงเวลาที่ปริมาณน้ำเสียน้อย ดูแลบำรุงรักษาง่าย ค่าใช้จ่ายใน การติดตั้งไม่สูง และประหยัดพลังงาน เป็นต้น

6.3 กลยุทธ์ที่ 3 : ด้านการประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม และมลพิษน้ำเสีย ชุมชนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินการและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

6.3.1 ปัญหา

- (1) ขาดการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูล ข่าวสาร แก่ประชาชนและชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- (2) ชุมชนและประชาชนไม่เข้าใจและไม่มีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหามลพิษ จากน้ำเสีย
- (3) ขาดประสบการณ์และทักษะในด้านการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมและมลพิษด้านน้ำเสีย

6.3.2 มาตรการ

- (1) สนับสนุนการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมลพิษ
- (2) สนับสนุนการเพิ่มความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมลพิษให้แก่ชุมชนและ ประชาชน
- (3) ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมและมลพิษด้านน้ำเสียชุมชน

6.3.3 แนวทางปฏิบัติ

- (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงทรัพยากรฯ (สส. และอจน.) และ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) รณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของ ประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น ร่วมคิด เสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ และร่วม ดำเนินการจัดการน้ำเสีย และการจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสียตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย

(2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) เผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมลพิษด้านน้ำเสียชุมชน

(3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) และสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) จัดฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อมและมลพิษทางน้ำแก่ชุมชนและประชาชน เพื่อให้เกิดความตระหนัก เกิดจิตสำนึก การเฝ้าระวังและอนุรักษ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม

(4) กระทรวงศึกษาธิการ สนับสนุนและบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการ และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษามีความเข้าใจ และเป็นกำลังสำคัญในการรักษาสิ่งแวดล้อมในอนาคต

(5) กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) สนับสนุนการเรียนรู้ และให้ความรู้ด้านการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สิ่งแวดล้อมศึกษา กิจกรรมการให้ความรู้ผ่านการสนทนา และการกิจกรรมมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ โดยการประชุม สัมมนา ฝึกอบรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถปฏิบัติงานด้านการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.4 กลยุทธ์ที่ 4 : ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนในการจัดการน้ำเสียชุมชน เน้นให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ตั้งแต่ต้น ร่วมคิด เสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินการ

6.4.1 ปัญหา

- (1) ขาดความเชื่อถือไว้วางใจจากประชาชนและชุมชน
- (2) ประชาชนไม่ได้รับข้อมูล ข้อเท็จจริง และไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมลพิษด้านน้ำเสียชุมชน
- (3) เกิดข้อขัดแย้งทางความคิด และการดำเนินการระหว่างประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (4) ขาดความรู้และทักษะในการดำเนินการให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ

6.4.2 มาตรการ

- (1) ปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้าถึงพื้นที่และใกล้ชิดประชาชนและชุมชน
- (2) เพิ่มประสิทธิภาพการให้ข้อมูลข่าวสารที่แท้จริงและความรู้แก่ประชาชนอย่างโปร่งใส และอย่างต่อเนื่อง
- (3) สร้างความเข้าใจ และความโปร่งใสในการปฏิบัติงานแก่ประชาชนและชุมชน
- (4) สนับสนุนส่งเสริมการเพิ่มศักยภาพและสมรรถนะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

6.4.3 แนวทางปฏิบัติ

(1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานในเชิงรุก เป็นฝ่ายนำ ริเริ่ม เข้าถึงพื้นที่ และชุมชน โดยปรับเปลี่ยนวิธีการใหม่เป็นแบบ One-way public relation แทนแบบเดิมที่ส่วนใหญ่จะเป็นแบบ Two-way communication โดยการสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ตั้งแต่การรับรู้ปัญหา การเสนอแนวทางแก้ไขร่วมกับชุมชน ความจริงใจ โปร่งใส ให้ข้อมูลที่แท้จริงแก่ประชาชนและร่วมดำเนินการกับประชาชนทันทีทั้งด้านการพัฒนา และการแก้ไขปัญหาเพื่อสร้างความเชื่อถือ (Trust) และความไว้วางใจ (Credibility) ให้เกิดขึ้นกับประชาชนและชุมชน

(2) กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง แก่ชุมชนและประชาชน อย่างโปร่งใสและเปิดเผย โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ผ่านผู้นำชุมชน และการจัดประชุมหารือกับผู้นำชุมชน เอกชน และประชาชน

(3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ ตลอดจนให้ข้อมูล ข่าวสาร ที่ถูกต้อง และให้ความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชนและประชาชน เพื่อลดความขัดแย้ง เปลี่ยนความขัดแย้งเป็นความร่วมมือ

(4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งองค์การสภาประชาชนเพื่อดำเนินการด้านการประสานกับประชาชนเกี่ยวกับข้อเท็จจริง แผนงาน โครงการ ความรู้ ความเข้าใจ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสีย ตลอดจนการกำหนดอัตราค่าบริการและร่วมรับผิดชอบจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสียด้วย โดยคาดหวังว่าการมีองค์การสภาประชาชนจะทำให้การจัดเก็บค่าบริการฯ ได้ง่ายขึ้น

(5) กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) ดำเนินการพัฒนารูปแบบ ขั้นตอน วิธีการ ดำเนินการ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และจัดอบรมสัมมนา

(6) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) ดำเนินการตามรูปแบบ ขั้นตอน วิธีการ สร้างการมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้น

6.5 กลยุทธ์ที่ 5 : ด้านการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ

6.5.1 ปัญหา

- (1) ขาดประสิทธิภาพการดำเนินการติดตามตรวจสอบประเมินผล
- (2) ขาดงบประมาณดำเนินการ

6.5.2 มาตรการ

- (1) พัฒนาระบบ และกลไกการติดตาม ตรวจสอบประเมินผล และวิธีการวัดผล

(2) สนับสนุนการดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

6.5.3 แนวทางการแก้ไข้ปัญหา

(1) กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ. และสผ.) กำหนดเกณฑ์ วิธีการ ระบบการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและมีเกณฑ์ชี้วัดเพื่อประเมินผลและการจัดทำรายงาน รวมทั้งสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการติดตามประเมินผล

(2) กระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) นำระบบการติดตามตรวจสอบประเมินผลไปดำเนินการในพื้นที่ โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งชี้แจงให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าใจ และให้ความร่วมมือในการตรวจสอบประเมินผล และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการตรวจสอบด้วย

6.6 กลยุทธ์ที่ 6 : ด้านกฎหมาย และกำกับดูแล ในการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด และควบคุมการดำเนินการจัดการน้ำเสียชุมชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติตาม และบังคับใช้กฎหมาย

6.6.1 ปัญหา

- (1) ขาดการบังคับใช้กฎหมายในการกำหนดและจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย
- (2) ขาดการบังคับใช้กฎหมายควบคุมแหล่งกำเนิดน้ำเสียที่เข้มงวด และดำเนินการลงโทษหากมีการฝ่าฝืน
- (3) ขาดกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และบทลงโทษที่ชัดเจนในการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบดำเนินการจัดการน้ำเสียและ/หรือการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสีย
- (4) ขาดกฎหมาย ควบคุม หรือการอนุญาตระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษ

6.6.2 มาตรการ

- (1) ส่งเสริมและสนับสนุนการบังคับใช้ในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียหรือค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสีย เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปประกาศใช้และดำเนินการได้ต่อไป
- (2) สนับสนุนกฎหมายควบคุมแหล่งกำเนิดน้ำเสียชุมชน ให้ครอบคลุมแหล่งกำเนิดน้ำเสียประเภทต่าง ๆ มากขึ้น
- (3) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีกลไกทางกฎหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบดำเนินการจัดการน้ำเสีย และ/หรือดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- (4) พัฒนากลไกทางกฎหมายควบคุมการระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษ

6.6.3 แนวทางปฏิบัติ

(1) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย (Service Fee) หรือการจ่ายค่าก่อให้เกิดมลพิษ (Pollution Charge) ตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle) สำหรับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปดำเนินการจัดเก็บ โดยอาจจัดเก็บได้หลายรูปแบบ เช่น จัดเก็บรวมกับค่าไฟฟ้า จัดเก็บโดยรวมกับภาษี จัดเก็บโดยรวบรวมกับค่าน้ำประปา หรือจัดเก็บเฉพาะค่าน้ำเสียต่างหาก เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บโดยรวมกับค่าน้ำประปาอาจเป็นแนวทางที่เหมาะสม เนื่องจาก จะทำให้มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บมากขึ้น และเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตน้ำใช้และการใช้น้ำ แต่ต้องมีการปรับแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย และผลักดันให้เป็นนโยบายของรัฐเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปปฏิบัติได้ ทั้งนี้รวมถึงทางเลือกในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียโดยรวมกับค่าน้ำประปา และแนวทางการจัดเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับการนำน้ำดิบจากแหล่งน้ำมาผลิตน้ำประปา

การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสีย (Tariff) สามารถพิจารณาองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ (1) ค่าบริการบำบัดน้ำเสีย (2) ค่าธรรมเนียมอนุญาตต่อเชื่อมต่อ และ (3) ค่าต่อเชื่อมต่อ ซึ่งสามารถพิจารณากำหนดตามความต้องการคืนทุนหรืออัตรากำไรคืนทุน (% cost recovery) แบ่งเป็น 4 ระดับคือ

ระดับที่ 1 คืนทุนเฉพาะค่าเดินระบบและบำรุงรักษา (Operation and Maintenance Cost) ได้อัตราค่าบริการถูกที่สุด มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากที่สุด

ระดับที่ 2 คืนทุนครอบคลุมค่าเดินระบบและบำรุงรักษา รวมค่าทดแทนเครื่องจักร (Replacement) ได้อัตราค่าบริการสูงขึ้น

ระดับที่ 3 คืนทุนครอบคลุมค่าเดินระบบ และบำรุงรักษา รวมค่าก่อสร้าง (ทั้งกรณีรวมค่าที่ดินและกรณีไม่รวมค่าที่ดิน) ได้อัตราค่าบริการที่สูงมากขึ้น

ระดับที่ 4 คืนทุนครอบคลุมค่าเดินระบบ บำรุงรักษา ค่าทดแทนเครื่องจักรและค่าก่อสร้าง (ทั้งกรณีรวมค่าที่ดินและไม่รวมค่าที่ดิน) ได้อัตราค่าบริการที่สูงมากที่สุด มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ น้อยที่สุด

ในการจัดเก็บค่าบริการสามารถพิจารณาได้ดังนี้

1. เป้าหมายการจัดเก็บ มี 3 กรณี
 - 1.1 จัดเก็บเพื่อคืนทุนค่าใช้จ่ายการลงทุน (ค่าใช้จ่ายการลงทุนประกอบด้วย ค่า O&M เงินสมทบของเทศบาล เงินกู้ เงินอุดหนุนโดยรัฐ และค่าใช้จ่ายจริงจากผู้ให้บริการ)
 - 1.2 จัดเก็บเพื่อการคืนทุนค่าใช้จ่ายดำเนินการ
 - 1.3 จัดเก็บเพื่อการคืนทุนค่าใช้จ่ายการลงทุนและค่าใช้จ่ายดำเนินการ
2. วิธีการจัดเก็บค่าบริการ มีหลากหลายวิธี อาทิเช่น
 - 2.1 จัดเก็บแบบเหมาเป็นรายเดือน

2.2 จัดเก็บรวมกับค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอยเป็นรายเดือน

2.3 จัดเก็บรวมกับค่าภาษีเป็นรายปี เช่น ภาษีโรงเรือน และที่ดิน

2.4 จัดเก็บรวมกับค่าน้ำประปา หรือค่าไฟฟ้า เป็นรายเดือน

ทั้งนี้ในการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียควรคำนึงถึงลักษณะของค่าบริการที่ดีและเกิดการยอมรับโดยทั่วไป ดังนี้

(ก) ค่าบริการบำบัดน้ำเสียต้องเป็นธรรมต่อผู้ใช้บริการ เช่น มีความถูกต้อง ไม่เป็นภาระมากต่อผู้ใช้บริการ โดยเฉพาะผู้ใช้บริการประเภทบ้านพักอาศัยควรพิจารณาระดับรายได้และความสามารถในการจ่ายด้วย (ability to pay)

(ข) ไม่ซับซ้อนและยากต่อการปฏิบัติใช้และติดตามตรวจสอบ

(ค) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดเก็บไม่สูงมาก

(ง) มีความยืดหยุ่นพอสมควรในการปฏิบัติใช้

(จ) การปฏิบัติใช้ควรสอดคล้องกับระบบบริหารและกลไกของเทศบาล

(ฉ) สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้

(2) กระทรวงทรัพยากรฯ ประกาศกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียหรืออัตราค่าก่อให้เกิดมลพิษและหลักเกณฑ์ วิธีการจัดเก็บ สำหรับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปดำเนินการต่อไป

(3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย โดยอาศัยกระบวนการณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ สร้างความตระหนักและจิตสำนึกในการรับผิดชอบของประชาชนในการจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสีย โดยอาจจัดเก็บในอัตราที่ต่ำกว่าก่อน เพื่อลดการต่อต้านและให้เกิดการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของประชาชน ทั้งนี้หากประชาชนยังไม่มีความพร้อมที่จะจ่ายค่าบริการฯ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจต้องจัดหาเงินจากแหล่งอื่นมาใช้ก่อน เช่น งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเงินอุดหนุนทั่วไปตามแผนกระจายอำนาจฯ และเงินกู้จากแหล่งอื่น เป็นต้น

(4) กระทรวงทรัพยากรฯ สนับสนุนให้เมืองค์การด้านน้ำและน้ำเสียชุมชน (Water and Sewage Authority หรือ WASA) มีหน้าที่จัดหาและผลิตน้ำใช้และจัดการน้ำเสียในหน่วยงานเดียวกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการดำเนินการผลิตน้ำใช้ที่สะอาด และการบำบัดน้ำเสีย รวมทั้งประสิทธิภาพในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียด้วย

(5) กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) ออกประกาศกระทรวงฯ กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด ได้แก่ ห้องปฏิบัติการวิเคราะห์คุณภาพน้ำ ร้านล้าง-อัดฟิล์มถ่ายรูป เป็นต้น และกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติในการควบคุมน้ำเสียจากอู่ซ่อมรถยนต์ กำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมกากตะกอนจากการบำบัด น้ำเสีย เป็นต้น

(6) กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้มงวดการบังคับใช้กฎหมายควบคุมแหล่งกำเนิด น้ำเสียชุมชน ที่ได้ประกาศบังคับใช้

(7) กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) ออกกฎกระทรวงตามมาตรา 73 พรบ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อใช้บังคับสำหรับผู้ที่จะเป็นผู้ควบคุมหรือผู้รับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียจะต้องมีใบอนุญาตและบุคลากรที่ชำนาญพร้อมที่จะดำเนินงาน

(8) กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) ออกกฎหมาย ข้อยระเบียบ และมีบทลงโทษที่ชัดเจน หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ดำเนินการหรือละเลยการปฏิบัติ พร้อมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล จากหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้เกิดความตระหนักต่อหน้าที่รับผิดชอบ ดำเนินงานจัดการน้ำเสีย และ/หรือระบบบำบัดน้ำเสียรวมอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

(9) สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) กำกับ ดูแล ควบคุมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อยระเบียบที่กำหนดขึ้น จากข้อ 6.3.1.1

(10) กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) กำหนดหลักเกณฑ์การอนุญาตระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษชุมชนเมือง อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม (Discharge Permit System) โดยแหล่งกำเนิดเหล่านี้จะระบายน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำหรือออกสู่สิ่งแวดล้อมได้จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือข้อยระเบียบที่กำหนดเพื่อควบคุมป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยในระยะแรกจะควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษขนาดใหญ่ เช่น ชุมชนเมือง โรงงานอุตสาหกรรม และฟาร์ม ปศุสัตว์ เป็นต้น ส่วน

บ้านเรือนและแหล่งกำเนิดน้ำเสียอื่น ๆ ที่ติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียแบบ Onsite Treatment อาจไม่ต้องขออนุญาตการระบายน้ำเสียแต่ต้องกำหนดเกณฑ์หรือเงื่อนไขเพื่อควบคุมน้ำเสียไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

(11) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) กำกับดูแลการอนุญาตระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดภายใต้ระบบ Discharge Permit System และตามหลักเกณฑ์การอนุญาตและเงื่อนไขกำหนดอื่น ๆ

6.7 กลยุทธ์ที่ 7 : ด้านงบประมาณในการเสริมประสิทธิภาพการดำเนินการจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6.7.1 ปัญหา

(1) ขาดการควบคุมการดำเนินการจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้กลไกทางการสนับสนุนงบประมาณ

(2) ขาดการติดตามตรวจสอบ ประเมินผล ที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

(3) การจัดสรรงบประมาณประจำปีให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่มีการกำหนดให้ใช้จ่ายเงินด้านการจัดการน้ำเสียที่ชัดเจน

6.7.2 มาตรการ

(1) สนับสนุนกำหนดแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการ น้ำเสียชุมชนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบมากขึ้น

(2) พัฒนาระบบติดตาม ตรวจสอบ การบริหารเงินงบประมาณในการดำเนินการจัดการน้ำเสียชุมชน

(3) สนับสนุนกำหนดภารกิจด้านการจัดการน้ำเสียชุมชนและงบประมาณดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องใช้จ่ายดำเนินการ

6.7.3 แนวทางปฏิบัติ

(1) กระทรวงทรัพยากรฯ (สผ.) และสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดเกณฑ์หรือเงื่อนไขการสนับสนุนงบประมาณด้วยการปรับลดสัดส่วนงบประมาณประจำปีหากละเลยไม่ดำเนินการจัดการน้ำเสียหรือระบบบำบัดน้ำเสีย หรือสนับสนุนงบประมาณเพิ่มตามสัดส่วนที่เหมาะสมหากสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) กระทรวงทรัพยากรฯ (สผ.) และสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างแรงจูงใจให้แก่ท้องถิ่นที่ดูแลเอาใจใส่การจัดการสิ่งแวดล้อมและน้ำเสีย ด้วยการสนับสนุนงบประมาณหรือเงินอุดหนุนให้แก่ท้องถิ่นที่สามารถดำเนินการจัดการน้ำเสียได้ด้วยตนเองในระดับหนึ่ง หรือท้องถิ่นแสดงความพร้อมในการบริหารจัดการและร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการจัดการน้ำเสีย

(3) กระทรวงทรัพยากรฯ (สผ.) และสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างระบบติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล การบริหารเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณและเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

(4) กระทรวงทรัพยากรฯ (สผ.) และสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล การใช้จ่ายเงินงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

(5) สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดสัดส่วนงบประมาณที่ชัดเจนสำหรับภารกิจด้านการจัดการน้ำเสียชุมชนและการดำเนินการระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนในการจัดสรรงบประมาณประจำปีให้แก่ท้องถิ่นผ่านแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7. การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

ในการดำเนินการแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติและมีการติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความเข้าใจในแผน มีส่วน ร่วมในการปฏิบัติทุกขั้นตอน และสามารถปฏิบัติได้ในทุกระดับ ทั้งระดับหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และระดับชุมชน ทั้งนี้ในการจัดทำแผนการจัดการน้ำเสียชุมชนจึงได้กำหนดแผนดำเนินงานที่มี ระยะเวลาชัดเจน ตลอดจนสาระที่บ่งชี้ถึงหลักการ เหตุผล เป้าหมายและภารกิจ แหล่งเงิน มีผู้รับผิดชอบที่ ชัดเจน และการจัดลำดับของการดำเนินการ แนวทางการติดตามประเมินผล รวมทั้งได้ผนวกเอาขั้นตอน วิธีการ ดำเนินการจัดการน้ำเสียชุมชน ไว้ในแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน สำหรับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นสามารถใช้เป็นแนวทางดำเนินการได้ด้วยตนเอง

การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ สามารถดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. จัดทำแผนปฏิบัติการจัดการน้ำเสียชุมชน ตามแนวทางและกรอบดำเนินการ ภายใต้ แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. สร้างความเข้าใจในแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน และองค์ความรู้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม รวมทั้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีขีดความสามารถ และมีความพร้อมในการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลักดันให้มีการบริหารแผนการจัดการน้ำเสียชุมชนอย่างจริงจัง โดยสนับสนุนองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นท้องถิ่นสามารถประยุกต์แนวทางการดำเนินการให้สามารถปฏิบัติได้ในระดับชุมชน และระดับท้องถิ่น ด้วยการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้มาตรการต่าง ๆ จะต้อง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การจัดการน้ำเสียชุมชน สามารถติดตามและประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รับรู้ ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการและต่อเนื่องทั้งการศึกษา การเสนอข้อคิดเห็นและตัดสินใจ เพื่อให้เกิด ความรู้สึกถึงการมีส่วนร่วม ความเชื่อถือ และความโปร่งใสในการดำเนินงานของท้องถิ่น

5. สร้างระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล มีเกณฑ์ชี้วัดประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ

6. สนับสนุนการจัดทำฐานข้อมูลระดับชุมชน และระดับท้องถิ่น รวมทั้งการประสานความ ร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำข้อมูลและความรู้ทางวิชาการไปใช้ประกอบการปฏิบัติงาน และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร จัดการได้

หน่วยงานจากส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคจะต้องให้การสนับสนุนและช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการเพื่อการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติรวมทั้งต้องสร้างระบบติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล การดำเนินงานตามแผน และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

(1) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สส. สผ. อจน. คพ.) และ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) ให้การส่งเสริม สนับสนุน ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการตามแนวทางการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยลำดับแรกซึ่งสำคัญและต้องดำเนินการก่อน คือ การประสานและชี้แจงแผนเพื่อสร้างความเข้าใจในแผนการจัดการน้ำเสียให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้หน่วยงานส่วนกลางจะต้องดำเนินการสร้างระบบติดตามตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการน้ำเสียด้วย

(2) จังหวัด (ทสจ.) ประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานส่วนกลาง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

ชุมชนและประชาชน ควรต้องมีส่วนร่วมดำเนินการโดยการเปิดโอกาสให้ชุมชนและประชาชนเข้ามาร่วมรับรู้ตั้งแต่ต้น ร่วมคิด ให้ข้อเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการจัดการน้ำเสีย และร่วมติดตามตรวจสอบ ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องให้เกิดการมีส่วนร่วมตามกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ปัญหามลพิษด้านน้ำเสียที่ผ่านมาแม้ว่าจะมีการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ หลายหน่วยงาน แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายเท่าที่ควรเนื่องจากแผนดำเนินการขาดความชัดเจนและไม่สอดคล้องกัน ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานและสร้างความเข้าใจแก่ชุมชนและประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานวางแผนและดำเนินการปฏิบัติงานในลักษณะต่างคนต่างทำจนเกิดความซ้ำซ้อนของงานและความสับสนจนไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมาคือ คุณภาพน้ำในแม่น้ำหลายสายเสื่อมโทรมขึ้นทุกปี ชุมชนเมืองมีสภาพสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี ส่งผลกระทบต่ออนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน เนื่องจากขาดการจัดการน้ำเสียหรือมีการจัดการน้ำเสียที่ไม่มีประสิทธิภาพ ประชาชนขาดความเชื่อมั่น ละเลยหรือต่อต้านไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการน้ำเสียและสูญเสียงบประมาณของรัฐ

มลพิษด้านน้ำเสียที่สำคัญส่วนหนึ่งเกิดจากน้ำเสียชุมชนซึ่งรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณในการจัดการน้ำเสียโดยการก่อสร้างระบบรวบรวมน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนแล้วเป็นจำนวนหลายหมื่นล้านบาทแต่การดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบประสบปัญหาและอุปสรรคมาโดยตลอด ทั้งด้านขาดงบประมาณ ขาดบุคลากรที่ชำนาญ และที่สำคัญคือขาดความพร้อมในการบริหารจัดการ จนไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง อีกทั้งยังขาดความเข้าใจและเกิดความสับสนในการปฏิบัติงานจัดการน้ำเสีย เนื่องจากไม่มีแผนการจัดการที่ชัดเจนและสามารถใช้เป็นแนวทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ จึงได้จัดทำแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน โดยมีการประชุมและหารือร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้พิจารณาให้สอดคล้องและเป็นไปตามนโยบายของรัฐ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545–2549) เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติฯ ด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนของทิศทาง และแนวทางปฏิบัติในการบริหารและจัดการน้ำเสียชุมชนแบบบูรณาการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถใช้ปฏิบัติได้โดยไม่เกิดความซ้ำซ้อนของการดำเนินงาน และประสานการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน ได้รวมเอาแนวทางและวิธีการดำเนินงานจัดการน้ำเสียชุมชนสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้ด้วยตนเอง พร้อมกับกำหนดมาตรการและแผนงาน

ดำเนินการที่ชัดเจน ทั้งในด้านการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การบริหารจัดการแบบบูรณาการ และการดำเนินงานแบบผสมผสานที่สอดคล้องกัน เพื่อให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการน้ำเสีย มีความพร้อมในการบริหารจัดการ และสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง โดยที่ชุมชนและประชาชนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมตัดสินใจดำเนินการด้วย ทั้งนี้โดยมีหน่วยงานจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้การสนับสนุนและกำกับดูแล ทั้งด้านนโยบาย ด้านการบริหารจัดการ ด้านการณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และด้านกฎหมาย รวมทั้งดำเนินการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อใช้เป็นกรอบแผนแม่บทในการดำเนินการบริหารงานและการจัดการแบบบูรณาการและสามารถนำไปจัดทำแผนปฏิบัติในการจัดการน้ำเสียชุมชนอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมบริหารงานการจัดการน้ำเสียชุมชนได้ด้วยตนเอง และอย่างต่อเนื่อง โดยชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมตัดสินใจดำเนินการ และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานกำกับดูแลด้านนโยบาย การบริหารจัดการ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ และด้านกฎหมาย

1.3 เป้าหมาย

1.3.1 เป้าหมายหลัก : ชุมชนและประชาชนมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตดีขึ้น

1.3.2 เป้าหมายรอง : (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมสามารถบริหารจัดการน้ำเสียชุมชนด้วยการพึ่งพาตนเองได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ภายในปี พ.ศ. 2554

(2) ชุมชนเมือง 344 พื้นที่ มีการดำเนินการจัดการน้ำเสียชุมชนเพื่อควบคุมปริมาณของเสีย ให้ระบายออกสู่สิ่งแวดล้อมได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของที่เกิดขึ้นภายในปี พ.ศ. 2551 และชุมชนเมือง 1,130 พื้นที่ มีการบริหารจัดการน้ำเสียที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพภายในปี 2560

1.4 คำนิยาม

1.4.1 *น้ำเสียชุมชน* หมายถึง ของเสียที่อยู่ในสภาพเป็นของเหลว รวมทั้งมลสารที่ปะปนหรือปนเปื้อนอยู่ในของเหลวนั้น ซึ่งเกิดจากการใช้น้ำสำหรับประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน

1.4.2 *น้ำทิ้ง* หมายถึง น้ำเสียที่ผ่านการบำบัดแล้วจะมีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

1.4.3 *ระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน* หมายความว่ารวมถึง ท่อ สิ่งปลูกสร้าง เครื่องมือ อุปกรณ์ และวัสดุที่จำเป็น ที่ส่วนราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น ผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสีย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีขึ้นเพื่อบริการสาธารณะด้านการบำบัดน้ำเสียจากกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนเป็นหลัก และสามารถรับบริการบำบัดน้ำเสียจากกิจกรรมอื่นที่มีใช้ชุมชนได้ตามความเหมาะสม

บทที่ 2

สถานการณ์การจัดการน้ำเสียชุมชน

2.1 วิฤตน้ำเสียชุมชนและแนวโน้มของปัญหา

การจัดการน้ำเสียชุมชนที่ผ่านมาเป็นการดำเนินงานแบบแยกส่วนมีหลายหน่วยงานรับผิดชอบ จนเกิดความสับสนซ้ำซ้อนของการทำงานในลักษณะต่างคนต่างทำ โดยไม่ให้ความสำคัญแบบองค์รวมหรือในเชิงพื้นที่ จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเบ็ดเสร็จ และไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อีกทั้งยังขาดความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้เกิดการหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและลดต้นทุนการดำเนินการ นอกจากนี้ โครงการก่อสร้างระบบรวบรวมน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน ที่ต้องใช้งบประมาณลงทุนจำนวนมาก มักจะประสบกับปัญหาการบริหารจัดการ ภายหลังจากก่อสร้างแล้วเสร็จ ทั้งด้านการดูแลและรักษาระบบที่ขาดประสิทธิภาพ และการเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งการศึกษาความเหมาะสมและการออกแบบก่อสร้างระบบฯ ขาดความเอาใจใส่อย่างจริงจังในด้านการบริหารจัดการและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมของชุมชนในพื้นที่ และด้านเศรษฐศาสตร์การลงทุน ตลอดจนการนำหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายมาใช้ ยังไม่เกิดผลในทางปฏิบัติเท่าที่ควร และยังขาดกลไกหรือกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้ชุมชนและประชาชนขาดจิตสำนึกไม่เข้าใจปัญหาอย่างแท้จริง ในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และไม่ให้ความร่วมมือดำเนินการ

ภายหลังจากที่ชุมชนเมืองระดับสุขาภิบาล ได้รับการยกฐานะขึ้นมาเป็นเทศบาลแล้ว ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2542 ทำให้ปัจจุบันมีชุมชนเมืองระดับเทศบาลรวมทั้งสิ้น 1,130 แห่ง (รวมเมืองพัทยา) และองค์การบริหารส่วนตำบล อีกจำนวน 6,745 แห่ง ชุมชนเมืองเหล่านี้ ระบายน้ำเสียออกสู่สิ่งแวดล้อมประมาณวันละ 14 ล้านลูกบาศก์เมตร เป็นน้ำเสียจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประมาณ 4 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน และจากองค์การบริหารส่วนตำบล และพื้นที่อื่นๆ ประมาณ 10 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน ในขณะที่ชุมชนเมืองเพียงไม่กี่แห่งและส่วนใหญ่เป็นชุมชนเมืองระดับเทศบาลนครและเทศบาลเมือง ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย เนื่องจากเป็นชุมชนเมืองที่มีขนาดใหญ่ มีปริมาณน้ำเสียค่อนข้างมากที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คุณภาพแหล่งน้ำและคุณภาพชีวิตของประชาชน

อย่างไรก็ตาม ยังมีชุมชนเมืองที่ยังไม่มีการจัดการน้ำเสียที่เหมาะสม อีกเป็นจำนวนมากถึง 7,803 พื้นที่ ได้แก่ ชุมชนเมือง 1,060 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 6,743 แห่ง ชุมชนและประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แหล่งชุมชนเมืองเหล่านี้ ยังขาดความรู้ความเข้าใจปัญหาน้ำเสีย ขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป้องกัน ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดความพร้อมด้านการบริหารจัดการน้ำเสีย ขาดงบประมาณดำเนินการ และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเหมาะสม และสามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนยังต้องการการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมากขึ้น ในการดำเนินการจัดการน้ำเสีย ซึ่งในอนาคตจำเป็นต้องสนับสนุนให้มีการบริหารจัดการน้ำเสียที่

เหมาะสมกับพื้นที่และขีดความสามารถของท้องถิ่น โดยพิจารณาตามลำดับความสำคัญของพื้นที่และความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำ

2.2 สถานภาพระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน

ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียไปแล้วรวมทั้งสิ้น 67,290 ล้านบาท จนกระทั่งในปัจจุบันประเทศไทยมีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนทั้งสิ้น 87 แห่ง กระจายอยู่ทั่วประเทศ สามารถรองรับน้ำเสียได้ 2.8 ล้านลูกบาศก์เมตร/วัน แบ่งเป็น การก่อสร้างโดยกรมโยธาธิการ (เดิม) 13,250 ล้านบาท จำนวน 50 แห่ง การก่อสร้างโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ (เดิม) โดยผ่านแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด 34,220 ล้านบาท จำนวน 22 แห่ง ดำเนินการโดยกรุงเทพมหานคร 19,508 ล้านบาท จำนวน 7 แห่ง และงบประมาณจากหน่วยงานอื่น ๆ อาทิ กรมประมง กรมการปกครอง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และท้องถิ่น อีก 312 ล้านบาท จำนวน 8 แห่ง ดังรูปที่ 2-1

งบประมาณการก่อสร้างระบบรวบรวม และบำบัดน้ำเสีย 67,290 ล้านบาท (87 แห่ง)	กรมโยธาธิการ (เดิม) 13,250 ล้านบาท (ระบบบำบัดน้ำเสีย 50 แห่ง)	บำบัดน้ำเสียได้ 838,000 ลบ.ม./วัน โครงการที่ถูกระงับ 1 โครงการ บำบัดได้ 24,000 ลบ.ม./วัน
	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 34,220 ล้านบาท (ระบบบำบัดน้ำเสีย 22 แห่ง)	บำบัดน้ำเสียได้ 452,000 ลบ.ม./วัน โครงการที่ถูกระงับ 2 โครงการ บำบัดได้ 534,700 ลบ.ม./วัน
	กรุงเทพมหานคร 19,508 ล้านบาท (ระบบบำบัดน้ำเสีย 7 แห่ง)	บำบัดน้ำเสียได้ 992,000 ลบ.ม./วัน
	หน่วยงานอื่น ๆ 312 ล้านบาท (ระบบบำบัดน้ำเสีย 8 แห่ง)	บำบัดน้ำเสียได้ 26,700 ลบ.ม./วัน
บำบัดน้ำเสียได้ 2.8 ล้านลูกบาศก์เมตร/วัน		

รูปที่ 2-1 งบประมาณและหน่วยงานดำเนินการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน
(ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ)

ระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน 87 แห่ง เป็นระบบที่ก่อสร้างเสร็จแล้ว 68 แห่ง และระบบที่กำลังก่อสร้างโครงการใหม่ 16 แห่ง และอีก 3 แห่ง ถูกยกเลิก/ชะลอการก่อสร้าง ได้แก่ ระบบบำบัดน้ำเสียเทศบาลเมืองสระบุรี ระบบบำบัดน้ำเสียเทศบาลตำบลปากแพรง จังหวัดนครศรีธรรมราช และระบบบำบัดน้ำเสียรวมเขตควบคุมมลพิษจังหวัดสมุทรปราการ ทำให้ความสามารถในการบำบัดน้ำเสียลดลงจากเดิม 2.8 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน เหลือเพียง 2.2 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน ระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะเป็นระบบบำบัดน้ำเสียแบบบ่อฝัง (Stabilization Pond) ⁽¹⁾ เนื่องจาก เป็นระบบที่อาศัยธรรมชาติในการบำบัดน้ำเสีย ดูแลรักษาง่าย และใช้เครื่องจักรอุปกรณ์ที่ไม่ซับซ้อนมาก ไม่ต้องการบุคลากรที่ชำนาญมาก และค่าใช้จ่ายในการเดินระบบต่ำ แต่มีข้อเสียคือ ใช้พื้นที่มากและมักจะมีปัญหาปริมาณสาหร่าย (algae) มีมากเกินไปโดยเฉพาะในบ่อสุดท้าย

ระบบบำบัดน้ำเสียส่วนใหญ่มีอายุการใช้งานอยู่ในช่วงไม่เกิน 10 ปี โดยมีน้ำเสียเข้าระบบบำบัดฯ เพียงร้อยละ 50-60 ของความสามารถการรับน้ำเสียของระบบฯ (Capacity) ⁽²⁾ หรือบำบัด น้ำเสียได้เฉลี่ยร้อยละ 56 ของปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นจริง ขณะที่พื้นที่ให้บริการบำบัดน้ำเสียเฉลี่ยเพียงร้อยละ 34 ของพื้นที่เขตเทศบาลเท่านั้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่า แม้ในเขตเทศบาลเองก็ยังไม่ได้รับการบำบัดน้ำเสียครอบคลุมพื้นที่อย่างทั่วถึง ทำให้ยังมีน้ำเสียระบายออกสู่สิ่งแวดล้อมโดยไม่ผ่านการบำบัด

ท้องถิ่นส่วนใหญ่จะดำเนินงานและดูแลบำรุงรักษาระบบโดยใช้บงของท้องถิ่นเอง และมักจะประสบกับปัญหางบประมาณไม่เพียงพอสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินระบบ ซึ่งค่าใช้จ่ายจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประเภทของระบบบำบัดน้ำเสียที่มีรูปแบบการดำเนินงานและดูแลรักษาแตกต่างกัน รวมทั้งความต้องการใช้กระแสไฟฟ้าในการเดินระบบฯ ด้วย ระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนที่เดินระบบอยู่ในปัจจุบัน มีค่าใช้จ่ายดำเนินงานประมาณ 0.1 - 28 ล้านบาทต่อปี ⁽³⁾ และโดยเฉลี่ยร้อยละ 42 ของค่าเดินระบบเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับกระแสไฟฟ้า อย่างไรก็ตาม มีแนวโน้มที่ท้องถิ่นเริ่มให้ออกชนหรือบริษัทที่ปรึกษาที่มีความพร้อมด้านบุคลากรที่ชำนาญและความเชี่ยวชาญในการควบคุมและบำรุงรักษาระบบฯ เข้ามาดำเนินการแทน เช่น เทศบาลนครนนทบุรี เมืองพัทยา เทศบาลเมืองภูเก็ต เทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลนครสงขลา นอกจากนี้ยังมีองค์การจัดการน้ำเสีย (อจน.) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่สนับสนุนช่วยเหลือท้องถิ่นในการดำเนินงานระบบฯ และดูแลบำรุงรักษา รวมทั้งจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียด้วย ซึ่งปัจจุบันได้เข้าไปดำเนินการให้กับเทศบาลตำบลแสนสุข จ.ชลบุรี

⁽¹⁾ ระบบบำบัดน้ำเสียแบบบ่อฝัง (Stabilization Pond) เป็นระบบบ่อที่อาศัยธรรมชาติในการบำบัดน้ำเสีย การเดินระบบไม่ยุ่งยากซับซ้อน ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาและการเดินระบบต่ำ แต่เป็นระบบที่ต้องใช้พื้นที่ในการก่อสร้างมาก

⁽²⁾ ความสามารถรับน้ำเสียของระบบ (Capacity) หมายถึง ความสามารถของระบบบำบัดน้ำเสียที่ออกแบบให้สามารถบำบัดน้ำเสียได้เพียงพอ ในอนาคตตามระยะเวลาที่กำหนดในการออกแบบ เช่น 10 ปี หรือ 20 ปี และใช้บอกขนาดของระบบบำบัดน้ำเสียได้ เช่น ระบบขนาด 1,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน เป็นต้น

⁽³⁾ ค่าเดินระบบ 0.1 ล้านบาท/ปี ได้แก่ เทศบาลเมืองชลุข จ.จันทบุรี ค่าเดินระบบ 28 ล้านบาท/ปี ได้แก่ เมืองพัทยา (ระบบใหม่) ขณะที่ค่าเดินระบบของกรุงเทพมหานคร 5 แห่ง มีค่าเดินระบบ 220 ล้านบาท/ปี

การจัดหางบประมาณสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินระบบและดูแลบำรุงรักษา เป็นสิ่งจำเป็นที่ท้องถิ่นจะต้องจัดหาจากแหล่งเงินต่าง ๆ เพื่อให้เพียงพอสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการ โดยอาจใช้งบประมาณของท้องถิ่นเอง เงินอุดหนุนภายใต้แผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเงินรายได้จากการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งชุมชนและประชาชนในพื้นที่บริการบำบัดน้ำเสีย ควรร่วมรับผิดชอบตามหลักผู้ก่อมลพิษต้องเป็นผู้จ่าย และรัฐบาลควรจะกำหนดนโยบายของรัฐเพื่อให้ท้องถิ่นปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ปัจจุบันเทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลตำบลแสนสุข จ.ชลบุรี เทศบาลเมืองป่าตอง จ.ภูเก็ต และเมืองพัทยา เพียง 4 แห่ง เท่านั้น ที่ดำเนินการตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายโดยการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย เพื่อนำไปใช้ดำเนินงานระบบต่อไป ทั้งนี้ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ชุมชนและประชาชนไม่ให้ความร่วมมือจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งอาจเกิดจากท้องถิ่นขาดการรณรงค์ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และประชาชนไม่มีโอกาสเข้ามารับรู้และแสดงความคิดเห็นตั้งแต่ต้น อีกทั้งการบริหารการจัดเก็บที่ขาดประสิทธิภาพ ทั้งด้านความพร้อมของท้องถิ่นและรูปแบบการจัดเก็บค่าบริการฯ หากสามารถจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียโดยรวมกับการจัดเก็บค่าน้ำประปาได้อาจจะเป็นทางออกสำหรับการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะต้องปรับปรุงหรือกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมด้วย เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติได้ นอกจากนี้ภาครัฐอาจกำหนดมาตรการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการใช้น้ำจากแหล่งน้ำเพื่อผลิตน้ำประปา และนำรายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการใช้น้ำไปจัดสรรสำหรับบริหารจัดการน้ำเสียให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

บทที่ 3

ปัญหาการจัดการน้ำเสียชุมชน

3.1 การจัดการน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดน้ำเสีย

แหล่งกำเนิดน้ำเสียชุมชนส่วนใหญ่ ได้แก่ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย โรงแรม อาคารพาณิชย์ ร้านอาหาร กิจการบริการ เป็นต้น ซึ่งภายหลังจากมีพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 จึงได้มีประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ (เดิม) จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากอาคารบางประเภทและบางขนาด⁽¹⁾ มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากที่ดินจัดสรร⁽²⁾ และมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง⁽³⁾ ซึ่งแหล่งกำเนิดเหล่านี้จะถูกจัดให้เป็นแหล่งกำเนิดน้ำเสียที่จะต้องถูกควบคุมฯ เจ้าของหรือผู้ประกอบการแหล่งกำเนิดมลพิษจะต้องดำเนินการกำจัดน้ำเสียให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด จึงจะสามารถระบายออกสู่สิ่งแวดล้อมหรือแหล่งน้ำธรรมชาติได้

อย่างไรก็ตามการบังคับใช้กฎหมายขาดความเข้มงวดและไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำให้ไม่สามารถ ควบคุม กำกับ ดูแลให้ปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมักจะมีการฝ่าฝืน หลบเลี่ยง ไม่ติดตั้งระบบฯ หรือไม่เปิดเดินระบบบำบัดน้ำเสีย และยังลักลอบระบายน้ำเสียที่ไม่ผ่านการบำบัดออกสู่สิ่งแวดล้อมด้วย นอกจากนี้ชุมชนส่วนใหญ่มักจะระบายน้ำเสียออกสู่สิ่งแวดล้อมโดยไม่ผ่านการบำบัดให้มีคุณภาพดีขึ้นก่อน ซึ่งจะพบมากคือ การระบายน้ำเสียจากการใช้น้ำล้างท่อสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม และน้ำเสียจากส้วมผ่านบ่อเกรอะ-บ่อซึม ให้น้ำเสียระบายซึมลงดิน และแหล่งกำเนิดที่ถูกควบคุมการระบายน้ำเสียตามกฎหมายที่ติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียของตนเอง⁽⁴⁾ ซึ่งโดยหลักการแล้วหากเจ้าของแหล่งกำเนิดสามารถควบคุมดูแลระบบฯ ของตนได้และระบบบำบัดน้ำเสียสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว จะช่วยลดผลกระทบของน้ำเสียต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้มาก อีกทั้งยังสามารถนำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดกลับไปใช้ประโยชน์ได้อีกด้วย

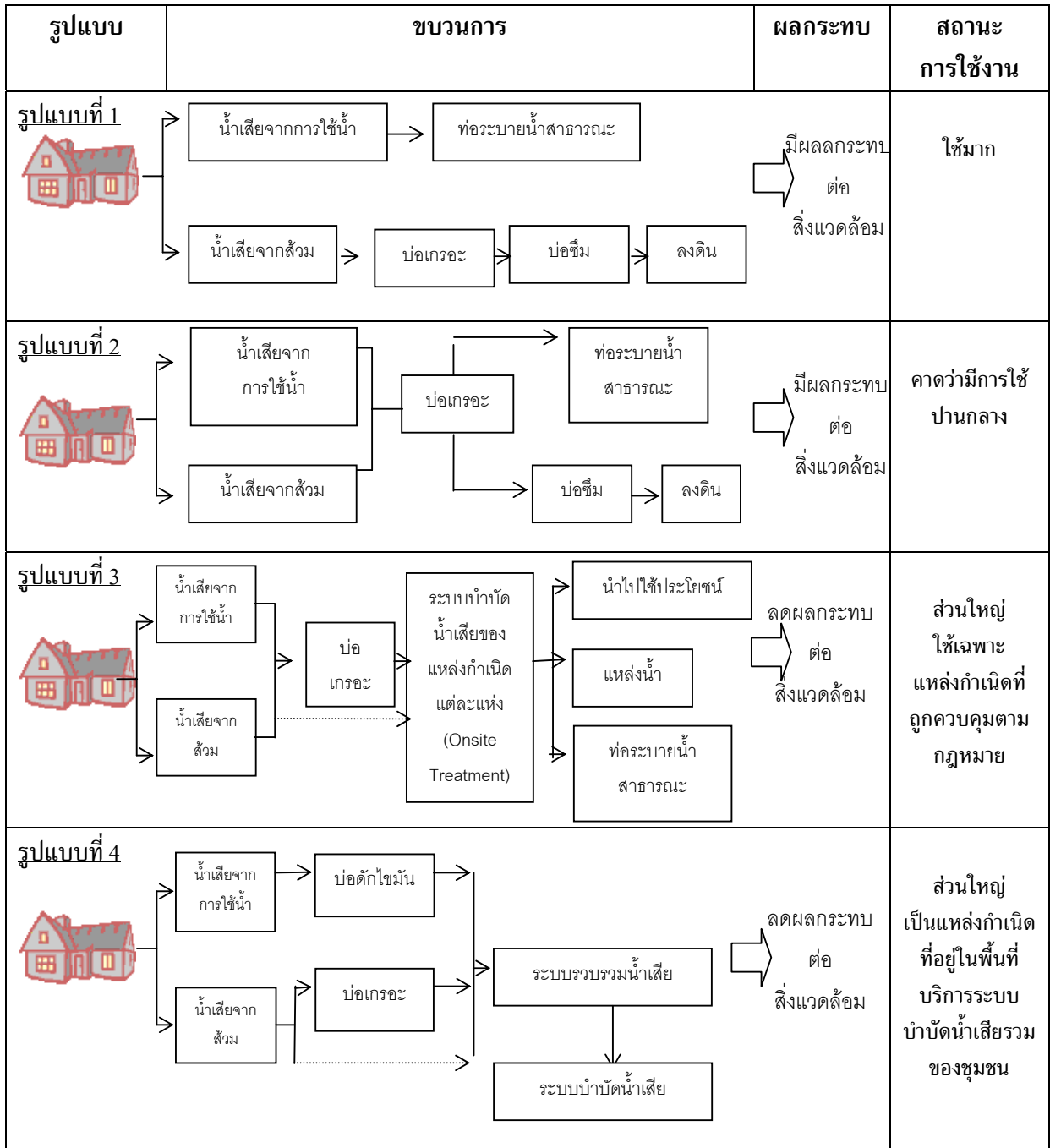
⁽¹⁾ มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากอาคารบางประเภทและบางขนาด มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2538

⁽²⁾ มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากที่ดินจัดสรรมีผลบังคับใช้กับที่ดินจัดสรรที่ได้รับใบอนุญาตให้ทำการจัดสรรที่ดิน ตั้งแต่วันที่ 27 มีนาคม 2539 เป็นต้นไป

⁽³⁾ มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงมีผลบังคับใช้เมื่อ 29 พฤษภาคม 2545

⁽⁴⁾ ระบบบำบัดน้ำเสียแบบติดกับที่ (Onsite Treatment) เป็นระบบบำบัดน้ำเสียขนาดเล็กที่ติดตั้งเฉพาะสำหรับบำบัดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดแต่ละประเภท เช่น บ้านพักอาศัย โรงแรม ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

แหล่งกำเนิดน้ำเสียชุมชนที่ระบายน้ำเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม หรือมีการบำบัดน้ำเสียก่อนระบายน้ำทิ้งออกสู่สิ่งแวดล้อมนั้น มีลักษณะการดำเนินการสรุปได้ 4 รูปแบบ ดังแสดงในรูปที่ 3-1

รูปที่ 3-1 รูปแบบการจัดการน้ำเสียของแหล่งกำเนิดชุมชนที่มีผลกระทบและลดผลกระทบ

ต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ)

3.2 การจัดการน้ำเสียชุมชนเมือง

การจัดการน้ำเสียสำหรับชุมชนเมืองยังขาดการจัดการที่เหมาะสม โดยเฉพาะชุมชนเมืองที่ยังไม่มีระบบจัดการน้ำเสียหรือระบบบำบัดน้ำเสียรวมที่ยังคงระบายน้ำเสียลงท่อระบายน้ำย่อยต่าง ๆ และไหลลงคูน้ำ ลำคลอง แอ่งน้ำ และแม่น้ำในที่สุด ทำให้แหล่งน้ำเหล่านี้กลายเป็นแหล่งรองรับน้ำเสียจนเกิดการเน่าเสียไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภคได้อีกต่อไป นอกจากนี้ชุมชนและประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับมลพิษจากน้ำเสียชุมชนและการอนุรักษ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมร่วมกัน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการประสานการดำเนินการและการตรวจสอบ ควบคุม แหล่งกำเนิดน้ำเสียอย่างต่อเนื่อง

การวางท่อระบายน้ำเสียของชุมชนเมืองส่วนใหญ่จะเป็นแบบท่อระบายน้ำเสียรวมน้ำฝน (Combined System) ทำให้ต้องใช้ท่อขนาดใหญ่ขึ้น และหากต้องมีระบบบำบัดน้ำเสียรวมก็จะมีขนาดใหญ่เพียงพอที่จะรองรับน้ำเสียรวมกับน้ำฝนส่วนหนึ่งที่ต้องส่งเข้าระบบด้วย ทำให้มีค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างเพิ่มขึ้น และใช้พื้นที่ก่อสร้างมากขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้โครงข่ายการวางท่อใต้ดินต่าง ๆ ไม่มีระเบียบและไม่เป็นระบบทั้งท่อประปา ท่อน้ำเสีย ท่อสายไฟ ฯลฯ เป็นต้น ทำให้เป็นอุปสรรคมากในการก่อสร้างหรือวางท่อใหม่เพิ่ม รวมทั้งการบำรุงรักษาซ่อมแซม

ปัจจุบันยังไม่มีกรอบกฎหมายใดๆ ที่บังคับให้ชุมชนเมืองจะต้องมีระบบบำบัดน้ำเสียรวม เนื่องจากยังไม่มีข้อกำหนดให้ชุมชนเมืองเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการระบายน้ำเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม แต่หากในกรณีที่ทางราชการจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมให้กับชุมชนเมืองนั้นๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ต้องดำเนินงานและควบคุมการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรืออาจจ้างผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียเป็นผู้ดำเนินงาน และควบคุมการทำงานของระบบฯ⁽¹⁾ แทนได้

ปัญหาสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพ เกิดจากสาเหตุหลัก 4 ประการ ดังนี้

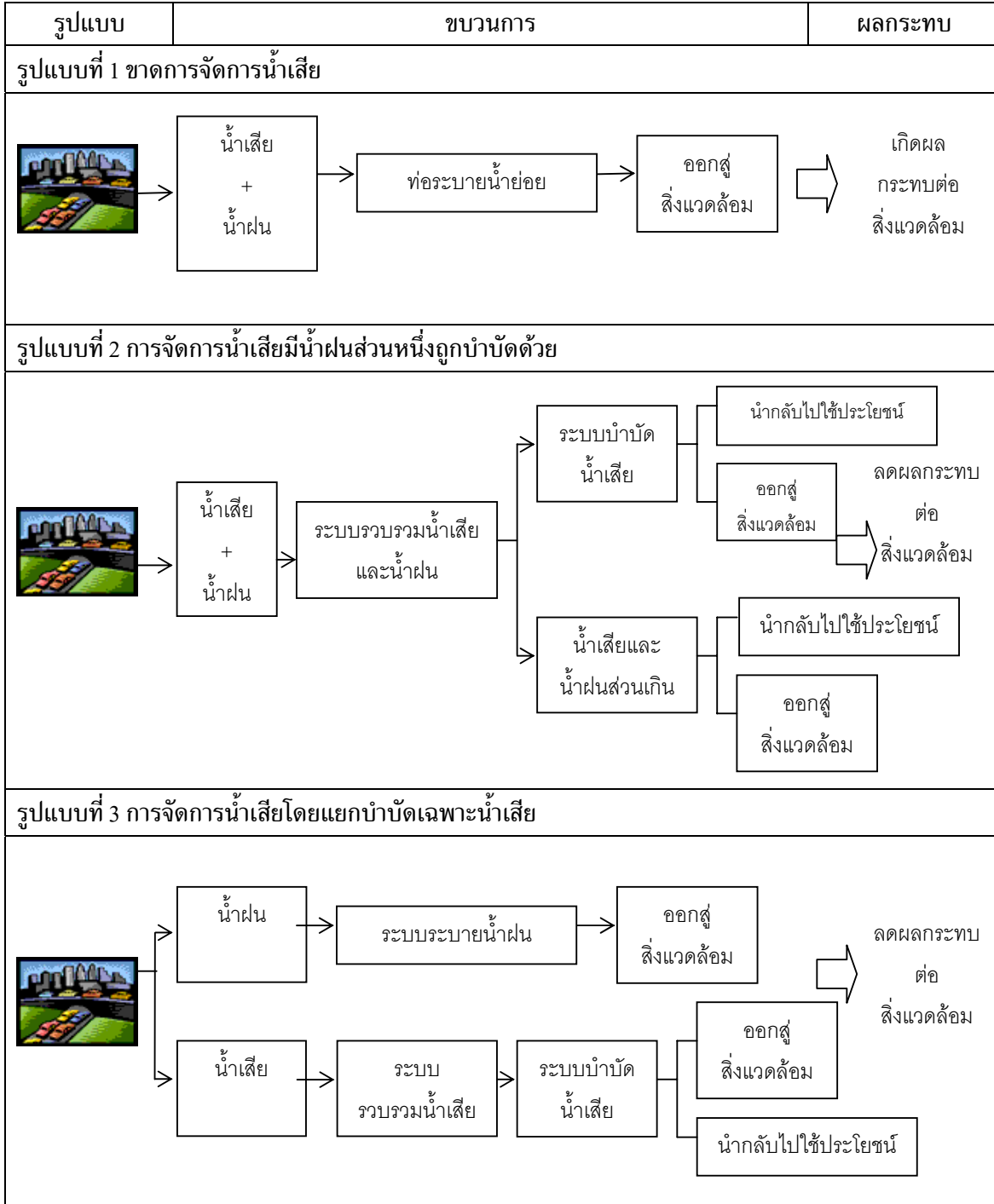
- (1) ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และข้อเท็จจริงแก่ชุมชนและประชาชน รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและร่วมตัดสินใจดำเนินการจัดการน้ำเสีย ตลอดจนการสร้างการมีส่วนร่วมดำเนินการทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน
- (2) ขาดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายและการกำหนดกฎหมายที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียที่ควรเป็นนโยบายจากรัฐบาลตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปฏิบัติ

⁽¹⁾ กรมควบคุมมลพิษอยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อออกกฎกระทรวงฯ ตามมาตรา 73 พรบ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ว่าด้วยการควบคุมการรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียและการควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งผ่านการพิจารณาจากสำนักงานกฤษฎีกาแล้ว

(3) ขาดบุคลากรที่ชำนาญด้านการเดินระบบและควบคุมดูแลรักษา โดยเฉพาะบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการดูแลและควบคุมระบบ และต้องมีความรู้และทักษะด้านการควบคุมดำเนินงานระบบฯ ด้วย

(4) ขาดงบประมาณในการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสีย ทำให้ละลายไม่ดำเนินงานระบบอย่างจริงจัง

ทั้งนี้ รูปแบบการจัดการน้ำเสียของชุมชนเมือง สรุปลงได้ 3 รูปแบบ ดังรูปที่ 3-2

รูปที่ 3-2 รูปแบบการจัดการน้ำเสียชุมชนเมืองและแนวโน้มการเกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ)

บทที่ 4

การดำเนินงานที่ผ่านมา

4.1 นโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อม

4.1.1 นโยบายของรัฐ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รัฐบาลมีนโยบายในการฟื้นฟูสภาพและคุณภาพ การป้องกันการเสื่อมโทรมหรือการสูญสิ้นไปและการนำกลับมาใช้ใหม่ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตเกิดความสมดุลในการพัฒนา และเป็นรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน ดังนี้

(1) บริหารและจัดการสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพแบบบูรณาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการควบคุมและกำจัดมลภาวะที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

(3) สนับสนุนให้นำต้นทุนทางสังคมมาพิจารณาในการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในการดำเนินการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และผลักดันการนำหลักการผู้ก่อมลภาวะเป็นผู้จ่ายและระบบกรรมสิทธิ์ร่วมมาใช้ในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

(4) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของไทยสำหรับการแสวงหาการบริหารจัดการ การอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทุกแหล่ง รวมถึงการนำสิ่งของหรือเศษวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่

(5) กำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับระดับของการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศควบคู่ไปกับมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ

(6) สร้างมาตรการในการควบคุมการนำเข้าสารเคมี สารพิษ และวัตถุอันตราย โดยยึดถือมาตรฐานสากลของประเทศที่พัฒนาแล้ว เพื่อไม่ให้ประเทศไทยเป็นสถานที่ทดลองหรือจำหน่ายสารและวัตถุอันตรายที่ต่ำกว่ามาตรฐานของประเทศผู้จำหน่าย

4.1.2 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ปี 2545-2549)

เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตอบสนองต่อการปรับโครงสร้างการพัฒนาประเทศให้เข้าสู่สมดุล เน้นการพัฒนาในเชิงคุณภาพ โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด และคุ้มค่าไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญต่อความเป็นธรรมในสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการได้รับประโยชน์และการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาดังนี้

4.1.2.1 เป้าหมาย

(1) ปฏิรูประบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพในการกำกับดูแล มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ รวมทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การป้องกัน รวมทั้งการเฝ้าระวังรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการก่อกมลพิษ

(2) อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กับการใช้ประโยชน์ โดยให้มีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลนให้ได้ไม่ต่ำกว่า 1.25 ล้านไร่ ตลอดจนลดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินไม่น้อยกว่า 5 ล้านไร่ และฟื้นฟูปรับปรุงบำรุงดินที่มีปัญหาทั้งที่เป็นดินเปรี้ยว ดินเค็ม และดินขาดอินทรีย์วัตถุไม่น้อยกว่า 10 ล้านไร่ ในปี 2549

(3) รักษาคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลักทุกสายให้มีปริมาณออกซิเจนไม่ต่ำกว่า 2 มิลลิกรัมต่อลิตรตลอดทั้งปี และฟื้นฟูคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของประเทศ รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการรวบรวม กำจัดและลดกากของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรมและจากชุมชนให้เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของปริมาณของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นทั้งหมด ให้มีการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักวิธีและปลอดภัยไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจังหวัดทั้งหมด และมีการใช้ประโยชน์มูลฝอยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30 ของปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้น ตลอดจนควบคุมคุณภาพอากาศให้ปริมาณฝุ่นละอองและสารมลพิษอื่น ๆ ในชุมชนเมืองอยู่ในพิกัดมาตรฐาน

(4) คุ้มครอง ป้องกัน ฟื้นฟู และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมไม่ต่ำกว่าปีละ 50 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่าปีละ 15 แห่ง

4.1.2.2 แนวทางการพัฒนา

(1) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เอื้อต่อการอนุรักษ์ฟื้นฟู และอำนวยประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ

(2) อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติของประเทศให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อความสมดุลของระบบนิเวศและใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากของประเทศอย่างยั่งยืน

(3) อนุรักษ์ฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อมชุมชน ศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยว ให้เกื้อหนุนต่อคุณภาพชีวิตและเป็นฐานรากการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

(4) รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการลดมลพิษ เพื่อให้เมืองและชุมชนมีความน่าอยู่ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และลดต้นทุนทางเศรษฐกิจในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

4.1.3 นโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.1.3.1 นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม

(1) ดำเนินการให้ชุมชนทั้งในชนบทและในเมืองมีสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีโดยประสานการวางผังเมืองและจัดระเบียบชุมชน ให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่

(2) ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น และอยู่ในระดับมาตรฐานที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน ตลอดจนใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(3) ดำเนินการป้องกันและควบคุมสถานะความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยที่จะมีผลกระทบต่อดำรงชีวิต และส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

(4) สร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ชุมชนสามารถปกป้อง คุ้มครอง และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมชุมชน สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เป็นมรดกสืบทอดไปยังอนุชนรุ่นต่อไป

4.1.3.2 ยุทธศาสตร์

(1) สงวน คุ้มครอง อนุรักษ์ใช้ประโยชน์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพโดยประชาชนมีส่วนร่วม

(2) กำกับ ดูแล ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและลดมลพิษ

(3) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติของประชาชนอย่างเป็นธรรม

(4) บริหารจัดการแบบบูรณาการเชิงรุก

4.2 การจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการน้ำเสีย

ในอดีตที่ผ่านมา มีการดำเนินงานด้านการจัดการน้ำเสียชุมชน โดยเฉพาะการจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน เป็นในลักษณะต่างคนต่างทำ จึงมีหลายหน่วยงานขอจัดสรรงบประมาณเข้ามาดำเนินการเอง ทำให้เกิดปัญหาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีโอกาสรับรู้ รับทราบการดำเนินงานโครงการตั้งแต่เริ่มต้น เมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคขึ้นมาจึงไม่สามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันเหตุการณ์ เนื่องจากขาดการประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

1. กรมโยธาธิการ (เดิม)⁽¹⁾ ได้รับการจัดสรรงบประมาณตามขั้นตอนและเป็นหน่วยงานรับผิดชอบทั้งการจัดตั้งงบประมาณ และดำเนินการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวม ให้กับเทศบาลต่างๆ รวมจำนวน 50 แห่ง วงเงินทั้งสิ้น 13,250 ล้านบาท ปัจจุบัน เนื่องจากมีพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ทำให้การขอจัดสรรงบประมาณด้านสิ่งแวดล้อมต้องเสนอผ่านแผนปฏิบัติการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด โดยมีสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม พิจารณาความเหมาะสม ดังนั้น กรมโยธาธิการจึงไม่มีหน้าที่ดำเนินการอีกต่อไป

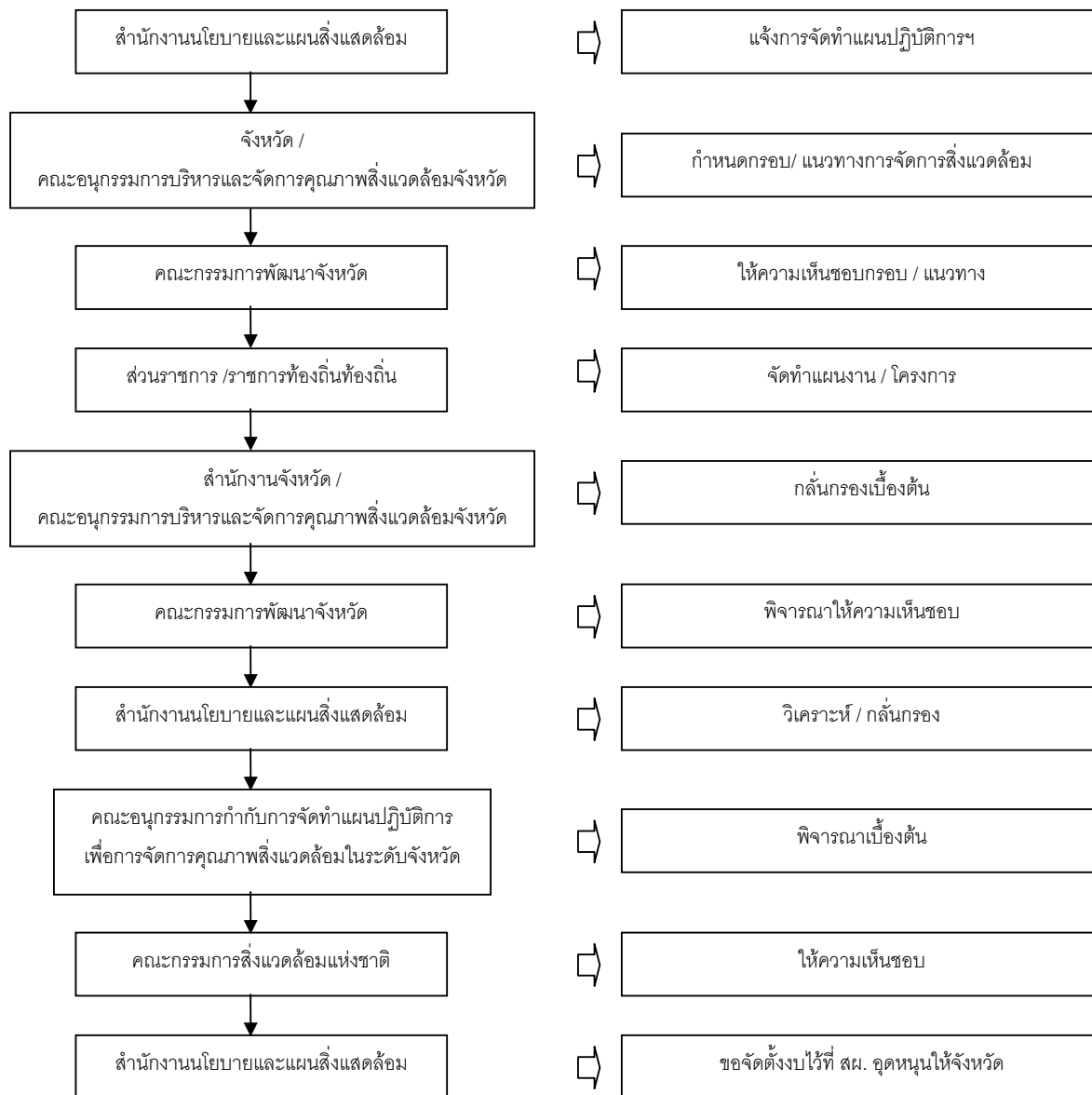
นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่นๆ อาทิ กรมการปกครอง กรมประมง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร รวมทั้งเทศบาลที่ใช้งบของตนเอง ได้ดำเนินการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียเช่นกัน แต่วงเงินไม่มากเพียง 312 ล้านบาท จำนวน 8 แห่ง เท่านั้น และ กรุงเทพมหานคร ซึ่งใช้งบของกรุงเทพมหานครและงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล วงเงิน 19,508 ล้านบาท จำนวน 7 แห่ง

2. สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (เดิม)⁽²⁾ รับผิดชอบในการพิจารณาความเหมาะสมของการขอจัดสรรงบประมาณจากท้องถิ่น ซึ่งตามขั้นตอน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะจัดทำโครงการฯ เสนอมายังจังหวัด เพื่อรวบรวมและจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ส่งไปยังสำนักงานนโยบายและแผนฯ ดำเนินการตามขั้นตอนการจัดสรรงบประมาณประจำปี เพื่อกำหนดออกเป็นพระราชบัญญัติการจัดสรรงบประมาณประจำปี ตามขั้นตอนต่อไป ดังแสดงในรูปที่ 4-1

ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณผ่านแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดแล้ว จำนวน 22 แห่ง วงเงินรวมทั้งสิ้น 34,220 ล้านบาท

⁽¹⁾ ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นกรมโยธาธิการและผังเมือง สังกัดกระทรวงมหาดไทย

⁽²⁾ ปัจจุบันเปลี่ยนเป็น สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

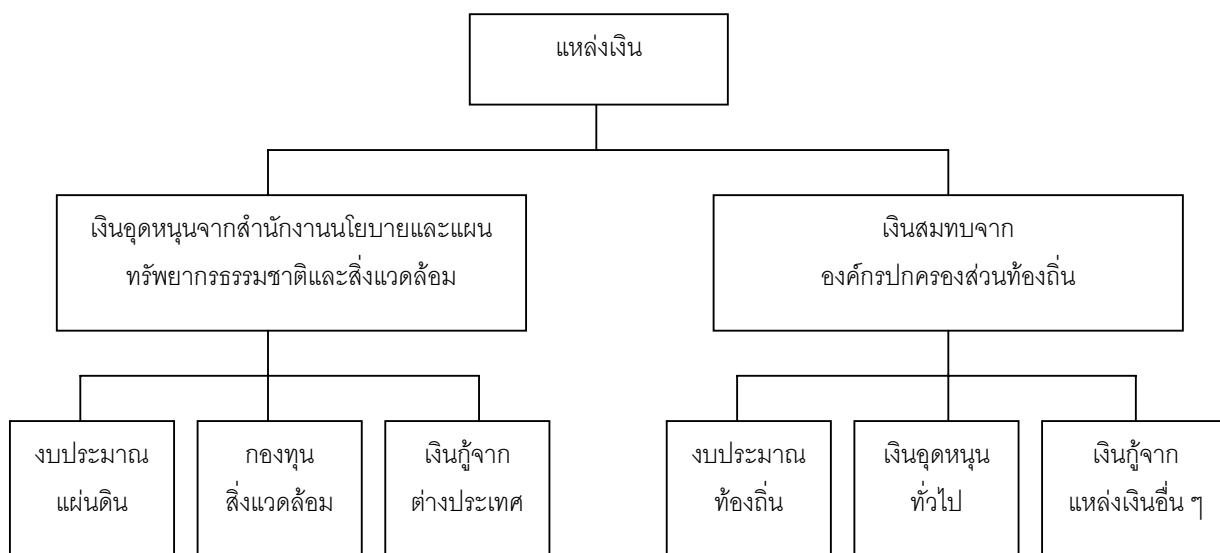
รูปที่ 4-1 แสดงขั้นตอนการเสนอแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด เพื่อขอจัดสรรงบประมาณ
(ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)

3. แหล่งเงิน

เงินงบประมาณสำหรับดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม ที่จะต้องดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด และดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 นั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถพิจารณาจัดหาจากแหล่งเงิน 2 ส่วน (ดังรูปที่ 4-2) ดังนี้

(1) เงินอุดหนุนจากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (เดิม) ซึ่งประกอบด้วย เงินงบประมาณแผ่นดิน เงินกองทุนสิ่งแวดล้อม และเงินกู้จากต่างประเทศ เช่น JBIC, ADB เป็นต้น ⁽¹⁾

(2) เงินสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ท้องถิ่นจะต้องใช้เงินของท้องถิ่นมาร่วมสมทบด้วย ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนด คือ ในอัตราร้อยละ 5-30 ของค่าใช้จ่ายโครงการ ขึ้นกับฐานะทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งท้องถิ่นสามารถจัดหาได้จากงบประมาณของท้องถิ่นที่มาจากรายได้ของท้องถิ่นเอง เงินอุดหนุนทั่วไปจากส่วนกลาง และเงินกู้จากแหล่งเงินอื่น เช่น กองทุนสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

รูปที่ 4-2 โครงสร้างของแหล่งเงินที่ใช้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

⁽¹⁾ JBIC คือ ธนาคารเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งญี่ปุ่น (Japan Bank for International Cooperation), ADB คือ ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank)

4.3 การจัดสรรงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไป

ผ่านแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้แผนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลาง รวมทั้งการเงิน การคลัง และงบประมาณดำเนินการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการแล้วตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 เป็นต้นไป ดังนั้นงบประมาณในส่วนที่แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปในลักษณะงบลงทุนที่มีเงื่อนไขต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการกระจายอำนาจ กำหนด จะมีภารกิจที่จะต้องดำเนินการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ รวมอยู่ด้วย ซึ่งครอบคลุมการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียและการติดตามตรวจสอบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมลพิษด้วย แต่ไม่มีการกำหนดสัดส่วนของจำนวนเงินที่จะต้องนำมาใช้ปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ ที่ชัดเจน โดยเฉพาะด้านน้ำเสีย

ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพิจารณา กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องใช้จ่ายเงินอุดหนุนที่ได้รับประจำปี ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและลดมลพิษ โดยกำหนดสัดส่วนการใช้จ่ายเงินสำหรับการบริหารงานจัดการน้ำเสียชุมชนชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้จ่ายเงินเป็นไปตามภารกิจที่กำหนด และหน่วยงานส่วนกลางรวมทั้งคณะกรรมการการกระจายอำนาจสามารถติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลได้

4.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. พรบ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535
2. พรบ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
3. พรบ.เทศบาล 2549 และ 2510
4. พรบ.การสาธารณสุข พ.ศ. 2535
5. พรบ.รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535
6. พรบ.ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา
7. พรบ.การผังเมือง พ.ศ. 2518
8. มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง
9. ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง
10. กฎกระทรวงและประกาศกระทรวงฯ ที่เกี่ยวข้อง

4.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.5.1 หน่วยงานส่วนกลาง

1. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย
2. กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย
3. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
4. สำนักงบประมาณ กระทรวงการคลัง
5. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
9. องค์การจัดการน้ำเสีย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
10. สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 16 แห่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
11. สำนักตรวจและประเมินผล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
12. สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

4.5.2 หน่วยงานส่วนภูมิภาค

1. จังหวัด กระทรวงมหาดไทย
2. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.5.3 หน่วยงานท้องถิ่น

1. เทศบาล
2. เมืองพัทยา
3. องค์การบริหารส่วนตำบล
4. องค์การบริหารส่วนจังหวัด

บทที่ 5

การจัดทำแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน

5.1 การบริหารจัดการ

การดำเนินงานจัดการน้ำเสียให้เกิดประสิทธิภาพนั้นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดอยู่คือ การบริหารจัดการ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการนำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงาน ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมีความรู้และทักษะ สามารถบริหารจัดการในการจัดการน้ำเสียได้ ไม่ว่าจะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะมีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนแล้วหรือยังไม่มีก็ตาม โดยจะต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการทั้งในภาคการเมือง ภาคราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาชน บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดกลไกการบริหารจัดการที่ดี

การจัดทำแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน ได้พิจารณานำเอาแนวทางการบริหารจัดการมากำหนดเป็นส่วนหนึ่งของแผนดำเนินงานในการจัดการน้ำเสียชุมชนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้พิจารณานำแนวทางการบริหารจัดการที่ดี และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) มาประยุกต์ใช้กับการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการน้ำเสียชุมชนด้วย

การบริหารจัดการตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 จะมุ่งเน้นให้เกิดกลไกการบริหารจัดการที่ดี ทั้งในภาคการเมือง ภาคราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาชน บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในการจัดทำแผนการจัดการน้ำเสียชุมชนนำเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องมาใช้ประกอบการพิจารณา 6 ประเด็น (ตารางที่ 5-1) ดังนี้

1. ปรับกลไกและกระบวนการจัดการเชิงบูรณาการที่เน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น
2. สร้างจิตสำนึกของประชาชนในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม
3. เพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายในการกำกับ ควบคุม และตรวจสอบ ที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ
4. พัฒนาระบบข้อมูลระดับพื้นที่ เพื่อการติดตาม ตรวจสอบ อย่างมีประสิทธิภาพ
5. สร้างความเข้มแข็งของชุมชน ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ตลอดจนสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วม
6. กระจายภารกิจและความรับผิดชอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 5-1 สรุปแนวทางการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้อง

การบริหารจัดการตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9	แนวทางดำเนินการ
<ul style="list-style-type: none"> ปรับกลไกและกระบวนการจัดการเชิงบูรณาการที่เน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น 	<ol style="list-style-type: none"> ถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระดับชุมชนพร้อมกับพัฒนาขีดความสามารถให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในด้านข้อมูล วิชาการ กฎหมาย และแนวทางจัดการ องค์กรสิ่งแวดล้อมระดับชาติมีบทบาทกำกับดูแล กลั่นกรองนโยบาย และประสานการดำเนินงาน แบ่งอำนาจหน้าที่ในการอนุญาต และการตรวจสอบออกจากกันให้ชัดเจน สร้างกระบวนการประสานงานและการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ผลักดันประเด็นสิ่งแวดล้อมให้เป็นเรื่องสำคัญในการะบวนการทางการเมืองให้มีประชาคมด้านสิ่งแวดล้อมทั้งระดับจังหวัดและระดับชุมชน เพื่อเสนอความคิดเห็นและประสานงานร่วมกัน
<ul style="list-style-type: none"> สร้างจิตสำนึกของประชาชนในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม 	<ol style="list-style-type: none"> สร้างความรู้ ความเข้าใจ เรื่องสิ่งแวดล้อมเพื่อปลูกฝังทัศนคติและค่านิยม ในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้างความตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินนโยบายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน
<ul style="list-style-type: none"> เพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายในการกำกับ ควบคุม และตรวจสอบที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ 	<ol style="list-style-type: none"> สนับสนุนเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ประชาชน และอาสาสมัคร ให้สามารถเฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบ เพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบ โดยมีบทลงโทษที่เข้มงวดรุนแรง เพื่อป้องปรามให้ได้ผล รวมทั้งใช้มาตรการทางสังคมในการต่อต้านการผลิตที่ก่อมลพิษโดยให้มีการรายงาน และเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ

ตารางที่ 5-1 สรุปแนวทางการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

การบริหารจัดการตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9	แนวทางดำเนินการ
<ul style="list-style-type: none"> เพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายในการกำกับ ควบคุม และตรวจสอบที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ (ต่อ) 	<ol style="list-style-type: none"> พัฒนาและใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสมเพื่อจูงใจให้มีการบริโภคและการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมเอกชนลงทุนหรือร่วมลงทุนกับภาครัฐ ปรับปรุงการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของโครงการต่าง ๆ ให้ได้มาตรฐานและเป็นไปตามหลักวิชาการ
<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาฐานข้อมูลระดับพื้นที่เพื่อการติดตามตรวจสอบ อย่างมีประสิทธิภาพ 	<ol style="list-style-type: none"> พัฒนาฐานข้อมูลระดับพื้นที่ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างประสิทธิภาพในการติดตามตรวจสอบและจัดการได้อย่างทันการ ให้มีการศึกษาวิจัย สร้างภูมิคุ้มกันและการติดตามข้อมูลผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมโลก
<ul style="list-style-type: none"> สร้างความเข้มแข็งของชุมชน 	<p>โดยสร้างองค์ความรู้ที่ถูกต้องและมีคุณภาพอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วม สร้างเครือข่ายชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเอง ตลอดจนสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบ</p>
<ul style="list-style-type: none"> กระจายภารกิจและความรับผิดชอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 	<p>โดยเตรียมความพร้อมและปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควบคู่การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคประชาสังคม</p>

ในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการน้ำเสียชุมชน เพื่อนำไปใช้ประกอบการจัดทำแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน คำนึงถึงความสอดคล้องและผสมผสานกันระหว่างแนวทางการบริหารจัดการตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ด้วย และแนวทางการบริหารจัดการน้ำเสียชุมชน(ตารางที่ 5-2)ดังนี้

- สนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแบบบูรณาการเชิงรุก
- สร้างความร่วมมือของประชาชนในการดำเนินการจัดการน้ำเสีย
- ฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ชุมชน และลดปัญหามลพิษ โดยเฉพาะในพื้นที่วิกฤตเป็นลำดับแรก
- เพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายและปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์

5. สร้างความพร้อมในการบริหารจัดการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควบคู่กับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน
6. อนุรักษ์ ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมลพิษด้านน้ำเสียชุมชน
7. วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีด้านการจัดการน้ำเสียและการควบคุมมลพิษ
8. พัฒนาระบบและกลไกการติดตามประเมินผล

ตารางที่ 5-2 สรุปแนวทางการบริหารจัดการน้ำเสียชุมชนที่พิจารณาและใช้เป็นแนวทางประกอบการจัดทำแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน

การบริหารจัดการน้ำเสียชุมชน	แนวทางดำเนินการ
<ul style="list-style-type: none"> • สนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแบบบูรณาการเชิงรุก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. นำแนวทางการบริหารเชิงพื้นที่ เน้นการมีส่วนร่วมมาใช้ดำเนินการ ตลอดจนประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจทั้งในระดับภาพรวม และในเชิงลึกระดับพื้นที่ 2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ควรดำเนินงานในเชิงรุก เป็นฝ่ายนำริเริ่ม เข้าถึงพื้นที่และชุมชน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิด ร่วมรับรู้ปัญหา ให้ชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินการ 3. ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีห้องปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมที่ได้มาตรฐาน 4. สร้างความร่วมมือและพัฒนาเครือข่ายการบริหารจัดการน้ำเสีย
<ul style="list-style-type: none"> • สร้างความร่วมมือของประชาชนในการดำเนินการจัดการน้ำเสีย 	<p>หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ ตลอดจนให้ข้อมูล ข่าวสาร ที่ถูกต้อง และความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชนและประชาชน เพื่อลดความขัดแย้ง เปลี่ยนความขัดแย้งเป็นความร่วมมือ และสร้างความเชื่อถือให้กับประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการน้ำเสีย</p>

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

ตารางที่ 5-2 สรุปแนวทางการบริหารจัดการน้ำเสียชุมชนที่พิจารณาและใช้เป็นแนวทางประกอบการ
จัดทำแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน (ต่อ)

การบริหารจัดการน้ำเสียชุมชน	แนวทางดำเนินการ
<ul style="list-style-type: none"> เพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย และปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ 	<ol style="list-style-type: none"> กำกับดูแล และควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดน้ำเสียชุมชน และเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมาย ติดตามและประเมินสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม และพัฒนาดัชนีชี้วัด เพื่อสนับสนุนชุมชนในการเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ติดตาม ตรวจสอบ สถานภาพ และสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม และน้ำเสียชุมชน กำหนดมาตรฐานการควบคุมการระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดในชุมชน ออกกฎหมายเพื่อให้เกิดการนำหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายมาบังคับใช้และเกิดผลเป็นรูปธรรม
<ul style="list-style-type: none"> สร้างความพร้อมในการบริหารจัดการ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควบคู่กับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน 	พัฒนาขีดความสามารถหรือสมรรถนะของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้ ทักษะ สามารถบริหารจัดการน้ำเสีย
<ul style="list-style-type: none"> รณรงค์ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมลพิษด้านน้ำเสียชุมชน 	สร้างโอกาสการเรียนรู้ และให้ความรู้ด้านการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ สิ่งแวดล้อมศึกษา กิจกรรมการให้ความรู้ผ่านการสนทนา การ และ กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่
<ul style="list-style-type: none"> วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีด้านการจัดการน้ำเสียและควบคุมมลพิษ 	สนับสนุนงบประมาณและส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้าร่วมวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการน้ำเสียอย่างจริงจัง และกว้างขวางขึ้น
<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาระบบและกลไกการติดตามประเมินผล 	<ol style="list-style-type: none"> วางระบบการติดตามประเมินผลและตรวจสอบผลการดำเนินงานจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันมีเกณฑ์ชี้วัดประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ สนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการติดตามประเมินผล และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมตรวจสอบ รวมทั้งพัฒนาดัชนีชี้วัดด้วย

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

5.2 การจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ดำเนินการ

การลำดับความสำคัญของพื้นที่ดำเนินการมีความจำเป็นและมีส่วนสำคัญต่อการวางแผนและกำหนดแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน เนื่องจากจะทำให้มองการจัดการในภาพรวมได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และสามารถลำดับพื้นที่ที่จะต้องดำเนินการก่อนหลัง ทำให้วางแผนดำเนินการและจัดงบประมาณดำเนินการในพื้นที่ที่มีความสำคัญเร่งด่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในการดำเนินการลำดับความสำคัญของพื้นที่ ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ลำดับความสำคัญพื้นที่ลุ่มน้ำ 25 ลุ่มน้ำทั่วประเทศ (2) ลำดับความสำคัญของชุมชนเมืองระดับเทศบาลในแต่ละพื้นที่ลุ่มน้ำ (3) จัดกลุ่มการจัดการน้ำเสีย โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.2.1. ลำดับความสำคัญพื้นที่ลุ่มน้ำ 25 ลุ่มน้ำทั่วประเทศ โดยยึดความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำ ดัชนีคุณภาพน้ำ เป็นเกณฑ์ในการจัดลำดับความเสื่อมโทรม รวมทั้งข้อมูลการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำ แหล่งน้ำของกรมควบคุมมลพิษ สามารถจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ลุ่มน้ำทั้ง 25 ลุ่มน้ำ เรียงตามความเสื่อมโทรมมากไปหาน้อย จะเห็นว่าลุ่มน้ำที่มีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมากและอยู่ในลำดับต้น ๆ ได้แก่ ลุ่มน้ำท่าจีน ซึ่งมีแม่น้ำท่าจีนที่มีคุณภาพน้ำต่ำถึงต่ำมากตลอดสาย ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นต้น (ตารางที่ 5-3)

ทั้งนี้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้กำหนดพื้นที่วิกฤตหรือล่อแหลมที่จำเป็นต้องเร่งรัดฟื้นฟูเพื่อให้กลับคืนสู่ธรรมชาติ โดยกำหนดไว้ในแนวทางการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2546 สำหรับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานซึ่งเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหามลพิษทางน้ำ ได้จัดกลุ่มไว้ดังนี้

(1) การจัดกลุ่มตามแนวทางการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ก) แม่น้ำที่มีปัญหามลพิษวิกฤต	ได้แก่ แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง
ลำตะคอง ตอนล่าง และทะเลสาบสงขลา
ข) แม่น้ำที่มีคุณภาพน้ำต่ำ แบ่งตามภาคต่าง ๆ ได้ดังนี้	
ภาคเหนือ	ได้แก่ ปิง วัง น่าน กว และกวี้นพะเยา
ภาคกลาง	ได้แก่ เจ้าพระยาตอนกลาง ท่าจีนตอนบน
ป่าสัก
ภาคตะวันออก	ได้แก่ บางปะกง ปราชินบุรี พังราด
ภาคใต้	ได้แก่ ปากพนัง

ตารางที่ 5-3 ลำดับความสำคัญในระดับพื้นที่ลุ่มน้ำ 25 ลุ่มน้ำ

ลำดับความสำคัญ	ลุ่มน้ำ	แม่น้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ	ลำดับความสำคัญ	ลุ่มน้ำ	แม่น้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ
1.	ลุ่มน้ำท่าจีน	ท่าจีน	14.	ลุ่มน้ำตาปี-พุมดวง	ตาปี, พุมดวง (*)
2.	ลุ่มน้ำเจ้าพระยา	เจ้าพระยา, ลพบุรี, น้อย (**)	15.	ลุ่มน้ำปิง	ปิง (**), กวาง (**), ลี้ (**)
3.	ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	ทะเลสาบสงขลา, ทะเลหลวง, ทะเลน้อย (*)	16.	ลุ่มน้ำปราจีนบุรี	ปราจีนบุรี (**)
4.	ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก	ตรัง	17.	ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันตก	ปราณบุรี (*), กุยบุรี (*)
5.	ลุ่มน้ำยม	ยม, อิง (*), กว๊านพะเยา (*)	18.	ลุ่มน้ำชี	พอง, ชี (*), ลำปาว (*)
6.	ลุ่มน้ำป่าสัก	ป่าสัก	19.	ลุ่มน้ำแม่กลอง	แควใหญ่ (*), แควน้อย (*)
7.	ลุ่มน้ำบางปะกง	บางปะกง, นครนายก(**)	20.	ลุ่มน้ำกก	กก
8.	ลุ่มน้ำปัตตานี	ปัตตานี	21.	ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก	ปากพนัง, สายบุรี, ชุมพร (**), หลังสวน (*), คลองเทพา
9.	ลุ่มน้ำวัง	วัง, แม่จาง (*)	22.	ลุ่มน้ำโขง	เลย, โขง, สงคราม (*), อุบล (*), หนองหาน (*)
10.	ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก	ระยอง, พังราด, ประแสร์, จันทบุรี, ตราด (*), เวฬุ (*)	23.	ลุ่มน้ำมูล	ลำตะคอง, เสียว (**), มูล (*)
11.	ลุ่มน้ำเพชรบุรี	เพชรบุรีล่าง (**), เพชรบุรีบน (*)	24.	ลุ่มน้ำสาละวิน	สาละวิน
12.	ลุ่มน้ำน่าน	น่าน, บึงบอระเพ็ด (*)	25.	ลุ่มน้ำโตนเลสาบ	ห้วยพรมโหด
13.	ลุ่มน้ำสะแกกรัง	สะแกกรัง(**)			

ที่มา : สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : ชื่อแม่น้ำ หมายถึง แม่น้ำที่มีคุณภาพต่ำ-ต่ำมาก

ชื่อแม่น้ำ (*) : แม่น้ำที่มีคุณภาพเกณฑ์ดี

ชื่อแม่น้ำ (**) : แม่น้ำที่มีคุณภาพเกณฑ์พอใช้

(2) การจัดกลุ่มระดับคุณภาพน้ำของแหล่งน้ำของกรมควบคุมมลพิษ

ก) พื้นที่ลุ่มน้ำทั่วประเทศ 25 ลุ่มน้ำ ที่ถูกจัดลำดับความสำคัญตามความเสื่อมโทรมของ คุณภาพน้ำจากมากไปหาน้อย (ตารางที่ 5-3) ซึ่งพื้นที่ลุ่มน้ำที่มีความเสื่อมโทรมมากในลำดับต้น ๆ ได้แก่ ลุ่ม น้ำท่าจีน ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก และลุ่มน้ำยม

ข) แม่น้ำที่มีปัญหาวิกฤตโดยมีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ต่ำถึงต่ำมาก แบ่งตามภาคต่าง ๆ (ตารางที่ 5-4) ดังนี้

ภาคเหนือ	ได้แก่ ยม วัง น่าน
ภาคกลาง	ได้แก่ ท่าจีน เจ้าพระยาตอนล่าง ลพบุรี และป่าสัก
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ได้แก่ พองตอนล่าง ลำตะคอง เลย
ภาคตะวันออก	ได้แก่ บางปะกง ระยอง พังราด ประแสร์ และจันทบุรี
ภาคใต้	ได้แก่ สายบุรี ปากพนัง ตรัง ปัตตานี และ ตาปีตอนล่าง ทะเลหลวง ทะเลสาบสงขลา

(3) พื้นที่วิกฤตที่ควรเริ่มดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม 16 จังหวัด (ตารางที่ 5-5)

ตารางที่ 5-4 ดัชนีชี้วัดคุณภาพน้ำ และคุณภาพแหล่งน้ำที่สำคัญ ปี 2545

ระดับ คุณภาพ น้ำ	ร้อยละ ของ แหล่งน้ำ ทั้งหมด	เกณฑ์ชี้วัดคุณภาพน้ำ			ภาค					แนวโน้ม ใน อนาคต
		DO (mg/l)	BOD (mg/l)	FCB (หน่วย)	เหนือ	กลาง	ตะวันออก	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	
ดี	40	≥ 4	0 – 1.5	0-1,000	บึง บอระเพ็ด อิง, แม่จาง, กวีาน พะเยา	แควน้อย, แควใหญ่, เพชรบุรี ตอนบน, กุ ย บุ รี่ ปราณบุรี	ตราด,เวฬุ	หนองหาน,ลำ ชี,ลำปาว,ชี, มูล,สงคราม .อุบล	ตาปี ตอนบน, หลังสวน, พุมดวง, ทะเลน้อย	ระดับดี ลดลง
พอใช้	25	3 – 3.9	1.6 – 2.0	>1,000- 4,000	บึง,กวาง,ลี้	แม่กลอง, เจ้าพระยา ตอนบน- กลาง, เพชรบุรี ตอนล่าง, สะแกกรัง น้อย	ปราจีนบุรี ,นครนายก	พองตอนบน ,เสียว	ชุมพร	ระดับพอใช้ แนวโน้ม ลดลง

ที่มา : สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

ตารางที่ 5-4 ดัชนีชี้วัดคุณภาพน้ำ และคุณภาพแหล่งน้ำที่สำคัญ ปี 2545 (ต่อ)

ระดับคุณภาพน้ำ	ร้อยละของแหล่งน้ำทั้งหมด	เกณฑ์ชี้วัดคุณภาพน้ำ			ภาค					แนวโน้มในอนาคต	
		DO (mg/l)	BOD (mg/l)	FCB (หน่วย)	เหนือ	กลาง	ตะวันออก	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้		
ต่ำ - ต่ำมาก	35	0-2.9	> 2	>4,000	กก ยม วัง น่าน	เจ้าพระยา ตอนล่าง, ท่าจีน ตอนบน-ล่าง, ป่าสัก,ลพบุรี	บางปะกง, พังราด, ระยอง, ประแสร์, จันทบุรี	ตะวันออก, ต.อ.ล่าง, ลำตะคอง, ตอนบน-ล่าง เลย	พอง ตอนล่าง, ลำตะคอง, ตอนบน-ล่าง เลย	สายบุรี, ปากพนัง,ตรัง ปัตตานี,ตาปี ตอนล่าง, ทะเลหลวง, ทะเลสาบสงขลา	ระดับต่ำ-ต่ำมากเพิ่มขึ้น

ที่มา : สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

ตารางที่ 5-5 พื้นที่วิกฤตด้านมลพิษทางน้ำ 16 จังหวัด

พื้นที่	ลุ่มน้ำ	พื้นที่	ลุ่มน้ำ
1. จ.สมุทรสาคร	ท่าจีน	9. จ.พัทลุง	ทะเลสาบสงขลา
2. จ.นครปฐม	ท่าจีน	10. จ.ชลบุรี	ชายฝั่งทะเลตะวันออก, บางปะกง
3. กรุงเทพมหานคร	เจ้าพระยา	11. จ.สระบุรี	ป่าสัก
4. จ.สมุทรปราการ	เจ้าพระยา	12. จ.นครนายก	บางปะกง
5. จ.นนทบุรี	เจ้าพระยา	13. จ.ระยอง	ชายฝั่งทะเลตะวันออก
6. จ.ปทุมธานี	เจ้าพระยา	14. จ.ปราจีนบุรี	ปราจีนบุรี
7. จ.เชียงใหม่	ปิง, กก	15. จ.ราชบุรี	แม่กลอง
8. จ. สงขลา	ทะเลสาบสงขลา	16. จ.นครราชสีมา	มูล

5.2.2 ลำดับความสำคัญของชุมชนเมืองระดับเทศบาลในแต่ละพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยใช้เกณฑ์พิจารณา ดังนี้ (1) พื้นที่วิกฤต (2) ความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำ (3) ปริมาณน้ำเสียชุมชนและปริมาณของเสียจากน้ำเสียชุมชน และ (4) ตำแหน่งที่ตั้งของชุมชนเมืองโดยเฉพาะหากตั้งอยู่ใกล้แหล่งน้ำ รวมทั้งได้ทบทวนข้อมูลผลการศึกษาคำสั่งการจัดการคุณภาพน้ำและจัดทำแผนปฏิบัติการในพื้นที่ลุ่มน้ำ ของกรมควบคุมมลพิษ เมื่อปี พ.ศ. 2540-2541 ใช้ประกอบการจัดลำดับความสำคัญด้วย อย่างไรก็ตาม สถานการณ์คุณภาพน้ำในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในอดีตอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นผลการศึกษาที่ผ่านมา ที่จะนำมาประกอบการพิจารณาจึงต้องทบทวนและปรับข้อมูลให้สัมพันธ์กับสภาพปัจจุบันก่อน ทำให้สามารถพิจารณาจัดกลุ่ม ที่จะดำเนินการในระยะเร่งด่วน ระยะปานกลาง และระยะยาวได้ โดยการดำเนินการในระยะเร่งด่วนและระยะกลาง ควรเป็นการดำเนินการในพื้นที่ลุ่มน้ำที่แม่น้ำมีคุณภาพต่ำ-ต่ำมาก จนอาจอยู่ในขั้นวิกฤตที่จะต้องเร่งดำเนินการก่อน (ตารางที่ 5-6)

ตารางที่ 5-6 ชุมชนเมืองตามการจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนในพื้นที่วิกฤตและพื้นที่ลุ่มน้ำ

พื้นที่ลุ่มน้ำ	ชุมชนเมือง (พื้นที่)			ชุมชนเมืองที่ควรเร่งดำเนินการ (พื้นที่)			ชุมชนเมืองอื่น ๆ (พื้นที่)
	พื้นที่วิกฤต	พื้นที่อื่น ๆ	รวม	ระยะเร่งด่วน	ระยะปานกลาง	รวม	ระยะยาว
1. ทำจัน	22	27	49	5	44	49	-
2. เจ้าพระยา	38	64	102	10	19	29	73
3. ทะเลสาบสงขลา	22	-	22	3	-	3	19
4. ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	-	48	48	10	2	12	36
5. ยม	-	57	57	4	20	24	33
6. ป่าสัก	21	26	47	2	11	13	34
7. บางปะกง	5	22	27	2	5	7	20
8. ปัตตานี	-	9	9	2	-	2	7
9. วัง	-	15	15	1	2	3	12
10. ชายฝั่งทะเลตะวันออก	43	23	66	7	11	18	48
11. เพชรบุรี	-	11	11	1	3	4	7
12. น่าน	-	51	51	7	4	11	40
13. สะแกกรัง	-	11	11	1	2	3	8
14. ตาปี-พุมดวง	-	18	18	2	-	2	16
15. ปัง	25	37	62	5	11	16	46
16. ปราจันบุรี	12	5	17	2	4	6	11
17. ชายฝั่งทะเลตะวันตก	-	15	15	2	3	5	10
18. ซี	-	125	125	7	33	40	85
19. แม่กลอง	23	30	53	4	11	15	38
20. กก	4	16	20	1	4	5	15
21. ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	6	69	75	5	11	16	59
22. โขง	-	91	91	6	19	25	66
23. มูล	46	83	129	7	23	30	99
24. สาละวิน	-	5	5	1	2	3	2
25. โตนเลสาบ	-	5	5	-	3	3	2
รวม	267	863	1,130	97	247	344	786

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

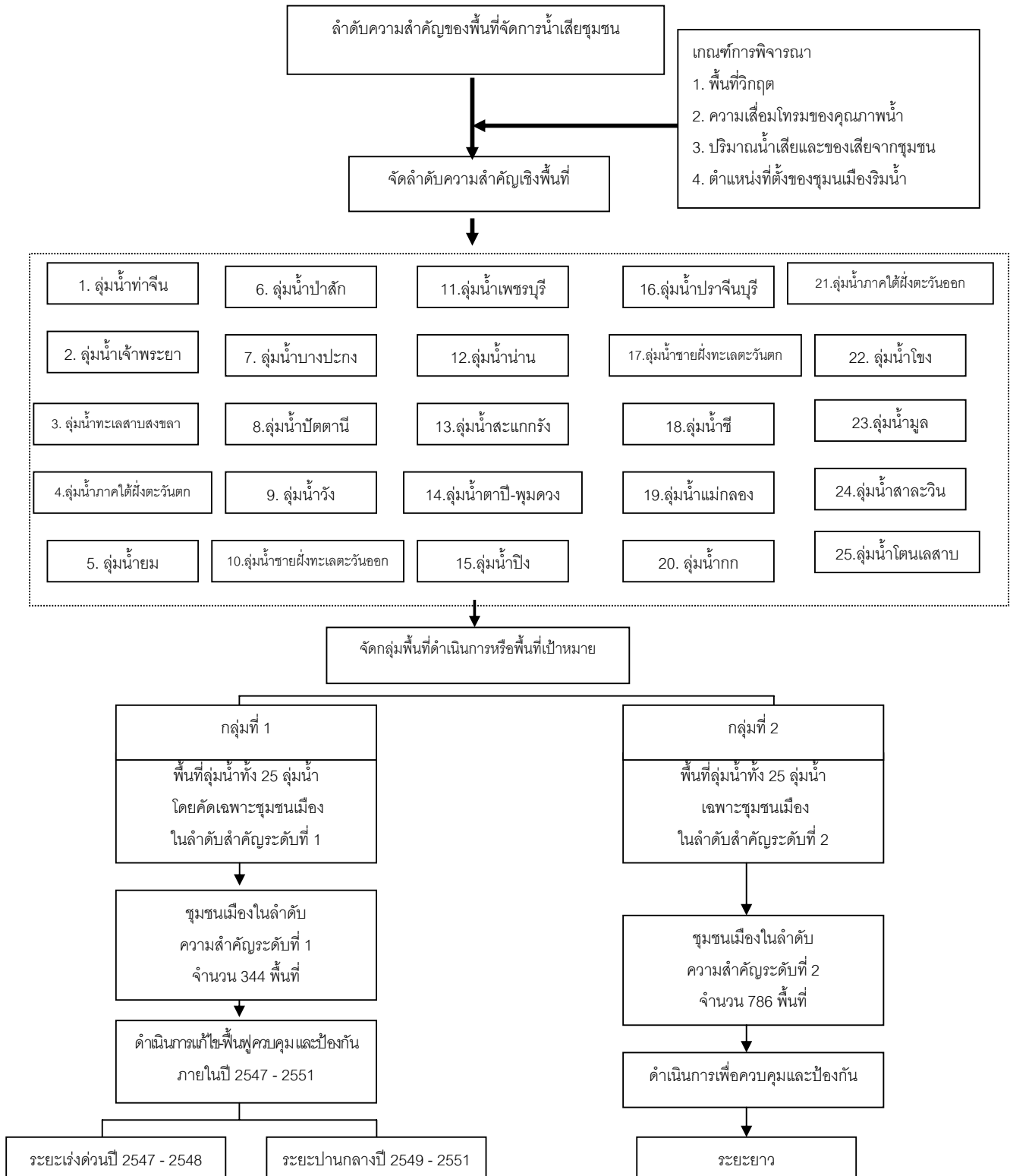
5.2.3. จัดกลุ่มการจัดการน้ำเสีย ตามผลจากการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ลุ่มน้ำ และลำดับความสำคัญของชุมชนเมือง เพื่อนำไปกำหนดแผนดำเนินการตามความจำเป็นเร่งด่วนต่อไป โดยพิจารณา กำหนดพื้นที่เป้าหมายการจัดการน้ำเสียออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ (รูปที่ 5-1)

กลุ่มที่ 1 พิจารณาพื้นที่ลุ่มน้ำทั้ง 25 ลุ่มน้ำ แต่จะจัดกลุ่มเฉพาะชุมชนเมืองที่อยู่ในลำดับความสำคัญระดับที่ 1 (ลำดับความสำคัญสำหรับชุมชนเมืองที่อยู่ในลำดับต้น ๆ ซึ่งหากได้รับการจัดการน้ำเสียและบำบัดน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพแล้วจะสามารถควบคุมการระบายมลพิษน้ำเสียออกสู่สิ่งแวดล้อมได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ลุ่มน้ำ) ได้แก่ ชุมชนเมือง จำนวน 344 พื้นที่ ที่ควรได้รับการจัดการเพื่อแก้ไขฟื้นฟูคุณภาพน้ำ

ดังนั้น กลุ่มที่ 1 จัดเป็นชุมชนเมืองที่ควรได้รับการจัดการเพื่อแก้ไข และฟื้นฟู คุณภาพน้ำ โดยเร่งด่วน พร้อมทั้ง การดำเนินการเพื่อควบคุม ป้องกันต่อไป

กลุ่มที่ 2 พิจารณาพื้นที่ลุ่มน้ำทั้ง 25 ลุ่มน้ำ เช่นเดียวกันแต่จะเป็นกลุ่มชุมชนเมืองที่อยู่ในลำดับความสำคัญระดับที่ 2 (ลำดับความสำคัญที่อยู่ในลำดับล่าง ถัดจากระดับที่ 1) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชุมชนเมืองขนาดเล็กมีน้ำเสียเกิดขึ้นไม่มาก เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ 1 และมีโอกาสก่อให้เกิดผลกระทบจากน้ำเสียน้อยกว่ากลุ่มที่ 1 ได้แก่ ชุมชนเมืองจำนวน 786 พื้นที่ แต่ควรได้รับการจัดการที่เหมาะสมและเตรียมความพร้อมเพื่อการควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดปัญหามลพิษรุนแรงขึ้นได้ในอนาคต

ดังนั้น กลุ่มที่ 2 จัดเป็นชุมชนเมืองที่ควรมีการจัดการ เพื่อการควบคุมและป้องกันปัญหามลพิษ

รูปที่ 5-1 ลำดับความสำคัญของพื้นที่จัดการน้ำเสียชุมชน

(ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ)

ระยะเร่งด่วน ปี 2547-2548		ระยะปานกลาง ปี 2549-2551		ระยะยาว	
ดำเนินการ 97 พื้นที่		ดำเนินการ 247 พื้นที่		ดำเนินการ 786 พื้นที่	
ลุ่มน้ำ	ชุมชนเมือง (พื้นที่)	ลุ่มน้ำ	ชุมชนเมือง (พื้นที่)	ลุ่มน้ำ	ชุมชนเมือง (พื้นที่)
1. ทำจัน	5	1. ทำจัน	44	1. ทำจัน	-
2. เจ้าพระยา	10	2. เจ้าพระยา	19	2. เจ้าพระยา	73
3. มูล	7	3. ทะเลสาบสงขลา	-	3. ทะเลสาบสงขลา	19
4. ทะเลสาบสงขลา	3	4. ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	2	4. ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	36
5. ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	10	5. ยม	20	5. ยม	33
6. ยม	4	6. ป่าสัก	11	6. ป่าสัก	34
7. ป่าสัก	2	7. บางปะกง	5	7. บางปะกง	20
8. บางปะกง	2	8. บั๊ตตานี	-	8. บั๊ตตานี	7
9. บั๊ตตานี	2	9. รั้ง	2	9. รั้ง	12
10. รั้ง	1	10. ชายฝั่งทะเลตะวันออก	11	10. ชายฝั่งทะเลตะวันออก	48
11. ชายฝั่งทะเลตะวันออก	7	11. เพชรบุรี	3	11. เพชรบุรี	7
12. เพชรบุรี	1	12. น่าน	4	12. น่าน	40
13. น่าน	7	13. สะแกกรัง	2	13. สะแกกรัง	8
14. สะแกกรัง	1	14. ตาปี-พุมดวง	-	14. ตาปี-พุมดวง	16
15. ตาปี-พุมดวง	2	15. ปึง	11	15. ปึง	46
16. ปึง	5	16. ปรากฏินบุรี	4	16. ปรากฏินบุรี	11
17. ปรากฏินบุรี	2	17. ชายฝั่งทะเลตะวันตก	3	17. ชายฝั่งทะเลตะวันตก	10
18. ชายฝั่งทะเลตะวันตก	2	18. ซี	33	18. ซี	85
19. ซี	7	19. แม่กลอง	11	19. แม่กลอง	38
20. แม่กลอง	4	20. กก	4	20. กก	15
21. กก	1	21. ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	11	21. ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	59
22. ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	5	22. โขง	19	22. โขง	66
23. โขง	6	23. มูล	23	23. มูล	99
24. สาละวิน	1	24. สาละวิน	2	24. สาละวิน	2
25. โตนเลสาบ	-	25. โตนเลสาบ	3	25. โตนเลสาบ	2
รวม	97	รวม	247	รวม	786

รูปที่ 5-1 ลำดับความสำคัญของพื้นที่จัดการน้ำเสียชุมชน (ต่อ)

(ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ)

ตารางที่ 5-7 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 1 ระยะเร่งด่วน และระยะปานกลาง

ลุ่มน้ำ	ระยะเร่งด่วน		ระยะปานกลาง	
	พื้นที่วิกฤต และคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม และอยู่ในระดับต้น ๆ	พื้นที่วิกฤต และคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำ อยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้
1. ลุ่มน้ำท่าจีน	1) เทศบาลนครนครปฐม (มีระบบ) 2) เทศบาลนครสมุทรสาคร 3) เทศบาลเมืองกระทุ่มแบน 4) เทศบาลเมืองอ้อมน้อย	1) เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี (มีระบบ)	1) เทศบาลตำบลหลักห้า 2) เทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ 3) เทศบาลตำบลสามพราน 4) เทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ 5) เทศบาลตำบลนครชัยศรี 6) เทศบาลตำบลศาลายา 7) เทศบาลตำบลบางเลน 8) เทศบาลตำบลสามง่าม 9) เทศบาลตำบลธรรมศาลา 10) เทศบาลตำบลกำแพงแสน 11) เทศบาลตำบลดอนยายหอม 12) เทศบาลตำบลบางปลา 13) เทศบาลตำบลเกษตรพัฒนา 14) เทศบาลตำบลบ้านแพ้ว 15) เทศบาลตำบลรางกระทุ่ม 16) เทศบาลตำบลบางหลวง 17) เทศบาลตำบลห้วยพลู 18) เทศบาลตำบลลำพญา	1) เทศบาลตำบลสองพี่น้อง 2) เทศบาลตำบลท่าเสด็จ 3) เทศบาลตำบลสามชุก 4) เทศบาลตำบลอู่ทอง (มีระบบ) 5) เทศบาลตำบลเขาพระ 6) เทศบาลศรีประจันต์ 7) เทศบาลตำบลสวนแตง 8) เทศบาลตำบลด่านช้าง 9) เทศบาลตำบลนางบวช 10) เทศบาลตำบลหันคา 11) เทศบาลตำบลรางหวาย 12) เทศบาลตำบลวัดสิงห์ 13) เทศบาลตำบลทุ่งคอก 14) เทศบาลตำบลดอนเจดีย์ 15) เทศบาลตำบลสระยายโสม 16) เทศบาลตำบลโพธิ์พระยา 17) เทศบาลตำบลหนองหญ้าไซ 18) เทศบาลตำบลคู้งลำภา 19) เทศบาลตำบลสระกระโจม 20) เทศบาลตำบลบ่อกรุ 21) เทศบาลตำบลบางปลาแม่ 22) เทศบาลตำบลหนองฝ้าย 23) เทศบาลตำบลไผ่กอกดิน 24) เทศบาลตำบลโคกคราม 25) เทศบาลตำบลบ้านแหลม 26) เทศบาลตำบลสามง่ามท่าโบสถ์
2. เจ้าพระยา	5) เทศบาลนครนนทบุรี (มีระบบ) 6) เทศบาลนครปากเกร็ด 7) เทศบาลนครสมุทรปราการ 8) เทศบาลเมืองปทุมธานี (มีระบบ)	2) เทศบาลนครนครสวรรค์ 3) เทศบาลนครนครศรีอยุธยา (มีระบบ) 4) เทศบาลเมืองลพบุรี 5) เทศบาลเมืองสิงห์บุรี (มีระบบ)	19) เทศบาลเมืองคูคต 20) เทศบาลเมืองบางบัวทอง 21) เทศบาลเมืองพระประแดง 22) เทศบาลตำบลบางปู 23) เทศบาลตำบลบางเมือง 24) เทศบาลตำบลลำไ้งัด	27) เทศบาลเมืองเสนา 28) เทศบาลเมืองบ้านหมี่ (มีระบบ) 29) เทศบาลตำบลคาคี 30) เทศบาลตำบลโคกชุม

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

1. พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชน จำนวน 344 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 65 พื้นที่ แบ่งเป็น

1.1 พื้นที่ดำเนินการในระยะเร่งด่วน จำนวน 97 พื้นที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 54 พื้นที่

1.2 พื้นที่ดำเนินการในระยะปานกลาง จำนวน 247 พื้นที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 11 พื้นที่

ตารางที่ 5-7 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 1 ระยะเร่งด่วน และระยะปานกลาง (ต่อ)

ลุ่มน้ำ	ระยะเร่งด่วน		ระยะปานกลาง	
	พื้นที่วิกฤต และคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม และอยู่ในระดับต้นๆ	พื้นที่วิกฤต และคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำ อยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้
2. เจ้าพระยา (ต่อ)		6) เทศบาลเมืองชัยนาท (มีระบบ) 7) เทศบาลเมืองอ่างทอง (มีระบบ)	25) เทศบาลตำบลดัดหลวง 26) เทศบาลตำบลประชาธิปไตย 27) เทศบาลตำบลด่านลำไโรง 28) เทศบาลตำบลบางกรวย 29) เทศบาลตำบลคลองหลวง 30) เทศบาลตำบลธัญบุรี 31) เทศบาลตำบลลำไโรงเหนือ 32) เทศบาลตำบลท่าไฉลง 33) เทศบาลตำบลบางศรีเมือง	
3. มูล	9) เทศบาลนครนครราชสีมา (มีระบบ)		34) เทศบาลตำบลปากช่อง (มีระบบ) 35) เทศบาลตำบลสีคิ้ว 36) เทศบาลตำบลจอหอ 37) เทศบาลตำบลสูงเนิน	
4. ทะเลสาบ สงขลา	10) เทศบาลนครหาดใหญ่ (มีระบบ) 11) เทศบาลนครสงขลา (มีระบบ) 12) เทศบาลเมืองพัทลุง	-	-	-
5. ภาคใต้ฝั่ง ตะวันตก	-	8) เทศบาลเมืองภูเก็ต (มีระบบ) 9) เทศบาลนครตรัง (มีระบบ) 10) เทศบาลเมืองกระบี่ (มีระบบ) 11) เทศบาลเมืองสตูล 12) เทศบาลเมืองระนอง 13) เทศบาลตำบลกระบุรี 14) เทศบาลเมืองกันตัง 15) เทศบาลตำบลป่าตอง (มีระบบ) 16) เทศบาลเมืองพังงา 17) เทศบาลตำบลกะรน (มีระบบ)	-	31) เทศบาลตำบลเชิงทะเล 32) เทศบาลเมืองตะกั่วป่า

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

1. พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชน จำนวน 344 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 65 พื้นที่ แบ่งเป็น
 - 1.1 พื้นที่ดำเนินการในระยะเร่งด่วน จำนวน 97 พื้นที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 54 พื้นที่
 - 1.2 พื้นที่ดำเนินการในระยะปานกลาง จำนวน 247 พื้นที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 11 พื้นที่

ตารางที่ 5-7 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 1 ระยะเร่งด่วน และระยะปานกลาง (ต่อ)

ลุ่มน้ำ	ระยะเร่งด่วน		ระยะปานกลาง	
	พื้นที่วิกฤต และคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม และอยู่ในระดับต้น ๆ	พื้นที่วิกฤต และคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำ อยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้
6. ยม	-	18) เทศบาลเมืองพะเยา (มีระบบ) 19) เทศบาลเมืองสวรรคโลก 20) เทศบาลเมืองสุโขทัยธานี (มีระบบ) 21) เทศบาลเมืองแพร่	-	33) เทศบาลตำบลศรีสันชาลัย 34) เทศบาลตำบลดอกคำใต้ 35) เทศบาลตำบลเด่นชัย 36) เทศบาลตำบลร่องกวาง 37) เทศบาลตำบลพวานกระต่าย 38) เทศบาลตำบลดงเจน 39) เทศบาลตำบลห้วยข้าวกล้า 40) เทศบาลตำบลซ้อแฉ่ 41) เทศบาลตำบลโพธิ์ประทับช้าง 42) เทศบาลตำบลศรีสำโรง 43) เทศบาลตำบลบ้านถ้ำ 44) เทศบาลตำบลสอง 45) เทศบาลตำบลเชียงคำ 46) เทศบาลตำบลทุ่งเสลี่ยม 47) เทศบาลตำบลเชียงม่วน 48) เทศบาลตำบลเมืองพาน 49) เทศบาลตำบลจิม 50) เทศบาลตำบลหาดเสี้ยว 51) เทศบาลตำบลศรีบุญเรือง 52) เทศบาลตำบลเมืองเก่า
7. ป่าสัก	13) เทศบาลเมืองสระบุรี	22) เทศบาลเมืองเพชรบูรณ์	38) เทศบาลตำบลพระพุทธ บาท 39) เทศบาลตำบลทับกวาง 40) เทศบาลตำบลหนองแค 41) เทศบาลตำบลแก่งคอย 42) เทศบาลตำบลหินกอง	53) เทศบาลตำบลวิเชียรบุรี 54) เทศบาลตำบลลานารายณ์ 55) เทศบาลเมืองหล่มสัก 56) เทศบาลตำบลท่าหลวง 57) เทศบาลตำบลซับสมอทอด 58) เทศบาลตำบลท่าพล
8. บางปะกง	14) เทศบาลเมืองนครนายก	23) เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา (มีระบบ)	-	59) เทศบาลตำบลบางคล้า 60) เทศบาลตำบลท่าข้าม 61) เทศบาลตำบลบางปะกง 62) เทศบาลตำบลหัวสำโรง 63) เทศบาลตำบลพนมสารคาม

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

1. พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชน จำนวน 344 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 65 พื้นที่ แบ่งเป็น
 - 1.1 พื้นที่ดำเนินการในระยะเร่งด่วน จำนวน 97 พื้นที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 54 พื้นที่
 - 1.2 พื้นที่ดำเนินการในระยะปานกลาง จำนวน 247 พื้นที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 11 พื้นที่

ตารางที่ 5-7 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 1 ระยะเร่งด่วน และระยะปานกลาง (ต่อ)

ลุ่มน้ำ	ระยะเร่งด่วน		ระยะปานกลาง	
	พื้นที่วิกฤต และคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม และอยู่ในระดับต้น ๆ	พื้นที่วิกฤต และคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำ อยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้
9. ปัตตานี	-	24) เทศบาลนครยะลา 25) เทศบาลเมืองปัตตานี (มีระบบ)	-	-
10. วั้ง	-	26) เทศบาลนครลำปาง (มีระบบ)	-	64) เทศบาลตำบลชมพู 65) เทศบาลตำบลล้อมแรด
11. ชายฝั่งทะเล ตะวันออก	15) เมืองพัทยา (มีระบบ) 16) เทศบาลนครระยอง (มีระบบ) 17) เทศบาลเมืองชลบุรี (มีระบบ) 18) เทศบาลเมืองแสนสุข (มีระบบ) 19) เทศบาลเมืองศรีราชา (มีระบบ)	27) เทศบาลเมืองจันทบุรี (มีระบบ) 28) เทศบาลเมืองตราด	43) เทศบาลตำบลอ่าวอุดม 44) เทศบาลตำบลบ้านสวน 45) เทศบาลตำบลแกลง (มีระบบ) 46) เทศบาลตำบลมาตาพุด (มีระบบ) 47) เทศบาลตำบลสัตหีบ 48) เทศบาลตำบลอ่างศิลา 49) เทศบาลตำบลห้วยใหญ่ 50) เทศบาลตำบลเมืองแกลง 51) เทศบาลเมืองบ้านบึง 52) เทศบาลเมืองพนัสนิคม (มีระบบ)	66) เทศบาลเมืองขลุง (มีระบบ)
12. เพชรบุรี	-	29) เทศบาลเมืองเพชรบุรี (มีระบบ)	-	67) เทศบาลตำบลท่ายาง 68) เทศบาลตำบลชะอำ (มีระบบ) 69) เทศบาลตำบลนายาง
13. น่าน	-	30) เทศบาลนครพิษณุโลก (มีระบบ) 31) เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ 32) เทศบาลเมืองพิจิตร (มีระบบ) 33) เทศบาลเมืองน่าน (มีระบบ) 34) เทศบาลเมืองตะพานหิน 35) เทศบาลเมืองชุมแสง (มีระบบ) 36) เทศบาลเมืองบางมูลนาก	-	70) เทศบาลตำบลเนินกุ่ม 71) เทศบาลตำบลสภกอน 72) เทศบาลตำบลทุ่งยั้ง 73) เทศบาลตำบลบ้านปรางค์

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

1. พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชน จำนวน 344 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 65 พื้นที่ แบ่งเป็น

1.1 พื้นที่ดำเนินการในระยะเร่งด่วน จำนวน 97 พื้นที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 54 พื้นที่

1.2 พื้นที่ดำเนินการในระยะปานกลาง จำนวน 247 พื้นที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 11 พื้นที่

ตารางที่ 5-7 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 1 ระยะเร่งด่วน และระยะปานกลาง (ต่อ)

ลุ่มน้ำ	ระยะเร่งด่วน		ระยะปานกลาง	
	พื้นที่วิกฤต และคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม และอยู่ในระดับต้น ๆ	พื้นที่วิกฤต และคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำ อยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้
14. สะแกกรัง	-	37) เทศบาลเมืองอุทัยธานี (มีระบบ)	-	74) เทศบาลตำบลลูกคู่ 75) เทศบาลตำบลลาดยาว
15. ตาปี- พุมดวง	-	38) เทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี 39) เทศบาลเมืองท่าข้าม	-	-
16. ปิง	20) เทศบาลนครเชียงใหม่ (มีระบบ)	40) เทศบาลเมืองกำแพงเพชร (มีระบบ) 41) เทศบาลเมืองแม่สอด (มีระบบ) 42) เทศบาลเมืองตาก (มีระบบ) 43) เทศบาลเมืองลำพูน (มีระบบ)	53) เทศบาลตำบลสันทรายหลวง 54) เทศบาลตำบลสันกำแพง 55) เทศบาลตำบลแม่ใจ 56) เทศบาลตำบลเมืองแกพัฒนา 57) เทศบาลตำบลบ้านกลาง 58) เทศบาลตำบลต้นเปา 59) เทศบาลตำบลยางเนิ้ง 60) เทศบาลตำบลช้างเผือก 61) เทศบาลตำบลจอมทอง 62) เทศบาลตำบลแมริม	76) เทศบาลตำบลอุโมงค์
17. ปราจีนบุรี	21) เทศบาลเมืองปราจีนบุรี	44) เทศบาลเมืองสระแก้ว	63) เทศบาลตำบลนาดี 64) เทศบาลตำบลโคกปีบ	77) เทศบาลตำบลวังน้ำเย็น 78) เทศบาลตำบลเขาฉกรรจ์
18. ชายฝั่งทะเล ตะวันออก	-	45) เทศบาลตำบลหัวหิน (มีระบบ) 46) เทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ (มีระบบ)	-	79) เทศบาลตำบลปราณบุรี 80) เทศบาลตำบลไร่เก่า 81) เทศบาลตำบลปากน้ำ ปราณ
19. ชี		47) เทศบาลนครขอนแก่น (มีระบบ) 48) เทศบาลเมืองมหาสารคาม 49) เทศบาลเมืองชัยภูมิ (มีระบบ) 50) เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด 51) เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ 52) เทศบาลเมืองยโสธร (มีระบบ) 53) เทศบาลเมืองหนองบัวลำภู		82) เทศบาลตำบลชุมแพ 83) เทศบาลตำบลบ้านไผ่ 84) เทศบาลตำบลนาแก 85) เทศบาลเมืองเมืองพล 86) เทศบาลตำบลกุฉินท 87) เทศบาลตำบลเกษตรวิสัย 88) เทศบาลตำบลกลาง

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

1. พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชน จำนวน 344 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 65 พื้นที่ แบ่งเป็น

1.1 พื้นที่ดำเนินการในระยะเร่งด่วน จำนวน 97 พื้นที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 54 พื้นที่

1.2 พื้นที่ดำเนินการในระยะปานกลาง จำนวน 247 พื้นที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 11 พื้นที่

ตารางที่ 5-7 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 1 ระยะเร่งด่วน และระยะปานกลาง (ต่อ)

ลุ่มน้ำ	ระยะเร่งด่วน		ระยะปานกลาง	
	พื้นที่วิกฤต และคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำเสื่อม โทรม และอยู่ในระดับต้น ๆ	พื้นที่วิกฤต และคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำ อยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้
19. ซี (ต่อ)				89) เทศบาลตำบลบัวขาว 90) เทศบาลตำบลหนองโก 91) เทศบาลตำบลแวง 92) เทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม 93) เทศบาลตำบลสะคู 94) เทศบาลตำบลแก่งคร้อ 95) เทศบาลตำบลกมลาไสย 96) เทศบาลตำบลเขาสวนกวาง 97) เทศบาลตำบลหัวขวาง (มีระบบ) 98) เทศบาลตำบลหนองกงศรี 99) เทศบาลตำบลชนบท 100) เทศบาลตำบลท่าพระ 101) เทศบาลตำบลบ้านเป่า 102) เทศบาลตำบลหนองบัวแดง 103) เทศบาลตำบลสุวรรณคูหา 104) เทศบาลตำบลยางตลาด 105) เทศบาลตำบลพยัคฆภูมิพิสัย 106) เทศบาลตำบลเมืองสง 107) เทศบาลตำบลบ้านเขว้า 108) เทศบาลตำบลบ้านโคก 109) เทศบาลตำบลโนนสัง 110) เทศบาลตำบลบ้านเนินจตุรรงค์ 111) เทศบาลตำบลท่าคันโท 112) เทศบาลตำบลสมเด็จ 113) เทศบาลตำบลคอนสวรรค์ 114) เทศบาลตำบลนาเหล่า

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

1. พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชน จำนวน 344 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 65 พื้นที่ แบ่งเป็น
 - 1.1 พื้นที่ดำเนินการในระยะเร่งด่วน จำนวน 97 พื้นที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 54 พื้นที่
 - 1.2 พื้นที่ดำเนินการในระยะปานกลาง จำนวน 247 พื้นที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 11 พื้นที่

ตารางที่ 5-7 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 1 ระยะเร่งด่วน และระยะปานกลาง (ต่อ)

ลุ่มน้ำ	ระยะเร่งด่วน		ระยะปานกลาง	
	พื้นที่วิกฤต และคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม และอยู่ในระดับต้นๆ	พื้นที่วิกฤต และคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำ อยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้
20. แมกกลอง	22) เทศบาลเมืองราชบุรี (มีระบบ) 23) เทศบาลเมืองบ้านโป่ง (มีระบบ)	54) เทศบาลเมืองกาญจนบุรี (มีระบบ) 55) เทศบาลเมืองสมุทรสงคราม	65) เทศบาลตำบลท่าผา 66) เทศบาลตำบลหลักเมือง 67) เทศบาลตำบลบางแพ 68) เทศบาลเมืองโพธาราม (มีระบบ) 69) เทศบาลตำบลห้วยหินสีห์ 70) เทศบาลตำบลศรีดอนไผ่ 71) เทศบาลตำบลโพหัก 72) เทศบาลตำบลบ้านเลือก 73) เทศบาลตำบลเขาวง	115) เทศบาลตำบลท่าเรือพระแท่น 116) เทศบาลตำบลท่าม่วง
21. กก		56) เทศบาลเมืองเขียงราย (มีระบบ)	74) เทศบาลตำบลไชย ปรากฏ 75) เทศบาลตำบลแม่ยาย	117) เทศบาลตำบลแม่สาย 118) เทศบาลตำบลจันจว้า
22. ภาคใต้ฝั่ง ตะวันออก	-	57) เทศบาลนครนครศรีธรรมราช(58) เทศบาลเมืองนราธิวาส 59) เทศบาลตำบลเกาะสมุย (มีระบบ) 60) เทศบาลเมืองชุมพร (มีระบบ) 61) เทศบาลเมืองปากพะนึ่ง	76) เทศบาลตำบลสิงนคร 77) เทศบาลตำบลบ่อตรุ	119) เทศบาลตำบลสุโงกโลก 120) เทศบาลตำบลปากแพรก 121) เทศบาลตำบลตากใบ 122) เทศบาลตำบลตะลุง 123) เทศบาลตำบลดอนสัก 124) เทศบาลตำบลบ่อทอง 125) เทศบาลตำบลหลังสวน 126) เทศบาลตำบลกาญจนดิษฐ์ 127) เทศบาลตำบลหินตก
23. โขง	-	62) เทศบาลนครอุดรธานี 63) เทศบาลเมืองสกลนคร (มีระบบ) 64) เทศบาลเมืองหนองคาย 65) เทศบาลเมืองมุกดาหาร 66) เทศบาลเมืองนครพนม 67) เทศบาลเมืองเลย	-	128) เทศบาลตำบลหนองบัว 129) เทศบาลตำบลโพธิ์สว่าง 130) เทศบาลตำบลท่าบ่อ 131) เทศบาลตำบลบ้านดุง 132) เทศบาลตำบลวังสะพุง 133) เทศบาลนครศรีเชียงใหม่ 134) เทศบาลตำบลธาตุพนม 135) เทศบาลตำบลนาหว้า

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

1. พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชน จำนวน 344 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 65 พื้นที่ แบ่งเป็น

1.1 พื้นที่ดำเนินการในระยะเร่งด่วน จำนวน 97 พื้นที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 54 พื้นที่

1.2 พื้นที่ดำเนินการในระยะปานกลาง จำนวน 247 พื้นที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 11 พื้นที่

ตารางที่ 5-7 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 1 ระยะเร่งด่วน และระยะปานกลาง (ต่อ)

ลุ่มน้ำ	ระยะเร่งด่วน		ระยะปานกลาง	
	พื้นที่วิกฤต และคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม และอยู่ในระดับต้นๆ	พื้นที่วิกฤต และคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำ อยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้
23. โขง (ต่อ)	-		-	136) เทศบาลตำบลกุดจับ 137) เทศบาลตำบลโนนสูง-น้ำคำ 138) เทศบาลตำบลกุมภวาปี 139) เทศบาลตำบลพรเจริญ 140) เทศบาลตำบลศรีวิไล 141) เทศบาลตำบลนางิ้ว 142) เทศบาลตำบลหนองวัวซอ 143) เทศบาลตำบลสว่างแดนดิน 144) เทศบาลตำบลอากาศอำนวย 145) เทศบาลตำบลบ้านแพง 146) เทศบาลตำบลหนองอ้อ-โนน หวาย
24. มูล		68) เทศบาลนครอุบลราชธานี (มีระบบ) 69) เทศบาลเมืองสุรินทร์ 70) เทศบาลเมืองศรีสะเกษ 71) เทศบาลเมืองวารินชำราบ (มีระบบ) 72) เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ (มีระบบ) 73) เทศบาลเมืองอำนาจเจริญ (มีระบบ)	78) เทศบาลตำบลบัวใหญ่ (มีระบบ) 79) เทศบาลตำบลเมืองปัก 80) เทศบาลตำบลโชคชัย 81) เทศบาลตำบลโนนสูง 82) เทศบาลตำบลพิมาย	147) เทศบาลตำบลนางรอง 148) เทศบาลตำบลกันทรลักษณ์ 149) เทศบาลตำบลลำปลายมาศ 150) เทศบาลตำบลเมืองเดช 151) เทศบาลตำบลปะโคชัย 152) เทศบาลตำบลพิบูลมังสาหาร 153) เทศบาลตำบลพนมรุ้ง 154) เทศบาลตำบลสตึก 155) เทศบาลตำบลหนองกี่ 156) เทศบาลตำบลขุนหาญ 157) เทศบาลตำบลตระการพืชผล 158) เทศบาลตำบลไพรบึง 159) เทศบาลตำบลน้ำยืน 160) เทศบาลตำบลโนนดินแดง

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

1. พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชน จำนวน 344 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 65 พื้นที่ แบ่งเป็น
 - 1.1 พื้นที่ดำเนินการในระยะเร่งด่วน จำนวน 97 พื้นที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 54 พื้นที่
 - 1.2 พื้นที่ดำเนินการในระยะปานกลาง จำนวน 247 พื้นที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 11 พื้นที่

ตารางที่ 5-7 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 1 ระยะเร่งด่วน และระยะปานกลาง (ต่อ)

ลุ่มน้ำ	ระยะเร่งด่วน		ระยะปานกลาง	
	พื้นที่วิกฤต และคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม และอยู่ในระดับต้นๆ	พื้นที่วิกฤต และคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำ อยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้
25. สาละวิน	-	74) เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน	-	161) เทศบาลตำบลขุนยวม 162) เทศบาลตำบลแม่ลาน้อย
26. โตนเลสาบ	-	-	-	163) เทศบาลตำบลรัษฎา 164) เทศบาลทรายขาว 165) เทศบาลตำบลโป่งน้ำร้อน
รวม	23 เทศบาล	74 เทศบาล	82 เทศบาล	165 เทศบาล
รวมทั้งหมด	97 เทศบาล		247 เทศบาล	

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

1. พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชน จำนวน 344 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 65 พื้นที่ แบ่งเป็น
 - 1.1 พื้นที่ดำเนินการในระยะเร่งด่วน จำนวน 97 พื้นที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 54 พื้นที่
 - 1.2 พื้นที่ดำเนินการในระยะปานกลาง จำนวน 247 พื้นที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 11 พื้นที่

ตารางที่ 5-8 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 2 ระยะยาว

ลุ่มน้ำ	ระยะยาว		
	พื้นที่วิกฤตและคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้	
1. เจ้าพระยา	1 เทศบาลตำบลปลายบาง	1 เทศบาลตำบลอโยธยา	33 เทศบาลตำบลราชคราม
	2 เทศบาลตำบลสนั่นรักษ์	2 เทศบาลตำบลสิงห์	34 เทศบาลตำบลท่าน้ำอ้อย
	3 เทศบาลตำบลคลองด่าน	3 เทศบาลตำบลลำตาเสา	35 เทศบาลตำบลช่องแค
	4 เทศบาลตำบลบางเสาธง	4 เทศบาลตำบลหนองบัว	36 เทศบาลตำบลหนองเบน
	5 เทศบาลตำบลพระสมุทรเจดีย์	5 เทศบาลตำบลไพศาลี	37 เทศบาลตำบลโรงช้าง
	6 เทศบาลตำบลแหลมฟ้าผ่า	6 เทศบาลตำบลสามโก้	38 เทศบาลตำบลเจ้าไก่ต่อ
	7 เทศบาลตำบลบางบ่อ	7 เทศบาลตำบลป่าโมก	39 เทศบาลตำบลบางน้ำเชี่ยว
	8 เทศบาลตำบลบางเตย	8 เทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด	40 เทศบาลตำบลแสวงหา
	9 เทศบาลตำบลแพรกษา	9 เทศบาลตำบลถนนสมอ	41 เทศบาลตำบลสรรพยา
	10 เทศบาลตำบลบางพลี	10 เทศบาลตำบลผักไห่	42 เทศบาลตำบลปากบาง
	11 เทศบาลตำบลลำลูกกา	11 เทศบาลตำบลจรเข้ร้อง	43 เทศบาลตำบลแพรกศรีราชา
	12 เทศบาลตำบลบางใหญ่	12 เทศบาลตำบลบางบาล	44 เทศบาลตำบลอุทัย
	13 เทศบาลตำบลบางหลวง	13 เทศบาลตำบลบางไทร	45 เทศบาลตำบลโกรกพระ
	14 เทศบาลตำบลระแหง	14 เทศบาลตำบลบ้านเลน	46 เทศบาลตำบลท่าไคร้
	15 เทศบาลตำบลบางม่วง	15 เทศบาลตำบลบางจัก	47 เทศบาลตำบลมหาราช
	16 เทศบาลตำบลลำไทร	16 เทศบาลตำบลลาดชะโด	48 เทศบาลตำบลโพสังโฆ
	17 เทศบาลตำบลหนองเสือ	17 เทศบาลตำบลโคกสำโรง	49 เทศบาลตำบลบ้านสร้าง
	18 เทศบาลตำบลคลองสวน	18 เทศบาลตำบลท่าตะโก	50 เทศบาลตำบลท่าเรือ
	19 เทศบาลตำบลไทรน้อย	19 เทศบาลตำบลพยุหะ	51 เทศบาลตำบลบ้านแพรก
	20 เทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง	52 เทศบาลตำบลลาดบัวหลวง	
	21 เทศบาลตำบลสระโบสถ์	53 เทศบาลตำบลโพนาคำ	
	22 เทศบาลตำบลอินทร์บุรี	54 เทศบาลตำบลเกษไชโย	
	23 เทศบาลตำบลตากฟ้า		
	24 เทศบาลตำบลพระอินทราชา (มีระบบ)		
	25 เทศบาลตำบลหางน้ำสาคร		
	26 เทศบาลตำบลบางซ้าย		
	27 เทศบาลตำบลมหาพรหมณ์		
	28 เทศบาลตำบลโพธิ์ทอง		
	29 เทศบาลตำบลหัวเวียง		
	30 เทศบาลตำบลบางประมุง		
	31 เทศบาลตำบลรามะลัก		
	32 เทศบาลตำบลบางปะหัน		

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชนกลุ่มที่ 2 ระยะยาว จำนวน 786 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 4 พื้นที่

ตารางที่ 5-8 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 2 ระยะยาว (ต่อ)

ลุ่มน้ำ	ระยะยาว	
	พื้นที่วิกฤตและคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้
2. ทะเลสาบ สงขลา	20 เทศบาลตำบลสะเดา 21 เทศบาลตำบลบ้านพรุ 22 เทศบาลตำบลป่าดงเบขาร์ 23 เทศบาลตำบลพังงา 24 เทศบาลตำบลพะตง 25 เทศบาลตำบลปริก 26 เทศบาลตำบลระโนด 27 เทศบาลตำบลแม่ขี้ 28 เทศบาลตำบลกำแพงเพชร 29 เทศบาลตำบลท่ามะเดื่อ 30 เทศบาลตำบลตะโหมด 31 เทศบาลตำบลควนเนียง 32 เทศบาลตำบลป่าบอน 33 เทศบาลตำบลปากพะยูน 34 เทศบาลตำบลเขาชัยสน 35 เทศบาลตำบลสังขะ 36 เทศบาลตำบลนาสีทอง 37 เทศบาลตำบลมะกอกเหนือ 38 เทศบาลตำบลควนขนุน	
3. ภาคใต้ฝั่ง ตะวันตก		55 เทศบาลตำบลห้วยยอด 56 เทศบาลตำบลย่านตาขาว 57 เทศบาลตำบลเหนือคลอง 58 เทศบาลตำบลอ่าวลึกใต้ 59 เทศบาลตำบลเทพคีรี 60 เทศบาลตำบลควนโดน 61 เทศบาลตำบลกำแพง 62 เทศบาลตำบลน้ำจืด 63 เทศบาลตำบลห้วยเหมือง 64 เทศบาลตำบลนาหวาง 65 เทศบาลตำบลคลองเต็ง 66 เทศบาลตำบลแหลมสัก 67 เทศบาลตำบลลำภูรา 68 เทศบาลตำบลปากน้ำ 69 เทศบาลตำบลนาโยงเหนือ 70 เทศบาลตำบลทุ่งหว้า 71 เทศบาลตำบลคูระบุรี 72 เทศบาลตำบลโคกกลอย 73 เทศบาลตำบลลำทับ 74 เทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ 75 เทศบาลตำบลคลองพน 76 เทศบาลตำบลหวาง 77 เทศบาลตำบลฉลุง 78 เทศบาลตำบลวังมะปรางเหนือ 79 เทศบาลตำบลคลองปาง 80 เทศบาลตำบลกระโสม 81 เทศบาลตำบลทุ่งยาว 82 เทศบาลตำบลท่าข้าม

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชนกลุ่มที่ 2 ระยะยาว จำนวน 786 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 4 พื้นที่

ตารางที่ 5-8 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 2 ระยะยาว (ต่อ)

ลุ่มน้ำ	ระยะยาว	
	พื้นที่วิกฤตและคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้
3. ภาคใต้ฝั่งตะวันตก (ต่อ)		83 เทศบาลตำบลท่านา 84 เทศบาลตำบลควนขุน 85 เทศบาลตำบลลิเกา 86 เทศบาลตำบลกะเปอร์ 87 เทศบาลตำบลทับปุด 88 เทศบาลตำบลเกาะยาว 89 เทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่ 90 เทศบาลตำบลละอุ่น
4. ยม		91 เทศบาลตำบลแม่ใจ 92 เทศบาลตำบลทุ่งหลวง 93 เทศบาลตำบลปาง 94 เทศบาลตำบลบ้านด้าย 95 เทศบาลตำบลป่าแยะ 96 เทศบาลตำบลห้วยฮ่อม 97 เทศบาลตำบลบางระกำ 98 เทศบาลตำบลสามง่าม 99 เทศบาลตำบลบ้านทราย 100 เทศบาลตำบลบ้านสวน 101 เทศบาลตำบลไทรงาม 102 เทศบาลตำบลคอนไชย 103 เทศบาลตำบลแม่หล่าย 104 เทศบาลตำบลทุ่งไฉ้ง 105 เทศบาลตำบลสบบง 106 เทศบาลตำบลหนองม่วงไข่ 107 เทศบาลตำบลพญาเม็งราย 108 เทศบาลตำบลงไกรลาส 109 เทศบาลตำบลสูงเม่น 110 เทศบาลตำบลป่าแดด 111 เทศบาลตำบลแม่จิว 112 เทศบาลตำบลบ้านปล้อง 113 เทศบาลตำบลบ้านเหล่า 114 เทศบาลตำบลปลักแรด 115 เทศบาลตำบลลานกระบือ 116 เทศบาลตำบลลานหอย 117 เทศบาลตำบลศรีนคร 118 เทศบาลตำบลวังชิ้น 119 เทศบาลตำบลบ้านโดนดิน 120 เทศบาลตำบลโพทะเล 121 เทศบาลตำบลบ้านปิน 122 เทศบาลตำบลเวียงเทิง 123 เทศบาลตำบลกำแพงดิน
5. ป่าสัก	39 เทศบาลตำบลท่าลาน 40 เทศบาลตำบลหน้าพระลาน 41 เทศบาลตำบลมวกเหล็ก 42 เทศบาลตำบลวิหารแดง 43 เทศบาลตำบลวังม่วง 44 เทศบาลตำบลบ้านหมอ 45 เทศบาลตำบลสวนดอกไม้ 46 เทศบาลตำบลหนองโดน 47 เทศบาลตำบลเสาไห้ 48 เทศบาลตำบลคอนพุท	124 เทศบาลตำบลสว่างวัฒนา 125 เทศบาลตำบลหนองไผ่ 126 เทศบาลตำบลพุดเตย 127 เทศบาลตำบลท่าเรือ 128 เทศบาลตำบลหล่มเก่า 129 เทศบาลตำบลวังชมภู 130 เทศบาลตำบลอรัญญิก 131 เทศบาลตำบลนครหลวง 132 เทศบาลตำบลภาชี 133 เทศบาลตำบลหนองม่วง 134 เทศบาลตำบลนาเฉลียง 135 เทศบาลตำบลชนแดน 136 เทศบาลตำบลวังโป่ง 137 เทศบาลตำบลท่าข้าม 138 เทศบาลตำบลท้ายดง 139 เทศบาลตำบลบ้านท่าหลวง 140 เทศบาลตำบลคงขุย 141 เทศบาลตำบลพัฒนานิคม 142 เทศบาลตำบลแก่งเสือเต้น

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชนกลุ่มที่ 2 ระยะยาว จำนวน 786 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 4 พื้นที่

ตารางที่ 5-8 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 2 ระยะยาว (ต่อ)

ลุ่มน้ำ	ระยะยาว	
	พื้นที่วิกฤตและคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้
5. ป่าสัก (ต่อ)	49 เทศบาลตำบลหนองหมู 50 เทศบาลตำบลศรีสิทธิ์ 51 เทศบาลตำบลหนองแขง 52 เทศบาลตำบลบ้านยาง 53 เทศบาลตำบลป้อมเปี้ย	
6. บางปะกง	54 เทศบาลตำบลบ้านนา 55 เทศบาลตำบลองครักษ์ 56 เทศบาลตำบลเกาะหวาย 57 เทศบาลตำบลท่าช้าง	143 เทศบาลตำบลแปลงยาว 151 เทศบาลตำบลบางขนาก 144 เทศบาลตำบลเทพราช 152 เทศบาลตำบลบางน้ำเปรี้ยว 145 เทศบาลตำบลปากน้ำ 153 เทศบาลตำบลทุ่งสะเดา 146 เทศบาลตำบลสนามชัยเขต 154 เทศบาลตำบลศาลาแดง 147 เทศบาลตำบลท่าสะอ้าน 155 เทศบาลตำบลดอนฉิมพลี 148 เทศบาลตำบลเกาะขนุน 156 เทศบาลตำบลนครเนื่องเขต 149 เทศบาลตำบลเขาหินซ้อน 157 เทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ 150 เทศบาลตำบลบางวัว 158 เทศบาลตำบลหอมศีล
7. บึงคานี		159 เทศบาลตำบลเบตง 163 เทศบาลตำบลยะหา 160 เทศบาลตำบลบางปู 164 เทศบาลตำบลคอกช้าง 161 เทศบาลตำบลยะรัง 165 เทศบาลตำบลลำใหม่ 162 เทศบาลตำบลบันนังสตา
8. รัง		166 เทศบาลตำบลพิชัย 172 เทศบาลตำบลแจ้ห่ม 167 เทศบาลตำบลเสริมงาม 173 เทศบาลตำบลแม่ปู 168 เทศบาลตำบลป่าต้นนาควิว 174 เทศบาลตำบลห้างฉัตร 169 เทศบาลตำบลบ่อแฮ้ว 175 เทศบาลตำบลบ้านใหม่ 170 เทศบาลตำบลสบปราบ 176 เทศบาลตำบลแม่พริก 171 เทศบาลตำบลเกาะคา 177 เทศบาลตำบลวังเหนือ
9. ชายฝั่งทะเล ตะวันออก	58 เทศบาลตำบลบ้านฉาง 59 เทศบาลตำบลบ้านเพ (มีระบบ) 60 เทศบาลตำบลสุนทรภู่ 61 เทศบาลตำบลบางพระ 62 เทศบาลตำบลบางทราย 63 เทศบาลตำบลหนองตำลึง 64 เทศบาลตำบลบางเสร่ 65 เทศบาลตำบลนาจอมเทียน 66 เทศบาลตำบลบางละมุง 67 เทศบาลตำบลสำนักท้อน	178 เทศบาลตำบลจันทน์มิตร 188 เทศบาลตำบลแสนตุง 179 เทศบาลตำบลบ่อพลอย 189 เทศบาลตำบลนายายอาม 180 เทศบาลตำบลท่าช้าง 190 เทศบาลตำบลหนองคล้า 181 เทศบาลตำบลท่าใหม่ 191 เทศบาลตำบลหาดเล็ก 182 เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ 192 เทศบาลตำบลน้ำเชี่ยว 183 เทศบาลตำบลพลับพลาจารย์ 193 เทศบาลตำบลเนินสูง 184 เทศบาลตำบลคลองใหญ่ 194 เทศบาลตำบลหนองบัว 185 เทศบาลตำบลท่าพริกเนินทราย 195 เทศบาลตำบลมะขาม 186 เทศบาลตำบลพลี 196 เทศบาลตำบลแหลมฉบัง 187 เทศบาลตำบลบางกะจะ 197 เทศบาลตำบลเขาสมิง

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดหาน้ำเสียชุมชนกลุ่มที่ 2 ระยะยาว จำนวน 786 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 4 พื้นที่

ตารางที่ 5-8 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 2 ระยะยาว (ต่อ)

ลุ่มน้ำ	ระยะยาว	
	พื้นที่วิกฤตและคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้
9. ชายฝั่งทะเล ตะวันออก	68 เทศบาลตำบลหนองใหญ่ 69 เทศบาลตำบลทุ่งควายกิน 70 เทศบาลตำบลแก่งกะเจ็ด 71 เทศบาลตำบลท่าบุญมี 72 เทศบาลตำบลปากน้ำประแส 73 เทศบาลตำบลกงดิน 74 เทศบาลตำบลเกาะจันทร์ 75 เทศบาลตำบลพานทอง 76 เทศบาลตำบลเกาะสีชัง 77 เทศบาลตำบลมาบตาชัง 78 เทศบาลตำบลหัวฤๅญแจ 79 เทศบาลตำบลคลองตำหรุ 80 เทศบาลตำบลบ่อทอง 81 เทศบาลตำบลบ้านค่าย 82 เทศบาลตำบลชุมแสง 83 เทศบาลตำบลปลวกแดง 84 เทศบาลตำบลหนองไม้แก้ว 85 เทศบาลตำบลจอมพลเจ้าพระยา	
10. เพชรบุรี		198 เทศบาลตำบลเขาย้อย 202 เทศบาลตำบลหาดเจ้าสำราญ 199 เทศบาลตำบลบ้านแหลม 203 เทศบาลตำบลบ้านลาด 200 เทศบาลตำบลบางตะบูน 204 เทศบาลตำบลหนองจอก 201 เทศบาลตำบลหัวสะพาน
11. น่าน		205 เทศบาลตำบลนครไทย 215 เทศบาลตำบลเขาทอง 206 เทศบาลตำบลวังกระพือ 216 เทศบาลตำบลด่านนาขาม 207 เทศบาลตำบลวัดโบสถ์ 217 เทศบาลตำบลวังน้อย 208 เทศบาลตำบลหัวดง 218 เทศบาลตำบลหัวดง 209 เทศบาลตำบลท่าวังผา 219 เทศบาลตำบลท่าพ้อ 210 เทศบาลตำบลสาเหล็ก 220 เทศบาลตำบลและ 211 เทศบาลตำบลทับคล้อ 221 เทศบาลตำบลวังทรายพูน 212 เทศบาลตำบลวังทอง 222 เทศบาลตำบลเนินมะปราง 213 เทศบาลตำบลป่าแดง 223 เทศบาลตำบลวังกรด 214 เทศบาลตำบลทองแสนขัน 224 เทศบาลตำบลศรีพนมมาศ

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดหาน้ำเสียชุมชนกลุ่มที่ 2 ระยะยาว จำนวน 786 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 4 พื้นที่

ตารางที่ 5-8 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 2 ระยะยาว (ต่อ)

ลุ่มน้ำ	ระยะยาว			
	พื้นที่วิกฤตและคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้		
11. น่าน (ต่อ)		225 เทศบาลตำบลน้ำปาด 235 เทศบาลตำบลสำนักขุนเณร 226 เทศบาลตำบลร่วมจิต 236 เทศบาลตำบลบางไผ่ 227 เทศบาลตำบลกลางเวียง 237 เทศบาลตำบลท่าปลา 228 เทศบาลตำบลน่านน้อย 238 เทศบาลตำบลวังตะกู่ 229 เทศบาลตำบลในเมือง 239 เทศบาลตำบลบ้านใหม่ 230 เทศบาลตำบลบ้านโคก 240 เทศบาลตำบลท่าเสา 231 เทศบาลตำบลบ้านแก่ง 241 เทศบาลตำบลบางกระทุ่ม 232 เทศบาลตำบลตรอน 242 เทศบาลตำบลท่าสัก 233 เทศบาลตำบลทับกฤช 243 เทศบาลตำบลพรหมพิราม 234 เทศบาลตำบลหนองแดง 244 เทศบาลตำบลฟากท่า		
	12. สะแกกรัง		245 เทศบาลตำบลเขางวง 249 เทศบาลตำบลบ้านไร่ 246 เทศบาลตำบลลานสัก 250 เทศบาลตำบลเมืองกาจ 247 เทศบาลตำบลหนองขาง 251 เทศบาลตำบลสว่างอารมณ์ 248 เทศบาลตำบลทัพทัน 252 เทศบาลตำบลหนองขาหย่าง	
		13. ตาปี- พุมดวง		253 เทศบาลตำบลนาสาร 261 เทศบาลตำบลบ้านนา 254 เทศบาลตำบลเวียงสระ 262 เทศบาลตำบลพิปูน 255 เทศบาลตำบลจันดี 263 เทศบาลตำบลไม้เรียง 256 เทศบาลตำบลท่าทองใหม่ 264 เทศบาลตำบลนาบอน 257 เทศบาลตำบลปลายพระยา 265 เทศบาลตำบลย่านดินแดง 258 เทศบาลตำบลท่ายาง 266 เทศบาลตำบลท่าขนอน 259 เทศบาลตำบลเขาพนม 267 เทศบาลตำบลเขาวง 260 เทศบาลตำบลชวาง 268 เทศบาลตำบลเคียนซา
			14. ปัง	86 เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา 269 เทศบาลตำบลบ้านไโฮ่ง 279 เทศบาลตำบลแม่จะเรา
				87 เทศบาลตำบลสันมหาพน 270 เทศบาลตำบลป่าซาง 280 เทศบาลตำบลแม่กุ
	88 เทศบาลตำบลท่าข้าม 271 เทศบาลตำบลชาณุวรลักษบุรี 281 เทศบาลตำบลเก้าเสี้ยว			
	89 เทศบาลตำบลสันป่าตอง 272 เทศบาลตำบลสถกบาตร (มีระบบ) 282 เทศบาลตำบลพพระ			
	90 เทศบาลตำบลท่าเตี 273 เทศบาลตำบลบ้านตาก 283 เทศบาลตำบลทุ่งกระเซาะ			
	91 เทศบาลตำบลเชียงดาว 274 เทศบาลตำบลนครชุม 284 เทศบาลตำบลท่าสแบ			
	92 เทศบาลตำบลบ้านกาด 275 เทศบาลตำบลริมปิง 285 เทศบาลตำบลสามเงา			
	93 เทศบาลตำบลเมืองงาย 276 เทศบาลตำบลวังผาง 286 เทศบาลตำบลท่าสายลวด			
94 เทศบาลตำบลหางดง 277 เทศบาลตำบลบ้านแป้น 287 เทศบาลตำบลแม่ระมาด				
95 เทศบาลตำบลเชิงดอย 278 เทศบาลตำบลคลองแม่ลาย 288 เทศบาลตำบลบรรพตพิสัย				

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชนกลุ่มที่ 2 ระยะยาว จำนวน 786 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 4 พื้นที่

ตารางที่ 5-8 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 2 ระยะยาว (ต่อ)

ลุ่มน้ำ	ระยะยาว	
	พื้นที่วิกฤตและคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้
14. ปิง (ต่อ)	96 เทศบาลตำบลสะเมิงใต้ 97 เทศบาลตำบลแม่แจ่ม 98 เทศบาลตำบลเวียงพร้าว 99 เทศบาลตำบลอมก๋อย	289 เทศบาลตำบลท่ามะเขือ 295 เทศบาลตำบลแม่ตืน 290 เทศบาลตำบลม่วงน้อย 296 เทศบาลตำบลคลองขลุง 291 เทศบาลตำบลวังเจ้า 297 เทศบาลตำบลแม่दान 292 เทศบาลตำบลวังดิน 298 เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง 293 เทศบาลตำบลปากดง 299 เทศบาลตำบลคุ้มผาง 294 เทศบาลตำบลทากาศ 300 เทศบาลตำบลท่าพุทรา
15. ปราชินบุรี	100 เทศบาลตำบลเมืองเก่า 101 เทศบาลตำบลประจันตคาม 102 เทศบาลตำบลกบินทร์ 103 เทศบาลตำบลบ้านสร้าง 104 เทศบาลตำบลศรีมหาโพธิ์ 105 เทศบาลตำบลกรอกสมบูรณ 106 เทศบาลตำบลบ้านนาปรือ 107 เทศบาลตำบลโคกมะกอก 108 เทศบาลตำบลสระบัว	301 เทศบาลตำบลท่าเกษม 302 เทศบาลตำบลศาลาลำดวน
16. ชายฝั่งทะเล ตะวันตก		303 เทศบาลตำบลกุยบุรี 308 เทศบาลตำบลบ้านกรูด 304 เทศบาลตำบลไร่ใหม่ 309 เทศบาลตำบลชุมชน กม.5 305 เทศบาลตำบลทับสะแก 310 เทศบาลตำบลหนองพลับ 306 เทศบาลตำบลร่อนทอง 311 เทศบาลตำบลบางสะพานน้อย 307 เทศบาลตำบลคลองวาฬ 312 เทศบาลตำบลกำเนิดนพคุณ
17. ชี		313 เทศบาลตำบลเชียงใหม่ 327 เทศบาลตำบลลัญญา 314 เทศบาลตำบลวังชัย 328 เทศบาลตำบลเกษตรสมบูรณ 315 เทศบาลตำบลห้วยผึ้ง 329 เทศบาลตำบลกุดดินจี่ 316 เทศบาลตำบลฝักบัว 330 เทศบาลตำบลเปือยน้อย 317 เทศบาลตำบลหนองพอก 331 เทศบาลตำบลบ้านเพชร 318 เทศบาลตำบลโนนบุรี 332 เทศบาลตำบลโพนทราย 319 เทศบาลตำบลปทุมรัตน์ 333 เทศบาลตำบลห้วยนา 320 เทศบาลตำบลบ้านแฮด 334 เทศบาลตำบลห้วยเม็ก 321 เทศบาลตำบลนามน 335 เทศบาลตำบลบ้านเพชรภูเขียว 322 เทศบาลตำบลธางานี 336 เทศบาลตำบลนาคู 323 เทศบาลตำบลนาจารย์ 337 เทศบาลตำบลบ้านไผ่ 324 เทศบาลตำบลหนองสองห้อง 338 เทศบาลตำบลแกดำ 325 เทศบาลตำบลน้ำพอง 339 เทศบาลตำบลกุดหว้า 326 เทศบาลตำบลทรายมูล 340 เทศบาลตำบลหนองสอ

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชนกลุ่มที่ 2 ระยะยาว จำนวน 786 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 4 พื้นที่

ตารางที่ 5-8 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 2 ระยะยาว (ต่อ)

ลุ่มน้ำ	ระยะยาว	
	พื้นที่วิกฤตและคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้
17. ซี (ต่อ)		341 เทศบาลตำบลชัยวารี 370 เทศบาลตำบลจตุรัส 342 เทศบาลตำบลเชียงยืน 371 เทศบาลตำบลมัญจาคีรี 343 เทศบาลตำบลฟ้าหยาด 372 เทศบาลตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ 344 เทศบาลตำบลค่ายหมื่นแผ้ว 373 เทศบาลตำบลโคกสูงสัมพันธ์ 345 เทศบาลตำบลจรุฬาทิศพิมาน 374 เทศบาลตำบลนาคูน 346 เทศบาลตำบลโนนศิลา 375 เทศบาลตำบลบ้านโคก 347 เทศบาลตำบลหนองแสง 376 เทศบาลตำบลกุดชุมพุงพัฒนา 348 เทศบาลตำบลหนองหิน 377 เทศบาลตำบลเทพสถิต 349 เทศบาลตำบลหนองแปน 378 เทศบาลตำบลบ้านแท่น 350 เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย 379 เทศบาลตำบลอาจสามารถ 351 เทศบาลตำบลร่องคำ 380 เทศบาลตำบลสามแยก 352 เทศบาลตำบลเวียงน้ำ 381 เทศบาลตำบลนามะเฟือง 353 เทศบาลตำบลบรบือ 382 เทศบาลตำบลคำม่วง 354 เทศบาลตำบลจอมทอง 383 เทศบาลตำบลโคกพระ 355 เทศบาลตำบลคำใหญ่ 384 เทศบาลตำบลโพน 356 เทศบาลตำบลโนนหัน 385 เทศบาลตำบลนาเชือก 357 เทศบาลตำบลหนองบัวระเหว 386 เทศบาลตำบลภูผาม่าน 358 เทศบาลตำบลพนมไพร 387 เทศบาลตำบลภูเวียง 359 เทศบาลตำบลชำสูง 388 เทศบาลตำบลคอนโมง 360 เทศบาลตำบลนาคำไฮ 389 เทศบาลตำบลสีชมพู 361 เทศบาลตำบลบ้านฝาง 390 เทศบาลตำบลเวียงน้อย 362 เทศบาลตำบลลาดใหญ่ 391 เทศบาลตำบลพระยืน 363 เทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ 392 เทศบาลตำบลปลาตัว 364 เทศบาลตำบลคอนสาร 393 เทศบาลตำบลกุดตุ้ม 365 เทศบาลตำบลเวียงใหญ่ 394 เทศบาลตำบลโคกศรี 366 เทศบาลตำบลค้อวัง 395 เทศบาลตำบลบ้านนิเวศน์ 367 เทศบาลตำบลคำเขื่อนแก้ว 396 เทศบาลตำบลหนองบัวโคก 368 เทศบาลตำบลเลิงนกทา 397 เทศบาลตำบลหนองแก 369 เทศบาลตำบลหนองเรือ
18. แม็กลอง	109 เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก 110 เทศบาลตำบลกระเจ็ด 111 เทศบาลตำบลจอมบึง 112 เทศบาลตำบลเขาขวาง 113 เทศบาลตำบลบ้านขี้พริก	398 เทศบาลตำบลท่าไม้ 403 เทศบาลตำบลลาดหญ้า 399 เทศบาลตำบลท่ามะกา 404 เทศบาลตำบลหนองขาว 400 เทศบาลตำบลบ่อพลอย 405 เทศบาลตำบลพนมทวน 401 เทศบาลตำบลอัมพวา 406 เทศบาลตำบลหนองปรือ 402 เทศบาลตำบลพระแท่น 407 เทศบาลตำบลลูกแก

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชนกลุ่มที่ 2 ระยะยาว จำนวน 786 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 4 พื้นที่

ตารางที่ 5-8 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 2 ระยะยาว (ต่อ)

ลุ่มน้ำ	ระยะยาว	
	พื้นที่วิกฤตและคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้
18. แมกลอง (ต่อ)	114 เทศบาลตำบลปากท่อ 115 เทศบาลตำบลเจ็ดเสมียน 116 เทศบาลตำบลหนองโพ 117 เทศบาลตำบลสวนผึ้ง 118 เทศบาลตำบลห้วยกระบอก 119 เทศบาลตำบลด่านทับตะโก 120 เทศบาลตำบลวัดเพลง	408 เทศบาลตำบลห้วยเหนือ 409 เทศบาลตำบลแก่งเสี้ยน 410 เทศบาลตำบลหนองบัว 411 เทศบาลตำบลวังกะ 412 เทศบาลตำบลน้ำตกไทรโยคน้อย 413 เทศบาลตำบลเลาขวัญ 414 เทศบาลตำบลหนองตากยา 415 เทศบาลตำบลกระดังงา 416 เทศบาลตำบลเหมืองใหม่ 417 เทศบาลตำบลด่านมะขามเตี้ย 418 เทศบาลตำบลทองผาภูมิ 419 เทศบาลตำบลหนองรี 420 เทศบาลตำบลลำราง
19. กก	121 เทศบาลตำบลเวียงฝาง 122 เทศบาลตำบลบ้านแม่ข่า	424 เทศบาลตำบลเวียงป่าเป้า 425 เทศบาลตำบลเวียงชัย 426 เทศบาลตำบลแม่จัน 427 เทศบาลตำบลแม่คำ 428 เทศบาลตำบลห้วยไคร้ 429 เทศบาลตำบลศรีถ้อย 430 เทศบาลตำบลเวียงเชียงของ 431 เทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน 432 เทศบาลตำบลปากอ่ดำ 433 เทศบาลตำบลแม่ชะจาน 434 เทศบาลตำบลสันทราย 435 เทศบาลตำบลแม่ลาว 436 เทศบาลตำบลแม่สรวย
20. ภาคใต้ฝั่ง ตะวันออก	123 เทศบาลตำบลจระนะ 124 เทศบาลตำบลนาทวี 125 เทศบาลตำบลเทพา 126 เทศบาลตำบลสะบ้าย้อย	437 เทศบาลตำบลปะลูลู 438 เทศบาลตำบลร่อนพิบูลย์ 439 เทศบาลตำบลตันหยงมัส 440 เทศบาลตำบลบาเจาะ 441 เทศบาลตำบลรือเสาะ 442 เทศบาลตำบลปากน้ำชุมพร 443 เทศบาลตำบลพุมเรียง 444 เทศบาลตำบลมะรุือโบตก 445 เทศบาลตำบลพรหมโลก 446 เทศบาลตำบลสิชล 447 เทศบาลตำบลปะนาเระ 448 เทศบาลตำบลวังไผ่ 449 เทศบาลตำบลปากนคร 450 เทศบาลตำบลยะหริ่ง 451 เทศบาลตำบลหนองจิก 452 เทศบาลตำบลปากน้ำหลังสวน 453 เทศบาลตำบลแว้ง 454 เทศบาลตำบลท่าฉาง 455 เทศบาลตำบลกาญจนาภิเษก 456 เทศบาลตำบลหัวไทร 457 เทศบาลตำบลชะอวด 458 เทศบาลตำบลท่าแพ 459 เทศบาลตำบลขนอม 460 เทศบาลตำบลมายอ 461 เทศบาลตำบลนุเกีระตา 462 เทศบาลตำบลตันไทร

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชนกลุ่มที่ 2 ระยะยาว จำนวน 786 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 4 พื้นที่

ตารางที่ 5-8 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 2 ระยะยาว (ต่อ)

ลุ่มน้ำ	ระยะยาว				
	พื้นที่วิกฤตและคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้			
20. ภาคใต้ฝั่ง ตะวันออก (ต่อ)		463 เทศบาลตำบลลาดไชยา	478 เทศบาลตำบลท่าชนะ		
		464 เทศบาลตำบลศรีสาคร	479 เทศบาลตำบลเกาะพะงัน		
		465 เทศบาลตำบลโกตาบารู	480 เทศบาลตำบลเขาพัง		
		466 เทศบาลตำบลเจ๊ะบิลัง	481 เทศบาลตำบลละแม		
		467 เทศบาลตำบลโคกโพธิ์	482 เทศบาลตำบลเข็รใหญ่		
		468 เทศบาลตำบลนาประดู่	483 เทศบาลตำบลตันหยง		
		469 เทศบาลตำบลสุคีริน	484 เทศบาลตำบลสะพลี		
		470 เทศบาลตำบลเขาชุมทอง	485 เทศบาลตำบลปากตะโก		
		471 เทศบาลตำบลมาอำมฤต	486 เทศบาลตำบลท่าแซะ		
		472 เทศบาลตำบลนาโพธิ์	487 เทศบาลตำบลบางจาก		
		473 เทศบาลตำบลทอนหงส์	488 เทศบาลตำบลลานสกา		
		474 เทศบาลตำบลบางสวรรค์	489 เทศบาลตำบลเนินสันติ		
		475 เทศบาลตำบลพนม	490 เทศบาลตำบลปะทิว		
		476 เทศบาลตำบลยี่งอ	491 เทศบาลตำบลพะโต๊ะ		
		477 เทศบาลตำบลท่าศาลา			
		21. โขง		492 เทศบาลตำบลน้ำโสม	500 เทศบาลตำบลนาข่า
				493 เทศบาลตำบลหนองเม็ก	510 เทศบาลตำบลคำตากล้า
494 เทศบาลตำบลภูกระดึง	512 เทศบาลตำบลดงมะไฟ				
495 เทศบาลตำบลไชยวาน	513 เทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย				
496 เทศบาลตำบลท่าแร่ (มีระบบ)	514 เทศบาลตำบลวังสามหมอ				
497 เทศบาลตำบลทุ่งฝน	515 เทศบาลตำบลหนองสองห้อง				
498 เทศบาลตำบลบ้านฝื่อ	516 เทศบาลตำบลวานรนิวาส				
499 เทศบาลตำบลนาด้วง	517 เทศบาลตำบลกุศบาก				
500 เทศบาลตำบลปากคาด	518 เทศบาลตำบลศรีธาตุ				
501 เทศบาลตำบลไช้พิสัย	519 เทศบาลตำบลห้วยเก็ง				
502 เทศบาลตำบลท่าสะอาด	520 เทศบาลตำบลโพนสวรรค์				
503 เทศบาลตำบลบ้านเชียง	521 เทศบาลตำบลเวียงนคร				
504 เทศบาลตำบลศรีพนา	522 เทศบาลตำบลเวียงคุก				
505 เทศบาลตำบลพังโคน	523 เทศบาลตำบลบ้านจั่น				
506 เทศบาลตำบลเชียงคาน	524 เทศบาลตำบลนาอ้อ				
507 เทศบาลตำบลพันดอน	525 เทศบาลตำบลนาแก				
508 เทศบาลตำบลบึงโขงหลง	526 เทศบาลตำบลสองดาว				
509 เทศบาลตำบลเจริญศิลป์	527 เทศบาลตำบลหนองหาน				

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชนกลุ่มที่ 2 ระยะยาว จำนวน 786 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 4 พื้นที่

ตารางที่ 5-8 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 2 ระยะยาว (ต่อ)

ลุ่มน้ำ	ระยะยาว		
	พื้นที่วิกฤตและคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้	
21. โขง (ต่อ)		528 เทศบาลตำบลบึงกาฬ	543 เทศบาลตำบลสร้างก่อ
		529 เทศบาลตำบลกุสุมาลย์	544 เทศบาลตำบลนิคมสงเคราะห์
		530 เทศบาลตำบลท่าอุเทน	545 เทศบาลตำบลสังคม
		531 เทศบาลตำบลโนนสะอาด	546 เทศบาลตำบลปากชม
		532 เทศบาลตำบลเชียงกลม	547 เทศบาลตำบลตาลเดี่ยว
		533 เทศบาลตำบลคอนเือง	548 เทศบาลตำบลจุมพล
		534 เทศบาลตำบลหนองหิน	549 เทศบาลตำบลภูเรือ
		535 เทศบาลตำบลคอนหมู่บ้าน	550 เทศบาลตำบลเพ็ญ
		536 เทศบาลตำบลปลาปาก	551 เทศบาลตำบลคอนตาล
		537 เทศบาลตำบลโพนสา	552 เทศบาลตำบลพรหมานิคม
		538 เทศบาลตำบลด่านซ้าย	553 เทศบาลตำบลคำชะอี
		539 เทศบาลตำบลเชียงเพ็ง	554 เทศบาลตำบลวาริชภูมิ
		540 เทศบาลตำบลศรีสงคราม	555 เทศบาลตำบลทาลี
		541 เทศบาลตำบลแสงสว่าง	556 เทศบาลตำบลน้ำสวย
	542 เทศบาลตำบลบ้านม่วง	557 เทศบาลตำบลนาแห้ว	
22. มูล	127 เทศบาลตำบลชุมพวง	558 เทศบาลตำบลละหานทราย	577 เทศบาลตำบลระแงง
	128 เทศบาลตำบลด่านขุนทด	559 เทศบาลตำบลเมืองที	578 เทศบาลตำบลหินเหล็กไฟ
	129 เทศบาลตำบลด่านเกวียน	560 เทศบาลตำบลนาจะหลวย	579 เทศบาลตำบลศรีรัตนะ
	130 เทศบาลตำบลแซะ	561 เทศบาลตำบลนาเยี่ย	580 เทศบาลตำบลนูนทุริก
	131 เทศบาลตำบลโคกกรวด	562 เทศบาลตำบลหัวตะพาน	581 เทศบาลตำบลพุทไธสง
	132 เทศบาลตำบลจรเข้หิน	563 เทศบาลตำบลกัณฑ์ทวารมย์	582 เทศบาลตำบลเขื่อนใน
	133 เทศบาลตำบลปะทาย	564 เทศบาลตำบลบัวงาม	583 เทศบาลตำบลหนองหงส์
	134 เทศบาลตำบลเสิงสาง	565 เทศบาลตำบลเขมราฐ	584 เทศบาลตำบลจอมพระ
	135 เทศบาลตำบลโนนสมบูรณ์	566 เทศบาลตำบลรัตนบุรี	585 เทศบาลตำบลทะเลเมนชัย
	136 เทศบาลตำบลโคกสวาย	567 เทศบาลตำบลสนม	586 เทศบาลตำบลเมืองคง
	137 เทศบาลตำบลขามสะแกแสง	568 เทศบาลตำบลกั๊กแอน	587 เทศบาลตำบลท่าตูม
	138 เทศบาลตำบลตะขบ	569 เทศบาลตำบลพลับพลาชัย	588 เทศบาลตำบลลาดนิคมปราสาท
	139 เทศบาลตำบลกลางดง	570 เทศบาลตำบลบัวเชด	589 เทศบาลตำบลห้วยเหนือ
	140 เทศบาลตำบลหนองหัวฟาน	571 เทศบาลตำบลเสนางคณิศร	590 เทศบาลตำบลกระสัง
	141 เทศบาลตำบลโนนแดง	572 เทศบาลตำบลบึงบุรี	591 เทศบาลตำบลศรีเมืองใหม่
142 เทศบาลตำบลท่าช้าง	573 เทศบาลตำบลยางชุมน้อย	592 เทศบาลตำบลบ้านใหม่ไชยพจน์	
143 เทศบาลตำบลพระทองคำ	574 เทศบาลตำบลปะคำ	593 เทศบาลตำบลกุดข้าวปุ้น	
144 เทศบาลตำบลหนองบัววง	575 เทศบาลตำบลอุบล	594 เทศบาลตำบลนาหว้าใหญ่	
145 เทศบาลตำบลคลองไผ่	576 เทศบาลตำบลแคนดง	595 เทศบาลตำบลพยุห์	

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชนกลุ่มที่ 2 ระยะยาว จำนวน 786 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 4 พื้นที่

ตารางที่ 5-8 พื้นที่เป้าหมายกลุ่มที่ 2 ระยะยาว (ต่อ)

ลุ่มน้ำ	ระยะยาว	
	พื้นที่วิกฤตและคุณภาพน้ำดี-พอใช้	พื้นที่ที่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี-พอใช้
22. มูล (ต่อ)	146 เทศบาลตำบลห้วยแถลง	596 เทศบาลตำบลกำแพง 613 เทศบาลตำบลห้วยราช
	147 เทศบาลตำบลหนองกรด	597 เทศบาลตำบลลำดวนสุรพินท์ 614 เทศบาลตำบลห้วยทับทัน
	148 เทศบาลตำบลตลาดแค	598 เทศบาลตำบลน้ำลึก 615 เทศบาลตำบลปรังศู
	149 เทศบาลตำบลขามทะเลสอ	599 เทศบาลตำบลบ้านกรวด 616 เทศบาลตำบลบ้านด่าน
	150 เทศบาลตำบลบ้านเหลื่อม	600 เทศบาลตำบลโพธิ์ไทร 617 เทศบาลตำบลนิคมปราสาท
	151 เทศบาลตำบลโนนไทย	601 เทศบาลตำบลนาสง 618 เทศบาลตำบลชุมพลบุรี
	152 เทศบาลตำบลลาดบัวขาว	602 เทศบาลตำบลนาโพธิ์ 619 เทศบาลตำบลลำโรงท่า
	153 เทศบาลตำบลสีดา	603 เทศบาลตำบลห้วยขะยุง 620 เทศบาลตำบลอำนาจ
	154 เทศบาลตำบลจักราช	604 เทศบาลตำบลม่วงสามสิบ
	155 เทศบาลตำบลไทรโยง-ไชยวาล	605 เทศบาลตำบลคูเมือง
	156 เทศบาลตำบลมะค่า	606 เทศบาลตำบลช่างศิลป์
	157 เทศบาลตำบลเทพาลัย	607 เทศบาลตำบลพนา
	158 เทศบาลตำบลหนองบัวลาย	608 เทศบาลตำบลสังขะ
	159 เทศบาลตำบลกุฉินท	609 เทศบาลตำบลขามเฒ่า
	160 เทศบาลตำบลหินดาด	610 เทศบาลตำบลตาลชุม
	161 เทศบาลตำบลเมืองคง	611 เทศบาลตำบลช่องเม็ก
162 เทศบาลตำบลศาลเจ้าพ่อ	612 เทศบาลตำบลโนนสุวรรณ	
23. สาละวิน		621 เทศบาลตำบลแม่สะเรียง
		622 เทศบาลตำบลปาย
24. โตนเลสาบ		623 เทศบาลตำบลวัฒนานคร
		624 เทศบาลตำบลตาพระยา

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : (มีระบบ) หมายถึง เทศบาลที่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว

พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชนกลุ่มที่ 2 ระยะยาว จำนวน 786 พื้นที่ โดยมีเทศบาลที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว 4 พื้นที่

5.3 การวิเคราะห์และวางแผนจัดการ

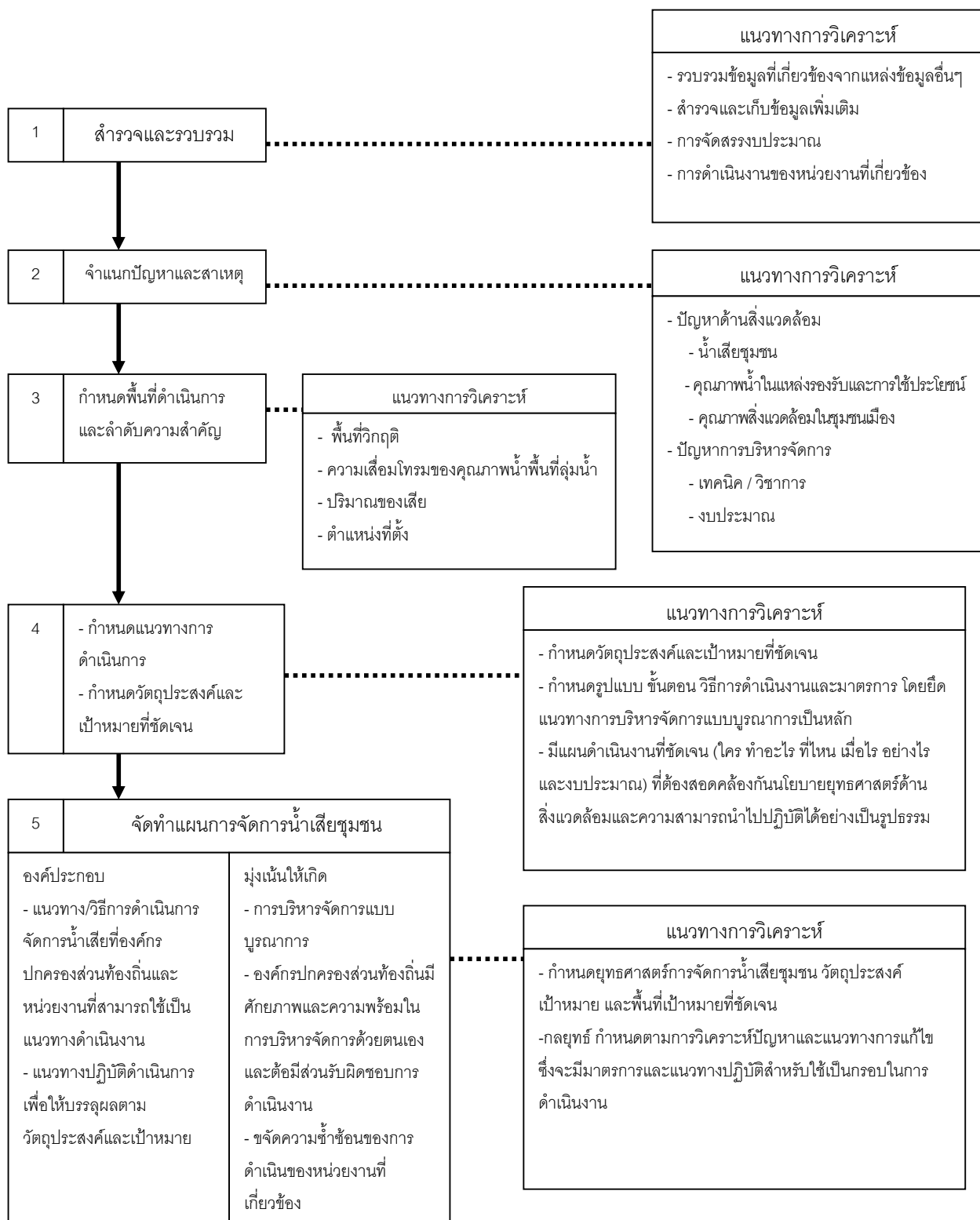
ในการจัดทำแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน จำเป็นต้องวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อสรุปสำหรับนำมาวางแผนดำเนินการให้มีการจัดการแบบผสมผสานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและการบริหารจัดการแบบบูรณาการ ดังนั้นในการวิเคราะห์เพื่อวางแผนจัดการ จึงได้คำนึงถึงประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่

- (1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการน้ำเสียชุมชนและการประสานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงาน การเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันของลักษณะงานด้านการจัดการน้ำเสียที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ
- (2) กระบวนการจัดสรรงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (3) กฎหมายและการกำกับดูแล และ
- (4) การบริหารและจัดการแบบผสมผสานและบูรณาการ ที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐและยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อมของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งแนวทางการบริหารจัดการน้ำเสียชุมชน (หัวข้อ 5.1)

โดยนำประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาวิเคราะห์ร่วมกับสภาพปัญหาการจัดการน้ำเสียและการดำเนินงานของหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น สถานการณ์มลพิษด้านน้ำ และแนวโน้มวิกฤติคุณภาพน้ำ ตลอดจนนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อให้ได้แผนการจัดการน้ำเสียชุมชนที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและไม่เกิดความซ้ำซ้อนของการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์และวางแผนจัดการ จึงได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ขั้นตอน วิธีการและแนวทางการวิเคราะห์ ที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการโดยคำนึงถึง ภาระหน้าที่รับผิดชอบและภารกิจที่จะต้องมีความเกี่ยวเนื่อง เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันของหน่วยงานส่วนราชการ ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจดำเนินการจัดการน้ำเสียร่วมกับหน่วยภาครัฐ ทั้งนี้ โดยยึดเป้าหมายสูงสุด คือ ประชาชนและชุมชนต้องได้ประโยชน์ ชุมชนเมืองมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตดีขึ้น ดังรายละเอียด ขั้นตอน วิธีการ และแนวทางการวิเคราะห์ แสดงในรูปที่ 5-2 ดังนี้

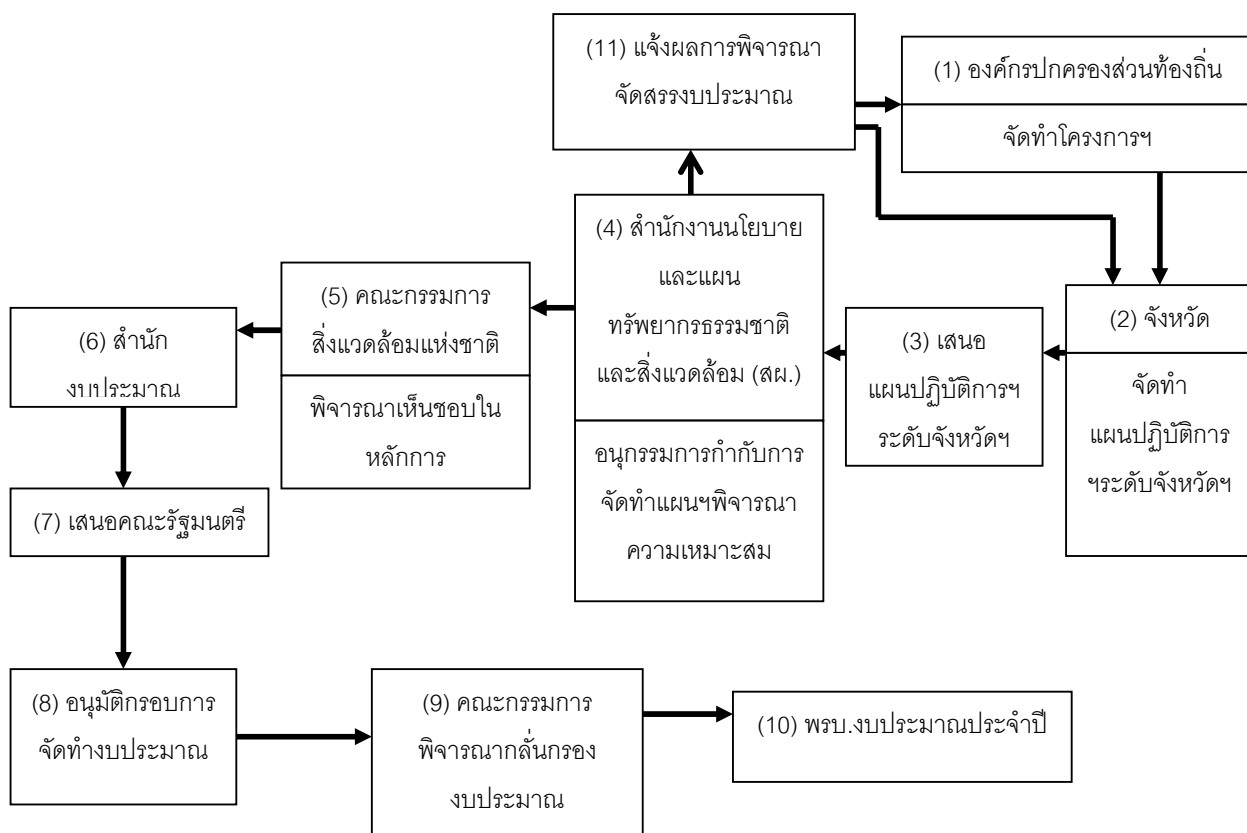
ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผล โดยอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับด้านน้ำเสียชุมชน สถานภาพการจัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการจัดการน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดสรรงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการบังคับใช้กฎหมาย เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดแสดงในบทที่ 2 แล้ว

รูปที่ 5-2 ลำดับขั้นตอน วิธีการ และแนวทางวิเคราะห์และจัดทำแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน
(ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ)

ขั้นตอนที่ 2 จำแนกปัญหาและสาเหตุ เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มปัญหาเพื่อจำแนกปัญหาหลัก ๆ ที่เป็นสาเหตุสำคัญ ทำให้การจัดการน้ำเสียขาดประสิทธิภาพ และประเด็นที่จะต้องเร่งดำเนินการแก้ไข ป้องกัน ทั้งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำที่เสื่อมโทรม ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ซึ่งมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบังคับใช้ ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ ระบบและกลไกการบริหารงานที่เหมาะสม ขาดความร่วมมือ และการประสานงานระหว่างหน่วยงาน รวมทั้งความไม่พร้อมขององค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึกของประชาชน ยังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร ทำให้ขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบ นอกจากนี้การบริหารจัดการด้านการใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่นด้านน้ำเสีย ยังไม่ชัดเจนและขาดระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลที่มีประสิทธิภาพและอย่างเป็นระบบ

ในการขอจัดสรรงบประมาณ ท้องถิ่นต่าง ๆ จะเสนอขอจัดสรรงบประมาณด้านสิ่งแวดล้อม โดยจัดทำโครงการฯ เสนอจังหวัด เพื่อบรรจุในแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ดังแสดงในรูปที่ 5-3

รูปที่ 5-3 ลำดับขั้นตอนการเสนอแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด เพื่อขอจัดสรรงบประมาณ

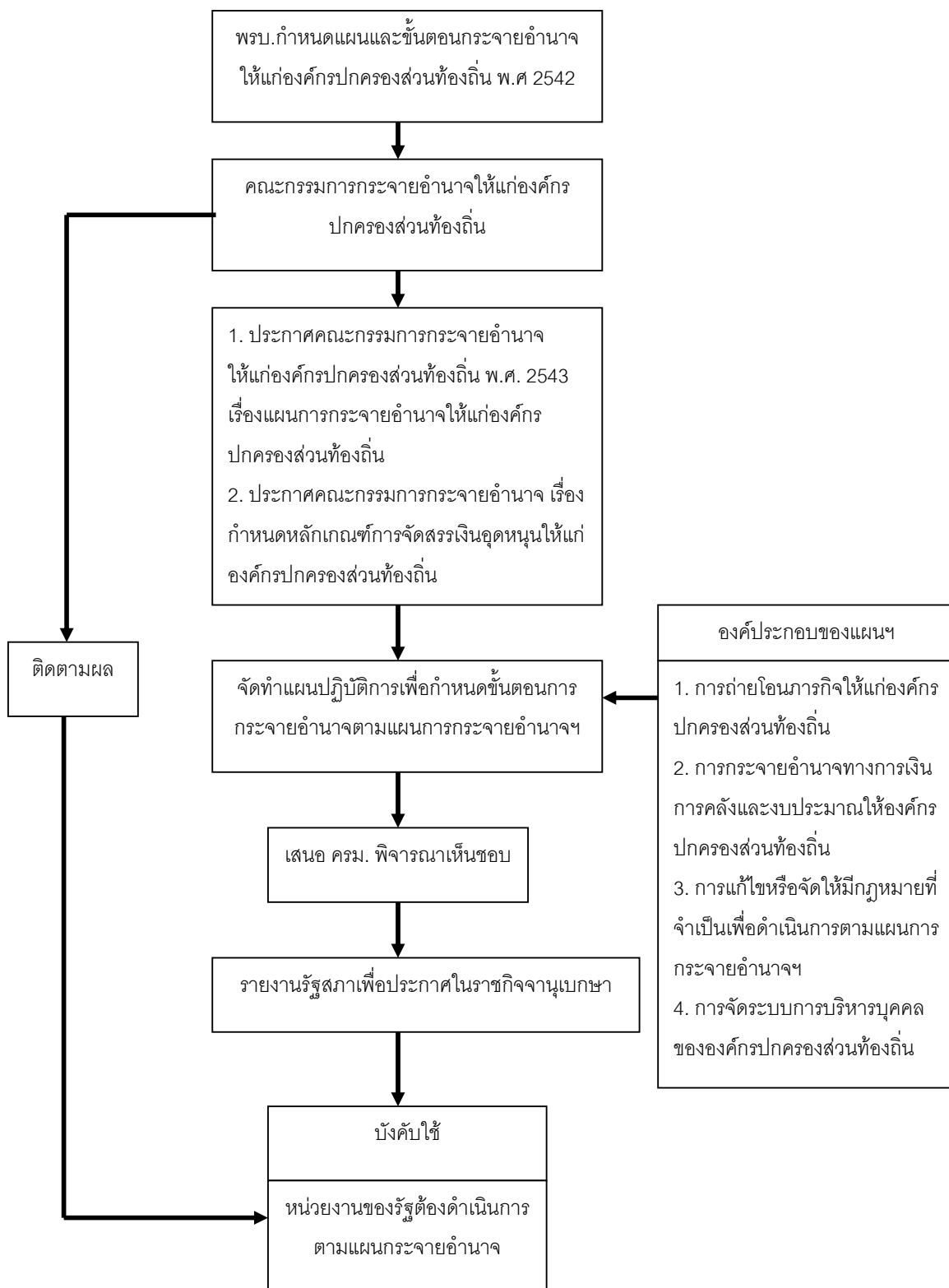
(ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ)

จะเห็นว่า เมื่อแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดผ่านการพิจารณาอนุมัติการจัดสรรงบประมาณแล้ว สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (เดิม) จะแจ้งไปที่จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจะได้ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการที่เสนอ และตามขั้นตอนการใช้จ่ายเงินงบประมาณต่อไป แต่ที่ยังขาดอยู่คือ ไม่มีระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างเป็นระบบและอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการดำเนินงาน โครงการตามแผนงานที่จะต้องปฏิบัติให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเงินงบประมาณที่ได้รับ ทำให้การดำเนินงานโครงการขาดประสิทธิภาพ ขาดความโปร่งใส และขาดคุณภาพของผลงาน ประชาชนขาดความเชื่อมั่นและไม่ให้ความร่วมมือ อีกทั้งยังขาดความชัดเจนของภาระหน้าที่ด้านการจัดการน้ำเสียที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการ ในการจัดสรรงบประมาณของรัฐให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ไม่สามารถมีหลักประกันได้ว่าท้องถิ่นจะใช้จ่ายเงินงบประมาณที่ได้ในการจัดการน้ำเสียอย่างจริงจัง สามารถตรวจสอบได้ อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ทำให้มีการถ่ายโอนภารกิจบางส่วนจากหน่วยงานกลางให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับไปดำเนินการแทน ซึ่งภารกิจส่วนหนึ่งก็คือด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะรวมถึงการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ การคุ้มครองดูแลบำรุงรักษาป่า การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ และการดูแลรักษาที่สาธารณะ ซึ่งอาจต้องใช้เวลานานกว่าท้องถิ่นจะมีความพร้อมสามารถปฏิบัติงานตามภารกิจถ่ายโอนได้ ทั้งนี้จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ภายใต้ พรบ. กำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ด้วย ซึ่งมีขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ ด้วย ดังรูปที่ 5-4

ทั้งนี้ ภายใต้แผนปฏิบัติการเพื่อกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจ ได้กำหนดภารกิจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการ 6 ด้าน เมื่อได้รับเงินอุดหนุนประจำปีแล้ว ได้แก่ (1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (2) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต (3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และรักษาความสงบเรียบร้อย (4) ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม การท่องเที่ยว (5) ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่กำหนดภารกิจ การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ เอาไว้ด้วย และ (6) ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภารกิจด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการ ตามภารกิจการถ่ายโอน จะครอบคลุมด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของท้องถิ่นด้วย ได้แก่

- ระบบกำจัดขยะ และระบบกำจัดน้ำเสีย
- ติดตามตรวจสอบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมลพิษ เช่น ตรวจสอบน้ำทิ้ง ตรวจสอบคุณภาพน้ำตามมาตรฐาน (มีกรมควบคุมมลพิษร่วมดำเนินการ) ดำเนินการด้านกฎหมาย ร้องทุกข์และเปรียบเทียบปรับ เป็นต้น
- เป็นกรรมการในคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดที่จัดตั้งขึ้น เพื่อบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษ
- ตรวจสอบและประเมินด้านสิ่งแวดล้อมและมลพิษ
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการและรายงานผลให้กรมควบคุมมลพิษทราบ
- ภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเอง ได้แก่ จัดทำโครงการเสนอจังหวัด พิจารณารรจุในแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด เพื่อเสนอสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งรับถ่ายโอนงบประมาณโครงการสนับสนุนตามแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด โดยไม่ต้องส่งไปที่จังหวัดอีก

รูปที่ 5-4 ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
(ที่มา: ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ)

เงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี 2 ประเภท ซึ่งจะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการกระจายอำนาจฯ กำหนด คือ (1) เงินอุดหนุนทั่วไปในลักษณะงบลงทุนที่ไม่มีเงื่อนไข ให้ใช้ตามภารกิจในหมวดค่าครุภัณฑ์ ค่าที่ดิน ค่าสิ่งก่อสร้าง เท่านั้น (2) เงินอุดหนุนทั่วไปในลักษณะงบลงทุนที่มีเงื่อนไขให้ใช้ตามภารกิจในหมวดค่าครุภัณฑ์ ค่าที่ดิน ค่าสิ่งก่อสร้าง แต่ต้องเป็นไปตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ กำหนดภารกิจไว้ 6 ด้าน และเป็นรายการเพื่อการลงทุนเท่านั้น (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ต้องส่งโครงการขอรับสนับสนุน และ (4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งจะได้รับการจัดสรรตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการกระจายอำนาจฯ กำหนด

นอกจากนี้ ปัญหาด้านการบริหารจัดการที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ขาดการบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง และไม่มียกโทษที่ชัดเจนหากฝ่าฝืน ละเลยไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ ตัวอย่างเช่น การกำหนดอัตราค่าบริการ และการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการเองได้ แต่ต้องการผลักดันให้เป็นนโยบายของรัฐบาลและประกาศบังคับใช้โดยหน่วยงานส่วนกลาง เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการเมืองท้องถิ่นเป็นสำคัญ เป็นต้น และที่สำคัญอีกประการสำหรับปัญหาด้านการบริหารจัดการ คือ ขาดความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงาน ขาดความพร้อมของท้องถิ่นและองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งขาดการประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมและสร้างจิตสำนึกของประชาชน สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องหาแนวทาง แก้ไข โดยการพิจารณาแนวทางการบริหารจัดการแบบบูรณาการ

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดพื้นที่ดำเนินการและลำดับความสำคัญ เป็นการกำหนดภาพรวมในการจัดการเชิงพื้นที่และจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่จัดการน้ำเสียชุมชน โดยพิจารณาถึงพื้นที่วิกฤตที่จะต้องดำเนินการจัดการน้ำเสียเร่งด่วน จำนวน 16 จังหวัด ดังตารางที่ 5-7 และพื้นที่ลุ่มน้ำที่มีความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำ ซึ่งมีการจัดลำดับความสำคัญเอาไว้แล้วทั้ง 25 ลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำที่มีความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำมากและอยู่ในอันดับต้น ๆ ได้แก่ ลุ่มน้ำท่าจีน ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

ตารางที่ 5-9 ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่วิกฤต 16 จังหวัด จำนวน 267 พื้นที่

จังหวัด	ชุมชนในพื้นที่วิกฤตและอยู่ใน ระยะเร่งด่วน	ชุมชนในพื้นที่วิกฤตและอยู่ใน ระยะปานกลาง	ชุมชนในพื้นที่วิกฤตและอยู่ใน ในระยะยาว
1. จ.สมุทรสาคร	ลุ่มน้ำท่าจีน ทต.สมุทรสาคร ทต.อ้อมน้อย ทต.หลักห้า ทม.กระทุ่มแบน	ทต.บางปลา ทต.เกษตรพัฒนา ทต.บ้านแพ้ว	
2. จ.นครปฐม	ลุ่มน้ำท่าจีน ทต.นครปฐม ทต.อ้อมใหญ่ ทต.สาม พราน ทต.สามง่าม ทต.โพรงมะเดื่อ ทต.นครชัยศรี ทต.ศาลายา ทต.บางเลน	ทต.ธรรมศาลา ทต.กำแพงแสน ทต. ดอนยายหอม ทต.รางกระทุ่ม ทต.บาง หลวง ทต.ห้วยพลู ทต.ลำพญา	
3. กรุงเทพมหานคร			
4. จ.สมุทรปราการ	ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ทต.บางปู ทต.บางเมือง ทต.ลำโรงใต้ ทต.ลัดหลวง ทต.สมุทรปราการ ทต.ด่านสำโรง ทต.สำโรงเหนือ ทต.คลองด่าน	ทต.บางเสาธง ทต.พระสมุทรเจดีย์ ทต.แหลมฟ้าผ่า ทต.บางบ่อ ทต.พระประแดง ทต.แพรกษา ทต.บางพลี ทต.คลองสวน	
5. จ.นนทบุรี	ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ทต.นนทบุรี ทต.ปากเกร็ด ทต.บางกรวย ทต.บางบัวทอง ทต.บางศรีเมือง ทต.ปลายบาง	ทต.บางใหญ่ ทต.บางม่วง ทต.ไทรน้อย	
6. จ.ปทุมธานี	ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ทต.ประชาธิปไตย ทต.คลองหลวง ทต.ธัญบุรี ทต.คูคต ทต.ท่าโสม ทต.ปทุมธานี ทต.สนั่นรักษ์	ทต.บางเตย ทต.ลำลูกกา ทต.บาง หลวง ทต.ระแหง ทต.ลำไทร ทต.หนองเสือ	
7. จ.เชียงใหม่	ลุ่มน้ำกก ทต.ไชยปราการ ทต.แม่เมาะ	ลุ่มน้ำปิง ทต.เชียงใหม่ ทต.สันทรายหลวง ทต.สันกำแพง ทต.แม่ใจ ทต.เมืองแกนพัฒนา ทต.บ้านกลาง ทต.ต้นเปา ทต.ยางเนิ้ง ทต.ช้างเผือก ทต.จอมทอง	ทต.แมริม ทต.หนองตองพัฒนา ทต.เวียงฝาง ทต.สันมหาพน ทต.ท่าข้าม ทต. สันป่าตอง ทต.ท่า เตื่อ ทต.เชียงดาว ทต.บ้านกาต ,ทต.เมืองงาย ทต.หางดง ทต.เชิง ดอย ทต.สะเมิงใต้ ทต.แม่แจ่ม ทต.เวียงพร้าว ทต.บ้านแม่ข้า ทต.ออกก้อย
8. จ.สงขลา	ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ทต.หาดใหญ่ ทต.สงขลา	ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก ทต.สิงนคร ทต.บ่อตรุ	ทต.สะเดา ทต.บ้านพรุ ทต.ปาดังเบซาร์ ทต.พังงา ทต.จะ นะ ทต.พะดง ทต.นาทวี ทต.ปรีก ทต.ระโนด ทต.กำแพงเพชร ทต. ควนเนียง ทต.สทิงพระ ทต.นาสี ทอง ทต.เทพา ทต.สะบ้าย้อย

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

ตารางที่ 5-9 ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่วิกฤต 16 จังหวัด จำนวน 267 พื้นที่ (ต่อ)

จังหวัด	ชุมชนในพื้นที่วิกฤตและอยู่ใน ระยะเร่งด่วน	ชุมชนในพื้นที่วิกฤตและอยู่ใน ระยะปานกลาง	ชุมชนในพื้นที่วิกฤตและอยู่ใน ในระยะยาว
9. จ.พัทลุง	ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ทม.พัทลุง		ทต.แม่ขีรี ทต.ท่ามะเตี๋ย ทต.ตะโหมด ทต.ป่าบอน ทต.ปาก พะยูน ทต.เขาชัยสน ทต.มะกอก เหนือ ทต.ควนขนุน
10. จ.ชลบุรี		ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก เมืองพัทยา ทต.อ่าวอุดม ทต.บ้านสวน ทต.แหลมฉบัง ทม.ชลบุรี ทม.แสนสุข ทม.ศรีราชา ทต.สัตหีบ ทต.อ่างศิลา ทต.หัวไผ่ใหญ่	ทม.บ้านบึง ทต.บางพระ ทม.พนัสนิคม ทต.บางทราย ทต.หนองตำลึง ทต.บางเสร่ ทต.นาจอมเทียน ทต.บางละมุง ทต.หนองใหญ่ ทต.ท่าบ่อ ทต.เกาะจันทร์ ทต.พานทอง ทต.เกาะสีชัง ทต.หัวกุญแจ ทต.คลองตำหรุ ทต.บ่อทอง ทต.หนองไผ่แก้ว
11. จ.สระบุรี	ลุ่มน้ำป่าสัก ทม.สระบุรี ทต.พระพุทธบาท ทต.ทับกวาง ทต.หนองแค ทต.แก่งคอย ทต.หินกอง		ทต.ท่าลาน ทต.หน้าพระลาน ทต.มวกเหล็ก ทต.วิหารแดง ทต.วังม่วง ทต.บ้านหม้อ ทต.สวนดอกไม้ ทต.หนองโดน ทต.เสาไห้ ทต.ดอนพุด ทต.หนอง หมู ทต.คชสิทธิ์ ทต.หนองแซง ทต. บ้านยาง ทต.ป๊อแก๊
12. จ.นครนายก		ลุ่มน้ำบางปะกง ทม.นครนายก	ทต.บ้านนา ทต.องครักษ์ ทต.เกาะหวาย ทต.ท่าช้าง
13. จ.ระยอง	ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก ทม.ระยอง ทต.เมืองแกลง	ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก ทต.มาบตาพุด ทต.บ้านฉาง	ทต.บ้านเพ ทต.สุนทรภู่ ทต.สำนักท้อน ทต.ทุ่งควายกิน ทต.แกลง-กะเจต ทต.ปากน้ำประแสร์ ทต.กองดิน ทต.มาบข่า ทต.บ้านค่าย ทต.ชุมแสง ทต.ปลวกแดง ทต.จอมพลเจ้าพระยา
14. จ.ปราจีนบุรี		ลุ่มน้ำปราจีน ทม.ปราจีนบุรี ทต.นาดี ทต.โคกปีบ	ทต.เมืองเก่า ทต.ประจันตคาม ทต.กบินทร์ ทต.บ้านสร้าง ทต.ศรีมหาโพธิ์ ทต.กรอกสมบูรณ์ ทต.บ้านนาปรือ ทต.โคกมะกอก ทต.สระบัว

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

ตารางที่ 5-9 ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่วิกฤต 16 จังหวัด จำนวน 267 พื้นที่ (ต่อ)

จังหวัด	ชุมชนในพื้นที่วิกฤตและอยู่ใน ระยะเร่งด่วน	ชุมชนในพื้นที่วิกฤตและอยู่ใน ระยะปานกลาง	ชุมชนในพื้นที่วิกฤตและอยู่ใน ในระยะยาว
15. จ.ราชบุรี		<u>ลุ่มน้ำแม่กลอง</u> ทต.ราชบุรี ทต.บ้านโป่ง ทต.ท่าผา ทต.หลักเมือง ทต.บางแพ ทต.โพธาราม ทต.ห้วยชินสีห์ ทต.คีตอนไผ่ ทต.โพหัก ทต.บ้านเลือก ทต.เขาสูง	ทต.ดำเนินสะดวก ทต.กระจับ ทต. จอมบึง ทต.เขาขวาง ทต.บ้านซำภูป่าหวาย ทต.ปากท่อ ทต.เจ็ดเสมียน ทต.หนองโพ ทต.สวนผึ้ง ทต.ห้วยกระบอก ทต.ทับตะโก ทต.วัดเพลง
16. จ.นครราชสีมา	<u>ลุ่มน้ำมูล</u> ทต.นครราชสีมา ทต.ปากช่อง ทต.สีคิ้ว ทต.จอหอ ทต.สูงเนิน	<u>ลุ่มน้ำมูล</u> ทต.บัวใหญ่ ทต.เมืองปัก ทต.โชคชัย ทต.โนนสูง ทต.พิมาย	ทต.ชุมพวง ทต.ด่านขุนทด ทต.ด่านเกวียน ทต.ชะ ทต.โคกกรวด ทต.จระเข้หิน ทต.ปะทาย ทต.เสิงสาง ทต.โนน สมบูรณ์ ทต.โคกสวาย ทต.ขามสะแกแสง ทต.ตะขบ ทต.กลางดง ทต.หนองหัวฟาน ทต. โนนแดง ทต.ท่าช้าง ทต.พระทองคำ ทต.หนองบัววง ทต.คลองไผ่ ทต.ห้วยแถลง ทต.หนองกรด ทต.ตลาดแค ทต.ขามทะเลสอ ทต.บ้านเหลื่อม ทต.โนนไทยทต.ลาดบัวขาว ทต.สีดา ทต.จักรราช ทต.ไทรโย่ง-ไชยวาฬ ทต.มะค่า ทต.เทพาลัย ทต.กุดจิก ทต.หินดาด ทต.เมืองคง ทต.หนองบัวลาย ทต. ศาลเจ้าพ่อ
รวม	51 เทศบาล	44 เทศบาล	172 เทศบาล

ที่มา : ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

ทั้งนี้ ได้จัดลำดับความสำคัญของชุมชนเมือง ในแต่ละพื้นที่ลุ่มน้ำและพื้นที่วิกฤตด้วยการใช้เกณฑ์พิจารณาตามปริมาณน้ำเสีย ปริมาณของเสีย (Loading) ตลอดจนตำแหน่งที่ตั้งของชุมชนเมือง บริเวณใกล้-ไกลริมน้ำ เป็นต้น

ความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำต่าง ๆ เริ่มขยายวงกว้างมากขึ้นและมีแนวโน้มว่าแหล่งน้ำมีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมเพิ่มจำนวนมากขึ้นเช่นกัน จากการวิเคราะห์คุณภาพน้ำโดยใช้ดัชนีชี้วัดคุณภาพน้ำ (Water Quality Index : WQI) พบว่าในปี 2545 แหล่งน้ำมีคุณภาพน้ำอยู่เกณฑ์ดีลดลงเหลือเพียง

ร้อยละ 40 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ร้อยละ 25 และอยู่ในเกณฑ์ต่ำ-ต่ำมาก เพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 35 ซึ่งหากไม่ดำเนินการใด ๆ เพื่อการฟื้นฟู อนุรักษ์ และรักษาคุณภาพน้ำแล้ว คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำจะยิ่งเข้าใกล้จุดวิกฤตคุณภาพน้ำมากยิ่งขึ้นในอนาคต

ในการวิเคราะห์และประเมินจากสถานการณ์คุณภาพน้ำที่เริ่มเสื่อมโทรมลง จากการได้รับน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ ทั้งชุมชนเมือง อุตสาหกรรมและเกษตรกรรม ซึ่งจะมีปริมาณของเสียที่เกิดจากแหล่งกำเนิดในสัดส่วนที่แตกต่างกัน ขึ้นกับแต่ละพื้นที่ มีแหล่งกำเนิดน้ำเสียประเภทใดเป็นหลัก แต่น้ำเสียจากแหล่งชุมชนเมืองก็จะต้องได้รับการจัดการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชน ที่มีส่วนทำให้เกิดน้ำเสียและระบายน้ำเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม และยังเกี่ยวข้องกับผลกระทบต่อสุขอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชนอีกด้วย โดยเฉพาะเชื้อแบคทีเรียที่เกี่ยวข้องกับโรคติดต่อระบบทางเดินอาหาร เช่น กลุ่มพีคิลโคลิฟอร์ม เป็นต้น ดังนั้นในการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ชุมชนเมืองจะใช้เกณฑ์พิจารณาโดยควบคุมปริมาณของเสียจากชุมชนให้ระบายลงแหล่งน้ำได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของปริมาณของเสียชุมชนที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ลุ่มน้ำ ชุมชนเมืองที่ถูกจัดลำดับความสำคัญนี้ควรได้รับการบำบัดน้ำเสียชุมชนขณะเดียวกันก็ต้องมีการจัดการน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดประเภทอื่นควบคู่กันไปด้วย เพื่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำและคุณภาพน้ำไม่ให้เสื่อมโทรมและรักษาคุณภาพน้ำให้ได้มาตรฐาน สามารถใช้ประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมได้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดแนวทางดำเนินการจัดการน้ำเสียชุมชน ด้วยการวิเคราะห์โดยอาศัยผลสรุปตามขั้นตอนที่กล่าวมา รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นและทำให้การจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขาดประสิทธิภาพเพื่อที่จะนำมากำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการน้ำเสียชุมชนที่ชัดเจนตลอดจนกำหนดรูปแบบ ขั้นตอนวิธีดำเนินการโดยยึดแนวทางการบริหารจัดการแบบบูรณาการเป็นหลักและประชาชนจะต้องได้รับประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้การกำหนดแผนดำเนินการจะต้องชัดเจน เป็นการดำเนินงานแบบผสมผสานและสอดคล้องกันขององค์กรหรือหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และที่สำคัญคือจะต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

ขั้นตอนที่ 5 จัดทำแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน โดยการพิจารณากำหนดยุทธศาสตร์สำหรับการจัดการน้ำเสียชุมชน ซึ่งจะรวมถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนด้วย รวมทั้งผลวิเคราะห์การบริหารจัดการน้ำเสียชุมชนและแนวทางดำเนินการแก้ไขปัญหาใช้ประกอบการพิจารณา ซึ่งกำหนดกลยุทธ์ได้ 7 กลยุทธ์ ตามลำดับความสำคัญของการดำเนินการ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ด้านการบริหารจัดการให้มีการจัดการน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ 2 ด้านความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการจัดการน้ำเสีย

กลยุทธ์ที่ 3 ด้านการประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม และมลพิษน้ำเสียชุมชน และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ที่ 4 การมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนในการจัดการน้ำเสียชุมชน เน้นให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนรับรู้ตั้งแต่ต้น ร่วมคิด เสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินการ

กลยุทธ์ที่ 5 ด้านการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ

กลยุทธ์ที่ 6 ด้านกฎหมาย และกำกับดูแล ในการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด และควบคุมการดำเนินจัดการน้ำเสียชุมชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติตาม และบังคับใช้กฎหมาย

กลยุทธ์ที่ 7 ด้านงบประมาณในการเสริมประสิทธิภาพการดำเนินการจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ทั้งนี้ การลำดับความสำคัญของกลยุทธ์ได้คำนึงถึงระดับความสำคัญของการดำเนินงาน ระดับความสำคัญของปัญหาและการแก้ไข ความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันของกลยุทธ์ โดยเน้นด้านการบริหารจัดการ ด้านความพร้อมของท้องถิ่น ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านมีส่วนร่วมของประชาชน และด้านการติดตามตรวจสอบ ประเมินผล ที่ควรต้องให้ความสำคัญในลำดับต้น ๆ ส่วนด้านกฎหมายและการกำกับดูแล และด้านงบประมาณ จะดำเนินการในลำดับรองลงมา

การดำเนินการตามแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน คาดหวังว่า จะสามารถแก้ไขป้องกันปัญหา มลพิษจากน้ำเสียชุมชนได้ด้วยการบริหารจัดการน้ำเสียชุมชนแบบบูรณาการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีศักยภาพ และความพร้อมในการดำเนินการด้านน้ำเสียด้วยการพึ่งพาตนเอง และมีส่วนรับผิดชอบการดำเนินงาน และสามารถจัดปัญหาความซับซ้อน และความไม่ชัดเจนของการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นในการมีส่วนร่วมคิดให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ ร่วมรับรู้ ร่วมตัดสินใจ ในแผนงานหรือโครงการตลอดจนร่วมลงมือดำเนินการแก้ไขปัญหา ซึ่งหากสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องแล้วจะทำให้เกิดการพัฒนาทางความคิด ทางการศึกษา การจัดทำโครงการ การแก้ไขปัญหา ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และเกิดการพัฒนากิจกรรมมีส่วนร่วมของชุมชนที่จะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองของชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถดูแล รักษา และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 6

การจัดการน้ำเสียชุมชน

6.1 ยุทธศาสตร์ด้านการจัดการน้ำเสียชุมชน

6.1.1 การบริหารจัดการน้ำเสียชุมชนแบบบูรณาการ เน้นการบริหารเชิงพื้นที่และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน รวมทั้งประชาชนและชุมชน เพื่อการจัดการน้ำเสียที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพและอย่างยั่งยืน

6.1.2 สร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการควบคุม ป้องกัน และแก้ไข ปัญหามลพิษจากน้ำเสียชุมชน และประชาชน มีส่วนร่วมรับรู้ และร่วมตัดสินใจในการจัดการน้ำเสีย

6.1.3 ฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อมชุมชนและลดปัญหามลพิษ ในพื้นที่ที่อาจเกิดปัญหารุนแรงจากมลพิษด้านน้ำเสียชุมชน และก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อม และมีผลกระทบต่อสุขอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะพื้นที่วิกฤต และพื้นที่ลุ่มน้ำที่มีปัญหาความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำเป็นลำดับแรก

6.1.4 สร้างความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการน้ำเสียชุมชน และตระหนักถึงหน้าที่รับผิดชอบ และมีระบบการติดตามตรวจสอบประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

6.1.5 กำหนดกฎหมายที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์และเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้และปฏิบัติตามกฎหมาย

6.1.6 การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการจัดการน้ำเสีย ตลอดจนส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการนำน้ำเสียกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

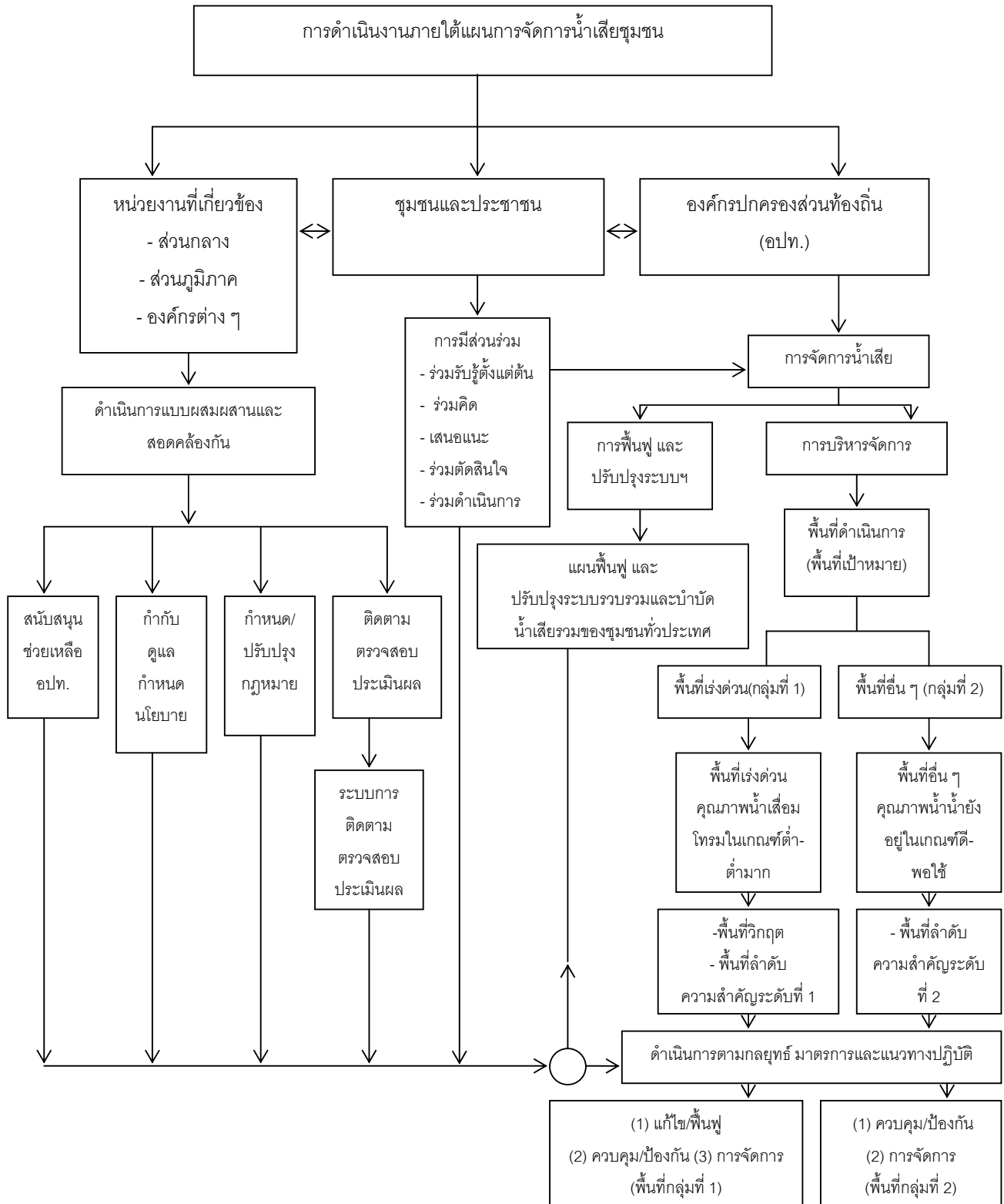
6.1.7 ผนวกรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมของหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ชุมชนและประชาชน

6.2 การดำเนินการตามแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน

การดำเนินงานภายใต้แผนการจัดการน้ำเสียชุมชนจะครอบคลุมทั้งการแก้ไข/ฟื้นฟู การควบคุม/ป้องกัน และการจัดการเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมสามารถดำเนินการโดยพึ่งพาตนเองได้บนพื้นฐานของความร่วมมือดำเนินการทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ซึ่งจะเห็นว่า จะมีทั้งแนวทางปฏิบัติที่สามารถดำเนินการได้ทันที เช่น การดำเนินการฟื้นฟูปรับปรุงระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียรวม เป็นต้น และแนวทางปฏิบัติที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ทันที เนื่องจากต้องมีการประสานหารือ

หรือศึกษาเพิ่มเติม หรือต้องมีการดำเนินงานของกิจกรรมอื่นก่อนตามวงจรการดำเนินงาน เช่น การกำหนดให้มีการบังคับใช้กฎหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมรับผิดชอบดำเนินการจัดการน้ำเสีย หรือการบังคับใช้กฎหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย เป็นต้น จะต้องมีการกำหนดกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับออกมาบังคับใช้ก่อน ซึ่งในทางปฏิบัติอาจต้องประสานและหารือร่วมกันหลายฝ่ายระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดกฎหมาย แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการโดยภาพรวม จึงกำหนดไว้ให้ครอบคลุมทุกส่วน

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงานตามแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน จึงได้สรุปการดำเนินงานและความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านการฟื้นฟูปรับปรุงระบบฯ การบริหารจัดการ การกำกับดูแล การติดตามตรวจสอบประเมินผล การกำหนดกฎหมาย และการสนับสนุน ให้ความช่วยเหลือแก่ท้องถิ่น ดังแสดงในรูปที่ 6-1

รูปที่ 6-1 การดำเนินงานและความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับหน่วยงานและกิจกรรมภายใต้แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน
(ที่มา: ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ)

ซึ่งจะเห็นว่าสุดท้ายแล้วก็จะต้องมีการจัดการที่เป็นภาพรวมครอบคลุมทั้งการแก้ไขและป้องกัน กล่าวคือ

(1) การแก้ไขและฟื้นฟู ซึ่งจะต้องดำเนินการเร่งด่วนเพื่อไม่ให้ปัญหาที่เกิดขึ้นสะสมและขยายขอบเขตกว้างขึ้นจนยากแก่การแก้ไข และเร่งดำเนินการฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้กลับคืนสู่สภาพที่ดีตามเดิมหรือดีขึ้นกว่าเดิม

(2) การควบคุมและป้องกัน ซึ่งจะเป็นดำเนินการที่ต่อเนื่อง และดำเนินการในระยะยาวเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก

(3) การจัดการ ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นจะต้องประสานการดำเนินงานอย่างใกล้ชิดให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดการบริหารการจัดการน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมในการดำเนินการ และชุมชนและประชาชนให้ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นในการรับรู้ข้อมูล เสนอข้อคิดเห็น ตัดสินใจ และดำเนินการ

6.3 พื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่ดำเนินการหรือพื้นที่เป้าหมาย ได้พิจารณาความสำคัญทั้งพื้นที่ชุมชนในเขตเทศบาล (Municipal Boundary) ที่มีชุมชนอาศัยอยู่หนาแน่น และพื้นที่บริเวณขอบนอกเขตเทศบาล (Peri-Urban Area) ซึ่งมักจะมีชุมชนขนาดเล็กเกิดขึ้นแบบกระจัดกระจาย ทำให้ควบคุมดูแลด้านสิ่งแวดล้อมยากขึ้น ดังนั้นการกำหนดพื้นที่เป้าหมายจึงเน้นพื้นที่ชุมชนเมืองในเขตเทศบาลก่อนเป็นหลัก เนื่องจากเป็นแหล่งกำเนิดน้ำเสียมากกว่า จำเป็นต้องเร่งดำเนินการจัดการ อีกทั้งการควบคุมดูแล บริหารจัดการ ยังสามารถทำได้ง่ายกว่า ส่วนพื้นที่บริเวณขอบนอกเขตเทศบาลจะสนับสนุนการใช้แนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสม เพื่อควบคุม ป้องกันปัญหามลพิษ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และการพึ่งพาตนเองในการดำเนินการ

พื้นที่เป้าหมายเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชน แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 พื้นที่ดำเนินการเพื่อการแก้ไข ฟื้นฟู ควบคุม ป้องกัน และการจัดการ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีปัญหามลพิษน้ำเสีย คุณภาพน้ำในแม่น้ำเสื่อมโทรมอยู่ในเกณฑ์ต่ำถึงต่ำมาก และอาจเข้าขั้นวิกฤตได้ในอนาคตหากไม่เร่งดำเนินการเพื่อควบคุมปริมาณของเสียจากชุมชนให้ระบายออกสู่สิ่งแวดล้อมได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของที่เกิดขึ้น ได้แก่ ชุมชนเมือง จำนวน 344 พื้นที่ ดังนี้

1.1) ดำเนินการระยะเร่งด่วน ปี 2547-2548 จำนวน 97 พื้นที่

โดยในระยะแรกให้ดำเนินการตามลำดับความสำคัญของพื้นที่ลุ่มน้ำที่มีความเสื่อมโทรมมากใน 5 ลำดับแรก ได้แก่ ลุ่มน้ำท่าจีน ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลุ่มน้ำกก ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

1.2) ดำเนินการระยะปานกลาง ปี 2549-2551 จำนวน 247 พื้นที่

โดยดำเนินการในพื้นที่ตามลำดับความสำคัญของพื้นที่ลุ่มน้ำที่มีความเสื่อมโทรม และอยู่ในลำดับต้น ๆ เช่นกัน แต่ไม่อยู่ในพื้นที่ที่มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ต่ำถึงต่ำมาก

กลุ่มที่ 2 พื้นที่ดำเนินการเพื่อการควบคุม ป้องกัน และการจัดการ เป็นพื้นที่ที่ไม่มีปัญหามลพิษน้ำเสียมาก คุณภาพน้ำในแม่น้ำอยู่ในเกณฑ์ดีถึงพอใช้ แต่ ควรเตรียมการในระยะยาว สำหรับการบริหารจัดการที่ดี สามารถควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดปัญหามลพิษ เพื่อการอนุรักษ์และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดเสื่อมโทรม ได้แก่ ชุมชนเมืองจำนวน 786 พื้นที่

6.4 กลยุทธ์ มาตรการ และแนวทางปฏิบัติ

การจัดการน้ำเสียชุมชน เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาและการปฏิบัติอย่างผสมผสานและสอดคล้องกัน จึงได้กำหนดกลยุทธ์ที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันกับยุทธศาสตร์ด้านการจัดการน้ำเสียชุมชนด้วย รวมทั้งได้ลำดับความสำคัญของกลยุทธ์ในการดำเนินการตลอดจน มาตรการและแนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา การดำเนินการตามการจัดลำดับความสำคัญของกลยุทธ์ ดังนี้

- กลยุทธ์ที่ 1 : ด้านการบริหารจัดการให้มีการจัดการน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพ
- กลยุทธ์ที่ 2 : ด้านความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการจัดการน้ำเสีย
- กลยุทธ์ที่ 3 : ด้านการประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม และมลพิษน้ำเสียชุมชนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินการและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- กลยุทธ์ที่ 4 : ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนในการจัดการน้ำเสียชุมชน เน้นให้ประชาชนสามารถเข้ามาร่วมรับรู้ตั้งแต่ต้น ร่วมคิด เสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินการ
- กลยุทธ์ที่ 5 : ด้านการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ
- กลยุทธ์ที่ 6 : ด้านกฎหมาย และกำกับดูแล ในการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด และควบคุมการดำเนินการจัดการน้ำเสียชุมชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติตาม และบังคับใช้กฎหมาย
- กลยุทธ์ที่ 7 : ด้านงบประมาณในการเสริมประสิทธิภาพการดำเนินการจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ทั้งนี้ ในการดำเนินการบริหารจัดการน้ำเสียชุมชน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการแบบบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งการแก้ไข พื้นฟู ควบคุม และป้องกัน บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชน

จึงได้กำหนดมาตรการ แนวทางปฏิบัติ และระยะเวลาดำเนินการ ภายใต้แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน ดังรายละเอียดในตารางที่ 6-1 ซึ่งจะเห็นว่า มีทั้งแนวทางปฏิบัติที่สามารถดำเนินการได้ทันที ตั้งแต่ปี 2546-2547 เนื่องจาก หน่วยงานจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อม หรือมีแผนที่จะดำเนินการอยู่แล้ว ส่วนแนวทางปฏิบัติอื่นๆ คงต้องใช้ระยะเวลาดำเนินการ ซึ่งจะมีกำหนดเวลาที่ชัดเจน หรือจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อการตรวจสอบประเมินผลได้

ตารางที่ 6-1 การดำเนินงานภายใต้แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน

ลำดับ ความสำคัญ	กลยุทธ์	ปัญหา	มาตรการ	แนวทางปฏิบัติ	การดำเนินงาน (ปี พ.ศ.)					
					2546	2547	2548	2549	2550	(...)
1	ด้านการบริหารจัดการให้ มีการจัดการน้ำเสียที่มี ประสิทธิภาพ	1.1 ขาดประสิทธิภาพการบริหาร จัดการน้ำเสียที่เหมาะสม	1.1.1 สนับสนุนและเพิ่ม ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ แบบบูรณาการเชิงรุก	1.1.1.1 กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) จัดทำแผนการจัดการน้ำเสียชุมชนเพื่อเป็นแนวทาง ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และเสนอให้การจัดการน้ำ เสียชุมชนเป็นวาระแห่งชาติ						
				1.1.1.2 กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) ดำเนินการประชุมสัมมนาและฝึกอบรมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างความเข้าใจใน การบริหารจัดการ โดยเน้นการบริหารเชิงพื้นที่ สร้างความเข้าใจทั้งในระดับภาพรวม และ ในเชิงลึกระดับพื้นที่						(ดำเนินการต่อเนื่อง)
				1.1.1.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานในเชิงรุก โดยเป็นฝ่ายนำ ริเริ่ม เข้าถึงพื้นที่ และชุมชน เพื่อสร้างความเชื่อถือให้กับประชาชน						
				1.1.1.4 กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) ส่งเสริม สนับสนุน ให้ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค (สสภ.) มี ห้องปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมที่ได้มาตรฐาน ปัจจุบัน มี สสภ. 16 แห่ง ที่มีห้องปฏิบัติการ						
				1.1.1.5 กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) จัดทำแผนปฏิบัติการผลิตที่สะอาดสำหรับ แหล่งกำเนิดน้ำเสียในชุมชนเมือง ซึ่งการผลิตที่สะอาดเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นเครื่องมือ การจัดการในเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการพิจารณาหา แนวทางในการทำให้เกิดของเสียน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนวัตถุดิบ การใช้ซ้ำ หรือการนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งจะช่วยให้ลดค่าใช้จ่ายในการบำบัดน้ำเสียหรือ กำจัดของเสีย						(ดำเนินการต่อเนื่อง)
				1.1.1.6 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) นำ แผนปฏิบัติการผลิตที่สะอาดสำหรับแหล่งกำเนิดน้ำเสียในชุมชนเมือง (ตามข้อ 1.1.1.5) ไปปฏิบัติ						(ดำเนินการต่อเนื่อง)
				1.1.1.7 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำแนวทางการนำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดกลับไปใช้ ประโยชน์ใหม่ (ตามข้อ 1.3.1.2) ไปปฏิบัติ						(ดำเนินการต่อเนื่อง)
				1.1.1.8 กระทรวงทรัพยากรฯ (อนจ.) นำรูปแบบวิธีการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียรวม ของชุมชน (ตามข้อ 1.3.1.3) ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานระบบบำบัดน้ำเสีย						
		1.2 ขาดการบังคับใช้กฎหมาย	1.2.1 เพิ่มประสิทธิภาพการบังคับ ใช้กฎหมายและปรับปรุงกฎหมาย ให้สอดคล้องกับสถานการณ์	1.2.1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) กำกับดูแล และควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดน้ำเสียในชุมชน และเพิ่มประสิทธิภาพใน การปฏิบัติงาน การปฏิบัติตาม และการบังคับใช้กฎหมาย					(ดำเนินการต่อเนื่อง)	
				1.2.1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) ติดตามและประเมินสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนชุมชนในการเฝ้าระวัง คุณภาพสิ่งแวดล้อม และแหล่งกำเนิดมลพิษ ในพื้นที่ ตามแผนการกระจายอำนาจสู่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						(ดำเนินการต่อเนื่อง)
		1.2.1.3 กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) อบรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการ บังคับใช้กฎหมาย ควบคุม ตรวจสอบ แหล่งกำเนิดมลพิษ เพื่อให้ น้ำเสียจากแหล่งกำเนิด ได้รับการบำบัดได้ตามมาตรฐานน้ำทิ้งที่กำหนด								

ตารางที่ 6-1 การดำเนินงานภายใต้แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน

ลำดับ ความสำคัญ	กลยุทธ์	ปัญหา	มาตรการ	แนวทางปฏิบัติ	การดำเนินงาน (ปี พ.ศ.)					
					2546	2547	2548	2549	2550	(...)
1 (ต่อ)	ด้านการบริหารจัดการให้ มีการจัดการน้ำเสียที่มี ประสิทธิภาพ	1.2 ขาดการบังคับใช้กฎหมาย	1.2.1 เพิ่มประสิทธิภาพการบังคับ ใช้กฎหมายและปรับปรุงกฎหมาย ให้สอดคล้องกับสถานการณ์	1.2.1.4 กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) กำหนดมาตรฐานการควบคุมการระบายน้ำเสียจาก แหล่งกำเนิดที่ยังไม่มีการควบคุมการระบายน้ำ และมาตรฐานควบคุมกากตะกอนจากการ บำบัดน้ำเสีย 1.2.1.5 กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ. และ สผ.) กำหนดกลไกการนำหลักการผู้ก่อมลพิษ เป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle : PPP) มาบังคับใช้ และเกิดผลเป็นรูปธรรม โดยการ ผลักดันให้เป็นนโยบายของรัฐ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ			(ดำเนินการต่อเนื่อง)			
		1.3 ขาดเครื่องมือ ความรู้ และเทคนิค ด้านการจัดการน้ำเสีย	1.3.1 วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี ด้านการจัดการน้ำเสียและควบคุม มลพิษ	1.3.1.1 กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) สนับสนุนงบประมาณและส่งเสริมให้ภาคเอกชน สถาบันการศึกษาและองค์กรต่าง ๆ เข้าร่วมวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการน้ำเสียอย่างจริงจังและกว้างขวางขึ้น 1.3.1.2 กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) พัฒนาการนำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดแล้วกลับไปใช้ ประโยชน์ เนื่องจาก มีกิจกรรมหลายอย่างที่ไม่จำเป็นต้องใช้น้ำที่มีคุณภาพสูง แต่ต้อง พิจารณาถึงระดับของคุณภาพน้ำให้สอดคล้องกับกิจกรรมแต่ละประเภท รวมถึงการ พัฒนาการใช้ประโยชน์จากกากตะกอนที่เกิดจากระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน โดยวิเคราะห์ ความเป็นไปได้ด้านการลงทุน ความเหมาะสม ความพร้อมของท้องถิ่น พร้อมทั้งส่งเสริมให้ เกิดการนำไปใช้ปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม 1.3.1.3 กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ. และจอน.) พัฒนารูปแบบวิธีการบริหารจัดการระบบ บำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนที่มีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการเงินและการเดินระบบ ด้วย วิธีการเทียบเคียง (Benchmarking System) ซึ่งเป็นกระบวนการค้นหาแนวทางปฏิบัติเพื่อ แก้ไขปัญหาและแนวทาง/กระบวนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถประยุกต์ใช้ กับการจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินระบบฯ และเพิ่ม ประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบฯ หรือวิธีอื่น ๆ ที่เหมาะสม 1.3.1.4 กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) พัฒนาการกำหนดแนวทาง หลักเกณฑ์ วิธีการ ควบคุม และจัดการกากตะกอนจากการบำบัดน้ำเสีย เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้ ที่เกี่ยวข้อง มีแนวทางและหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจจัดการกากตะกอนจากระบบฯ ที่ เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและงบประมาณ 1.3.1.5 กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) พัฒนาเกณฑ์แนะนำการออกแบบระบบรวบรวมน้ำ เสียและระบบบำบัดน้ำเสียของชุมชนสำหรับประเทศไทย โดยศึกษารวบรวมข้อมูลระบบ ฯที่มีการดำเนินการแล้วในประเทศ รวมทั้งการสำรวจข้อมูลภาคสนามและเอกสาร วิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้คณะผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียกลั่นกรอง พิจารณา เพื่อกำหนดค่าที่ใช้แนะนำในการออกแบบให้เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบริษัทที่ปรึกษาออกแบบนำไปใช้			(ดำเนินการต่อเนื่อง)			

ตารางที่ 6-1 การดำเนินงานภายใต้แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน

ลำดับ ความสำคัญ	กลยุทธ์	ปัญหา	มาตรการ	แนวทางปฏิบัติ	การดำเนินงาน (ปี พ.ศ.)						
					2546	2547	2548	2549	2550	(...)	
1 (ต่อ)	ด้านการบริหารจัดการให้ มีการจัดการน้ำเสียที่มี ประสิทธิภาพ	1.4 ระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย รวมของชุมชนเดิม ไม่สามารถ ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1.4.1 พื้นฟูสภาพการดำเนินงาน ของระบบบำบัดน้ำเสียรวมของ ชุมชนเดิม ให้สามารถดำเนินงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ต่อเนื่อง	<p>1.4.1.1 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (คพ.) จัดทำแผนฟื้นฟูและปรับปรุงระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนทั่วประเทศ เพื่อฟื้นฟู ปรับปรุง ระบบรวบรวมน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถบริหารงานและรับผิดชอบการเดินระบบฯ ได้อย่างต่อเนื่องด้วยตนเอง โดยดำเนินการฟื้นฟูระบบบำบัดน้ำเสีย 77 แห่ง (ไม่รวมระบบฯ ของ กทม. 7 แห่ง และระบบที่ชะลอ/ยกเลิกโครงการ 3 แห่ง) ซึ่งเป็นระบบที่ก่อสร้างเสร็จแล้ว 63 แห่ง และกำลังก่อสร้าง 14 แห่ง</p> <p>1.4.1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ/หรือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (อจน.) ดำเนินการตามแผนฟื้นฟูฯ โดยการปรับปรุงซ่อมแซมระบบฯ จำนวน 36 แห่ง เพื่อฟื้นฟูสภาพให้สามารถดำเนินงานได้เต็มประสิทธิภาพ ภายในปี 2547-2548 วงเงิน 185 ล้านบาท</p> <p>1.4.1.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ/หรือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (อจน.) ทำการเดินระบบ (Operation) จำนวน 47 แห่ง โดยได้รับงบประมาณในลักษณะแบบตลอดชีพเป็นเวลา 4 ปี เริ่มในปี 2547 วงเงิน 618.40 ล้านบาท และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสมทบเพิ่มเติมในส่วนที่เหลือตามสัดส่วนอีก 370.80 ล้านบาท (รวมทั้งสิ้น 989.20 ล้านบาท) เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารงานเดินระบบฯ ได้ในระยะแรกภายหลังจากการปรับปรุงซ่อมแซมฯ ก่อนที่จะรับผิดชอบดำเนินการด้วยการพึ่งพาตนเองได้ต่อไป</p> <p>องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมบำรุงรักษาหรือเปลี่ยนเครื่องจักร/อุปกรณ์ (Maintenance Cost) ทั้งหมด โดยเงินส่วนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสมทบในส่วนของการเดินระบบและค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมบำรุงรักษา สามารถจัดหาได้จาก (1) งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง (2) รายได้จากการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย (3) เงินอุดหนุนภายใต้แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ (4) เงินกู้ จากแหล่งเงินอื่น ๆ</p> <p>1.4.1.4 สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) และกระทรวงทรัพยากรฯ (สผ. และคพ.) กำหนดแผนและดำเนินงานติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานฟื้นฟูฯ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ วงเงิน 9.0 ล้านบาท ดำเนินการในปี 2547-2549 โดยติดตามประเมินผลเป็นระยะ ๆ ทุก 6 เดือน และจัดทำรายงานเสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี</p> <p>1.4.1.5 สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) และกระทรวงทรัพยากรฯ (สผ. คพ. และอจน.) ดำเนินการสร้างความพร้อมให้ท้องถิ่นในการดำเนินการระบบบำบัดน้ำเสีย การเตรียมการกำหนดอัตราค่าบริการ และการจัดเก็บที่เหมาะสม ภายในปี 2547-2549 วงเงิน 10.0 ล้านบาท โดยอบรมสัมมนา สร้างความเข้าใจ ความรู้และทักษะในการจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย</p>							
								ดำเนินงานในปี 2547 – 2552)			

ตารางที่ 6-1 การดำเนินงานภายใต้แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน

ลำดับ ความสำคัญ	กลยุทธ์	ปัญหา	มาตรการ	แนวทางปฏิบัติ	การดำเนินงาน (ปี พ.ศ.)						
					2546	2547	2548	2549	2550	(...)	
1 (ต่อ)	ด้านการบริหารจัดการให้ มีการจัดการน้ำเสียที่มี ประสิทธิภาพ	1.4 ระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย รวมของชุมชนเดิม ไม่สามารถ ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1.4.1 พื้นฟูสภาพการดำเนินงาน ของระบบบำบัดน้ำเสียรวมของ ชุมชนเดิม ให้สามารถดำเนินงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ต่อเนื่อง	1.4.1.6 สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสท.) กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) และ จังหวัด (ทสจ.) ดำเนินการตามแผนฟื้นฟูฯ โดยการรณรงค์ประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียและการจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสีย วงเงิน 20.0 ล้านบาท ดำเนินการในปี 2547-2549							
2	ด้านความพร้อมของ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในการดำเนินการ จัดการน้ำเสีย	2.1 บุคลากรขาดประสบการณ์ ความรู้ ทักษะด้านการจัดการน้ำเสีย	2.1.1 เสริมสร้างสมรรถนะ และ ศักยภาพเกี่ยวกับการจัดการน้ำเสีย ให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	2.1.1.1 กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) ดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการในด้านการบริหาร จัดการน้ำเสียให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น							
		2.2 ขาดแผนงานดำเนินการและ บริหารจัดการที่ชัดเจน	2.2.1 พัฒนาการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	2.2.1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสท.) กำหนดแผนงานในการบริหารจัดการที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้ 2.2.1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการตามแผนการบริหารและสามารถรับการ ตรวจสอบประเมินผลได้				(ดำเนินการต่อเนื่อง)			
		2.3 ขาดการตรวจสอบและเข้มงวด การบังคับใช้กฎหมายในการกำกับ ดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษ	2.3.1 เพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงาน และบังคับใช้กฎหมาย	2.3.1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้มงวดการบังคับใช้กฎหมายในการควบคุม ตรวจสอบ การระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด					(ดำเนินการต่อเนื่อง)		
		2.4 ขาดความพร้อมในการดำเนินการ การ จัด การ น้ำ เสีย อย่าง มี ประสิทธิภาพ	2.4.1 สร้างความพร้อมในการ บริหารจัดการ ให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ควบคู่กับการ สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน	2.4.1.1 กระทรวงทรัพยากรฯ (สส. และอน.) สนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถหรือ สมรรถนะของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้ ทักษะ ในการบริหาร จัดการน้ำเสีย 2.4.1.2 กระทรวงทรัพยากรฯ (ลพ.) สนับสนุนด้านวิชาการแก่แหล่งชุมชนขนาดเล็กให้ เกิดความเข้มแข็งมีความพร้อมสามารถดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและจัดการน้ำเสียภายใต้การ มีส่วนร่วม รวมทั้งการจัดการน้ำเสียชุมชนในพื้นที่เฉพาะ เช่น ชุมชนแออัด ชุมชนริมน้ำ เป็นต้น โดยพิจารณาความเหมาะสม และแนวทางการเลือกใช้ระบบบำบัดน้ำเสียแบบติด กับที่ (Onsite Treatment) ที่มีประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสียสามารถทำงานได้แม้ใน ช่วงเวลาที่ปริมาณน้ำเสียน้อย ดูแลบำรุงรักษาง่าย ค่าใช้จ่ายในการติดตั้งไม่สูง และ ประหยัดพลังงาน เป็นต้น				(ดำเนินการต่อเนื่อง)			

ตารางที่ 6-1 การดำเนินงานภายใต้แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน

ลำดับ ความสำคัญ	กลยุทธ์	ปัญหา	มาตรการ	แนวทางปฏิบัติ	การดำเนินงาน (ปี พ.ศ.)						
					2546	2547	2548	2549	2550	(...)	
3	ด้านการประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกด้าน สิ่งแวดล้อมและมลพิษน้ำ เสียชุมชนและการมีส่วนร่วม ในการดำเนินการและ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.1 ขาดการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนและ ชุมชนอย่างต่อเนื่อง	3.1.1 สนับสนุนการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และมลพิษ	3.1.1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงทรัพยากรฯ (สส. และอจน.) และ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสท.) รณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกและ การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น ร่วม คิด เสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินการจัดการน้ำเสีย และการจ่ายค่าบริการ บำบัดน้ำเสียตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย 3.1.1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสท.) เผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมลพิษด้านน้ำเสีย ชุมชน				(ดำเนินการต่อเนื่อง) (ดำเนินการต่อเนื่อง)			
		3.2 ชุมชนและประชาชนไม่เข้าใจ และไม่มีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและ ปัญหามลพิษจากน้ำเสีย	3.2.1 สนับสนุนการเพิ่มความรู้และ ความเข้าใจเกี่ยวกับมลพิษให้แก่ ชุมชนและประชาชน	3.2.1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) และสำนักงาน ปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสท.) จัดฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อมและมลพิษทางน้ำแก่ ชุมชนและประชาชน เพื่อให้เกิดความตระหนัก เกิดจิตสำนึก การเฝ้าระวังและอนุรักษ์ คุณภาพสิ่งแวดล้อม 3.2.1.2 กระทรวงศึกษาธิการ สนับสนุนและบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับการจัดการ สิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการ และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งภาคทฤษฎี และ ภาคปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียน นักศึกษามีความเข้าใจ และเป็นกำลังสำคัญในการรักษา สิ่งแวดล้อมในอนาคต				(ดำเนินการต่อเนื่อง)			
		3.3 ขาดประสบการณ์และทักษะใน ด้านการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมลพิษด้าน น้ำเสีย	3.3.1 ส่งเสริมการเพิ่ม ประสิทธิภาพการดำเนินการ รณรงค์ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมและมลพิษด้านน้ำเสีย ชุมชน	3.3.1.1 กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) สนับสนุนการเรียนรู้และให้ความรู้ด้านการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ สิ่งแวดล้อมศึกษา กิจกรรมการให้ความรู้ผ่านการสนทนาและการกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ โดยการประชุม สัมมนา ฝึกอบรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถปฏิบัติงานด้านการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ				(ดำเนินการต่อเนื่อง)			
4	การมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนในการ จัดการน้ำเสียชุมชน เน้น ให้ประชาชนสามารถเข้า มาร่วมรับรู้ตั้งแต่ต้น ร่วม คิด เสนอแนะ ร่วม ตัดสินใจ และร่วม ดำเนินการ	4.1 ขาดความเชื่อถือไว้วางใจจาก ประชาชนและชุมชน	4.1.1 ปรับเปลี่ยนวิธีการ ดำเนินงานขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นให้เข้าถึงพื้นที่ และ ใกล้ชิดประชาชนและชุมชน	4.1.1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานในเชิงรุก เป็นฝ่ายนำ ริเริ่ม เข้าถึงพื้นที่ และชุมชน โดยปรับเปลี่ยนวิธีการใหม่เป็นแบบ One-way public relation แทนแบบเดิมที่ ส่วนใหญ่จะเป็นแบบ Two-way communication โดยการสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ ประชาชนในพื้นที่ตั้งแต่การรับรู้ปัญหา การเสนอแนวทางแก้ไขร่วมกับชุมชน ความ จริงใจ โปร่งใส ให้ข้อมูลที่แท้จริงแก่ประชาชนและร่วมดำเนินการกับประชาชนทันทีทั้ง ด้านการพัฒนา และการแก้ไขปัญหาเพื่อสร้างความเชื่อถือ (Trust) และความไว้วางใจ (Credibility) ให้เกิดขึ้นกับประชาชนและชุมชน				(ดำเนินการต่อเนื่อง)			

ตารางที่ 6-1 การดำเนินงานภายใต้แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน

ลำดับ ความสำคัญ	กลยุทธ์	ปัญหา	มาตรการ	แนวทางปฏิบัติ	การดำเนินงาน (ปี พ.ศ.)					
					2546	2547	2548	2549	2550	(...)
4 (ต่อ)	การมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนในการ จัดการน้ำเสียชุมชน เน้น ให้ประชาชนสามารถเข้า มาร่วมรับรู้ตั้งแต่ต้น ร่วม คิด เสนอแนะ ร่วม ตัดสินใจ และร่วม ดำเนินการ	4.2 ประชาชนไม่ได้รับข้อมูล ข้อเท็จจริง และไม่มีความรู้เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมและมลพิษด้านน้ำเสีย ชุมชน	4.2.1 เพิ่มประสิทธิภาพการให้ ข้อมูลข่าวสารที่แท้จริงและความรู้ แก่ประชาชนอย่างโปร่งใส และ อย่างต่อเนื่อง	4.2.1.1 กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสท.) และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง แก่ชุมชนและประชาชน อย่างโปร่งใสและเปิดเผย โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ผ่านผู้นำชุมชน และการ จัดประชุมหารือกับผู้นำชุมชน เอกชน และประชาชน				(ดำเนินการต่อเนื่อง)		
		4.3 เกิดข้อขัดแย้งทางความคิด และ การดำเนินการระหว่างประชาชนและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.3.1 สร้างความเข้าใจ และความ โปร่งใสในการปฏิบัติงานแก่ ประชาชนและชุมชน	4.3.1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ ตลอดจนให้ข้อมูล ข่าวสาร ที่ถูกต้อง และให้ความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชน และประชาชน เพื่อลดความขัดแย้ง เปลี่ยนความขัดแย้งเป็นความร่วมมือ 4.3.1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งองค์การสภาประชาชนเพื่อดำเนินการด้านการ ประสานกับประชาชนเกี่ยวกับข้อเท็จจริง แผนงาน โครงการ ความรู้ ความเข้าใจ เพื่อให้ เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสีย ตลอดจนการกำหนดอัตราค่าบริการ และร่วมรับผิดชอบจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสียด้วย โดยคาดหวังว่าการมีองค์การสภา ประชาชนจะทำให้การจัดเก็บค่าบริการฯ ได้ง่ายขึ้น			(จัดตั้งองค์การสภาประชาชน)		(ดำเนินการต่อเนื่อง)	
		4.4 ขาดความรู้และทักษะในการ ดำเนินการให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่าง มีประสิทธิภาพ	4.4.1 สนับสนุนส่งเสริมการเพิ่ม ศักยภาพและสมรรถนะขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้าง การมีส่วนร่วมของประชาชน	4.4.1.1 กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) ดำเนินการพัฒนา รูปแบบ ขั้นตอน วิธีการดำเนินการ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และจัดอบรมสัมมนา 4.4.1.2 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสท.) ดำเนินการตามรูปแบบ ขั้นตอน วิธีการ สร้างการมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้น					(ดำเนินการต่อเนื่อง)	
5	ด้านการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินการ ขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ	5.1 ขาดประสิทธิภาพการดำเนินการ ติดตามตรวจสอบประเมินผล	5.1.1 พัฒนาระบบ และกลไกการ ติดตาม ตรวจสอบประเมินผล และ วิธีการวัดผล	5.1.1.1 กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ. และสพ.) กำหนดเกณฑ์ วิธีการ ระบบการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและมีเกณฑ์ชี้วัดเพื่อประเมินผลและการจัดทำรายงาน รวมทั้ง สนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการติดตามประเมินผล						
		5.2 ขาดงบประมาณดำเนินการ	5.2.1 สนับสนุนการดำเนินการ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการ ดำเนินงานอย่างเป็นระบบ	5.2.1.1 กระทรวงทรัพยากรฯ (สสท.) นำระบบการติดตามตรวจสอบประเมินผลไป ดำเนินการในพื้นที่ โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง พร้อมตั้งชี้แจงให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นเข้าใจ และให้ความร่วมมือในการตรวจสอบประเมินผล และเปิดโอกาสให้ทุก ฝ่ายมีส่วนร่วมในการตรวจสอบด้วย				(ดำเนินการต่อเนื่อง)		

ตารางที่ 6-1 การดำเนินงานภายใต้แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน

ลำดับ ความสำคัญ	กลยุทธ์	ปัญหา	มาตรการ	แนวทางปฏิบัติ	การดำเนินงาน (ปี พ.ศ.)					
					2546	2547	2548	2549	2550	(...)
6	ด้านกฎหมาย และกำกับดูแลในการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด และควบคุมการดำเนินจัดการน้ำเสียชุมชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมาย	6.1 ขาดการบังคับใช้กฎหมายในการกำหนดและจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย	6.1.1 ส่งเสริมและสนับสนุนการบังคับใช้ในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียหรือค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสีย เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปประกาศใช้และดำเนินการได้ต่อไป	<p>6.1.1.1 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย (Service Fee) หรือการจ่ายค่าก่อให้เกิดมลพิษ (Pollution Charge) ตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle) สำหรับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปดำเนินการจัดเก็บ โดยอาจจัดเก็บได้หลายรูปแบบ เช่น จัดเก็บรวมกับค่าไฟฟ้า จัดเก็บโดยร่วมกับภาษี จัดเก็บโดยรวบรวมกับค่าน้ำประปา หรือจัดเก็บเฉพาะค่าน้ำเสียต่างหาก เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บโดยรวมกับค่าน้ำประปาอาจเป็นแนวทางที่เหมาะสม เนื่องจาก จะทำให้มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บมากขึ้น และเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตน้ำใช้และการใช้น้ำ แต่ต้องมีการปรับแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย และผลักดันให้เป็นนโยบายของรัฐ เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปปฏิบัติได้ ทั้งนี้รวมถึงทางเลือกในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียโดยรวมกับค่าน้ำประปา และแนวทางการจัดเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับการนำน้ำดิบจากแหล่งน้ำมาผลิตน้ำประปา</p> <p>การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสีย (Tariff) สามารถพิจารณาองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ (1) ค่าบริการบำบัดน้ำเสีย (2) ค่าธรรมเนียมอนุญาตต่อเชื่อมต่อ และ (3) ค่าต่อเชื่อมต่อ ซึ่งสามารถพิจารณากำหนดตามความต้องการคืนทุนหรืออัตราการคืนทุน (% cost recovery) แบ่งเป็น 4 ระดับคือ</p> <p>ระดับที่ 1 คืนทุนเฉพาะค่าเดินระบบและบำรุงรักษา (Operation and Maintenance Cost) ได้อัตราค่าบริการถูกที่สุด มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากที่สุด</p> <p>ระดับที่ 2 คืนทุนครอบคลุมค่าเดินระบบและบำรุงรักษา รวมค่าทดแทนเครื่องจักร (Replacement) ได้อัตราค่าบริการสูงขึ้น</p> <p>ระดับที่ 3 คืนทุนครอบคลุมค่าเดินระบบ และบำรุงรักษา รวมค่าก่อสร้าง (ทั้งกรณีรวมค่าที่ดินและกรณีไม่รวมค่าที่ดิน) ได้อัตราค่าบริการที่สูงมากขึ้น</p> <p>ระดับที่ 4 คืนทุนครอบคลุมค่าเดินระบบ บำรุงรักษา ค่าทดแทนเครื่องจักรและค่าก่อสร้าง (ทั้งกรณีรวมค่าที่ดินและไม่รวมค่าที่ดิน) ได้อัตราค่าบริการที่สูงมากที่สุด มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติน้อยที่สุด</p> <p>ในการจัดเก็บค่าบริการสามารถพิจารณาได้ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เป้าหมายการจัดเก็บ มี 3 กรณี <ol style="list-style-type: none"> 1.1 จัดเก็บเพื่อคืนทุนค่าใช้จ่ายการลงทุน (ค่าใช้จ่ายการลงทุนประกอบด้วย ค่า O&M เงินสมทบของเทศบาล เงินกู้ เงินอุดหนุนโดยรัฐ และค่าใช้จ่ายจริงจากผู้ใช้บริการ) 1.2 จัดเก็บเพื่อการคืนทุนค่าใช้จ่ายดำเนินการ 1.3 จัดเก็บเพื่อการคืนทุนค่าใช้จ่ายการลงทุนและค่าใช้จ่ายดำเนินการ 						

ตารางที่ 6-1 การดำเนินงานภายใต้แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน

ลำดับ ความสำคัญ	กลยุทธ์	ปัญหา	มาตรการ	แนวทางปฏิบัติ	การดำเนินงาน (ปี พ.ศ.)					
					2546	2547	2548	2549	2550	(...)
6 (ต่อ)	ด้านกฎหมาย และกำกับดูแลในการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด และควบคุมการดำเนินจัดการน้ำเสียชุมชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมาย	6.1 ขาดการบังคับใช้กฎหมายในการกำหนดและจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย	6.1.1 ส่งเสริมและสนับสนุนการบังคับใช้ในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียหรือค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสีย เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปประกาศใช้และดำเนินการได้ต่อไป	<p>(ต่อ) 2. วิธีการจัดเก็บค่าบริการ มีหลากหลายวิธี อาทิเช่น</p> <p>2.1 จัดเก็บแบบเหมาเป็นรายเดือน</p> <p>2.2 จัดเก็บรวมกับค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอยเป็นรายเดือน</p> <p>2.3 จัดเก็บรวมกับค่าภาษีเป็นรายปี เช่น ภาษีโรงเรือน และที่ดิน</p> <p>2.4 จัดเก็บรวมกับค่าน้ำประปา หรือค่าไฟฟ้า เป็นรายเดือน</p> <p>ทั้งนี้ในการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียควรคำนึงถึงลักษณะของค่าบริการที่ดีและเกิดการยอมรับโดยทั่วไป ดังนี้</p> <p>(ก) ค่าบริการบำบัดน้ำเสียต้องเป็นธรรมต่อผู้ใช้บริการ เช่น มีความถูกต้อง ไม่เป็นภาระมากต่อผู้ใช้บริการ โดยเฉพาะผู้ใช้บริการประเภทบ้านพักอาศัยควรพิจารณาระดับรายได้และความสามารถในการจ่ายด้วย (ability to pay)</p> <p>(ข) ไม่ซับซ้อนและยากต่อการปฏิบัติใช้และติดตามตรวจสอบ</p> <p>(ค) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดเก็บไม่สูงมาก</p> <p>(ง) มีความยืดหยุ่นพอสมควรในการปฏิบัติใช้</p> <p>(จ) การปฏิบัติใช้ควรสอดคล้องกับระบบบริหารและกลไกของเทศบาล</p> <p>(ฉ) สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้</p> <p>6.1.1.2 กระทรวงทรัพยากรฯ ประกาศกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียหรืออัตราค่าก่อให้เกิดมลพิษและหลักเกณฑ์ วิธีการจัดเก็บ สำหรับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปดำเนินการต่อไป</p> <p>6.1.1.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย โดยอาศัยกระบวนการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ สร้างความตระหนักและจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อประชาชนในการจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสีย โดยอาจจัดเก็บในอัตราที่ต่ำก่อน เพื่อลดการต่อต้านและให้เกิดการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของประชาชน ทั้งนี้หากประชาชนยังไม่มีความพร้อมที่จะจ่ายค่าบริการฯ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจต้องจัดหาเงินจากแหล่งอื่นมาใช้ก่อน เช่น งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเงินอุดหนุนทั่วไปตามแผนกระจายอำนาจฯ และเงินกู้จากแหล่งอื่น เป็นต้น</p> <p>6.1.1.4 กระทรวงทรัพยากรฯ สนับสนุนให้มีองค์กรด้านน้ำและน้ำเสียชุมชน (Water and Sewage Authority หรือ WASA) มีหน้าที่จัดหาและผลิตน้ำใช้และจัดการน้ำเสียในหน่วยงานเดียวกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการดำเนินการผลิตน้ำใช้ที่สะอาดและการบำบัดน้ำเสีย รวมทั้งประสิทธิภาพในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียด้วย</p>						
										(ดำเนินการต่อเนื่อง)

ตารางที่ 6-1 การดำเนินงานภายใต้แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน

ลำดับ ความสำคัญ	กลยุทธ์	ปัญหา	มาตรการ	แนวทางปฏิบัติ	ระยะเวลาดำเนินการ						
					2546	2547	2548	2549	2550	(...)	
6 (ต่อ)	ด้านกฎหมาย และกำกับดูแลในการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด และควบคุมการดำเนินจัดการน้ำเสียชุมชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมาย	6.2 ขาดการบังคับใช้กฎหมายควบคุมแหล่งกำเนิดน้ำเสียที่เข้มงวด และดำเนินการลงโทษหากมีการฝ่าฝืน	6.2.1 สนับสนุนกฎหมายควบคุมแหล่งกำเนิดน้ำเสียชุมชน ให้ครอบคลุมแหล่งกำเนิดน้ำเสียประเภทต่างๆ มากขึ้น	6.2.1.1 กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) ออกประกาศกระทรวงฯ กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด ได้แก่ ห้องปฏิบัติการวิเคราะห์คุณภาพน้ำ ร้านล้างอัดฟิล์มถ่ายรูป เป็นต้น และกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติในการควบคุมน้ำเสียจากอู่ซ่อมรถยนต์ กำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมกากตะกอนจากการบำบัด น้ำเสียเป็นต้น 6.2.1.2 กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้มงวดการบังคับใช้กฎหมายควบคุมแหล่งกำเนิด น้ำเสียชุมชน ที่ได้ประกาศบังคับใช้ 6.2.1.3 กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) ออกกฎกระทรวงตามมาตรา 73 พรบ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อใช้บังคับสำหรับผู้ที่จะเป็นผู้ควบคุมหรือผู้รับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียจะต้องมีใบอนุญาตและบุคลากรที่ชำนาญพร้อมที่จะดำเนินงาน				(ดำเนินการต่อเนื่อง)			
		6.3 ขาดกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและบทลงโทษที่ชัดเจนในการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบดำเนินการจัดการน้ำเสีย และ/หรือดำเนินการจัดการน้ำเสียและ/หรือการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสีย	6.3.1 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีกลไกทางกฎหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบดำเนินการจัดการน้ำเสีย และ/หรือดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง	6.3.1.1 กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) ออกกฎหมาย ข้อระเบียบ และมิบตลงโทษที่ชัดเจน หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ดำเนินการหรือละเลยการปฏิบัติ พร้อมการติดตามตรวจสอบ ประเมินผล จากหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้เกิดความตระหนักต่อหน้าที่รับผิดชอบดำเนินงานจัดการน้ำเสีย และ/หรือระบบบำบัดน้ำเสียรวมอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง 6.3.1.2 สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) กำกับ ดูแล ควบคุมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อระเบียบที่กำหนดขึ้น จากข้อ 6.3.1.1					(ดำเนินการต่อเนื่อง)		
		6.4 ขาดกฎหมาย ควบคุม หรือการอนุญาตระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษ	6.4.1 พัฒนากลไกทางกฎหมาย ควบคุม การ ระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษ	6.4.1.1 กระทรวงทรัพยากรฯ (คพ.) กำหนดหลักเกณฑ์การอนุญาตระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษชุมชนเมือง อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม (Discharge Permit System) โดยแหล่งกำเนิดเหล่านี้จะระบายน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำหรือออกสู่สิ่งแวดล้อมได้ จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือข้อระเบียบที่กำหนดเพื่อควบคุมป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยในระยะแรกจะควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษขนาดใหญ่ เช่น ชุมชนเมือง โรงงานอุตสาหกรรม และฟาร์ม ปศุสัตว์ เป็นต้น ส่วนบ้านเรือนและแหล่งกำเนิดน้ำเสียอื่น ๆ ที่ติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียแบบติดกับที่ (Onsite Treatment) อาจไม่ต้องขออนุญาตการระบายน้ำเสียแต่ต้องกำหนดเกณฑ์หรือเงื่อนไขเพื่อควบคุมน้ำเสียไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย 6.4.1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) กำกับ ดูแลการอนุญาตระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดภายใต้ระบบ Discharge Permit System และตามหลักเกณฑ์การอนุญาตและเงื่อนไขกำหนดอื่นๆ ตามข้อ 6.4.1.1							(ดำเนินการต่อเนื่อง)

ตารางที่ 6-1 การดำเนินงานภายใต้แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน

ลำดับ ความสำคัญ	กลยุทธ์	ปัญหา	มาตรการ	แนวทางปฏิบัติ	ระยะเวลาดำเนินการ						
					2546	2547	2548	2549	2550	(...)	
7	ด้านงบประมาณในการเสริมประสิทธิภาพการดำเนินการจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7.1 ขาดการควบคุมการดำเนินการจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้กลไกทางการสนับสนุนงบประมาณ	7.1.1 สนับสนุนกำหนดแนวทางการจัดสรรงบประมาณที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อจัดการน้ำเสียชุมชนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบมากขึ้น	7.1.1.1 กระทรวงทรัพยากรฯ (สผ.) และสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดเกณฑ์หรือเงื่อนไขการสนับสนุนงบประมาณด้วยการปรับลดสัดส่วนงบประมาณประจำปีหากทะเลาะไม่ดำเนินการจัดการน้ำเสียหรือระบบบำบัดน้ำเสีย หรือสนับสนุนงบประมาณเพิ่มตามสัดส่วนที่เหมาะสมหากสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ 7.1.1.2 กระทรวงทรัพยากรฯ (สผ.) และสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างแรงจูงใจให้แก่ท้องถิ่นที่ดูแลเอาใจใส่การจัดการสิ่งแวดล้อมและน้ำเสียด้วยการสนับสนุนงบประมาณหรือเงินอุดหนุนให้แก่ท้องถิ่นที่สามารถดำเนินการจัดการน้ำเสียได้ด้วยตนเองในระดับหนึ่ง หรือท้องถิ่นแสดงความพร้อมในการบริหารจัดการและร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการจัดการน้ำเสีย						(ดำเนินการต่อเนื่อง)	
		7.2 ขาดการติดตามตรวจสอบประเมินผล ที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ	7.2.1 พัฒนาระบบติดตามตรวจสอบ การบริหารเงินงบประมาณในการดำเนินการจัดการน้ำเสียชุมชน	7.2.1.1 กระทรวงทรัพยากรฯ (สผ.) และสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างระบบติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล การบริหารเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการใช้จ่ายเงินงบประมาณและเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด 7.2.1.2 กระทรวงทรัพยากรฯ (สผ.) และสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล การใช้จ่ายเงินงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง		(ดำเนินการต่อเนื่อง)				(ดำเนินการต่อเนื่อง)	
		7.3 การจัดสรรงบประมาณประจำปีให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่มีการกำหนดให้ใช้จ่ายเงินด้านการจัดการน้ำเสียที่ชัดเจน	7.3.1 สนับสนุนกำหนดภารกิจด้านการจัดการน้ำเสียชุมชนและงบประมาณดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องใช้จ่ายดำเนินการ	7.3.1.1 สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดสัดส่วนงบประมาณที่ชัดเจนสำหรับภารกิจด้านการจัดการน้ำเสียชุมชนและการดำเนินการระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนในการจัดสรรงบประมาณประจำปีให้แก่ท้องถิ่นผ่านแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น		(ดำเนินการต่อเนื่อง)					

บทที่ 7

การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

เนื่องจากที่ผ่านมา การนำแผนต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นไปดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ไม่สามารถดำเนินการตามทิศทางที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานจึงเป็นในลักษณะที่แยกส่วน คือต่างหน่วยงานต่างคิด ต่างทำ ยึดหน้าที่ของหน่วยงานเป็นหลัก ทำให้ขาดความเชื่อมโยงของการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายของแผน ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้ระบุไว้ชัดเจนถึงการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติเป็นหัวใจสำคัญ ที่จะทำให้แผนบังเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและที่สำคัญการดำเนินงานจะอยู่ที่การจัดทำแผนดำเนินงานหรือแผนปฏิบัติการในทุกระดับที่เชื่อมโยงกันภายใต้การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและทุกภาคส่วนในสังคมในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมกันรับผิดชอบ ตลอดจนปรับปรุงกลไกแก้ไขระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาระบบข้อมูล และการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล การดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบ

7.1 แนวทางการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

ในการดำเนินการแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติและมีการติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความเข้าใจในแผน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติทุกขั้นตอน และสามารถปฏิบัติได้ในทุกระดับ ทั้งระดับหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และระดับชุมชน ทั้งนี้ในการจัดทำแผนการจัดการน้ำเสียชุมชนจึงได้กำหนดแผนดำเนินงานที่มีระยะเวลาชัดเจน ตลอดจนสาระที่บ่งชี้ถึงหลักการ เหตุผล เป้าหมายและภารกิจ แหล่งเงิน มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และการจัดลำดับของการดำเนินการ แนวทางการติดตามประเมินผล รวมทั้งได้ผนวกเอาขั้นตอนวิธีการ ดำเนินการจัดการน้ำเสียชุมชน ไว้ในแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้เป็นแนวทางดำเนินการได้ด้วยตนเอง

การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัตินั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องจะต้องนำแนวทางปฏิบัติที่กำหนดในแผนการจัดการน้ำเสียชุมชนไปดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนฯ โดยดำเนินการตามลำดับ (รูปที่ 7-1) ดังนี้

1. จัดทำแผนปฏิบัติการจัดการน้ำเสียชุมชน ตามแนวทางและกรอบดำเนินการ ภายใต้แผนการจัดการน้ำเสียชุมชน โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

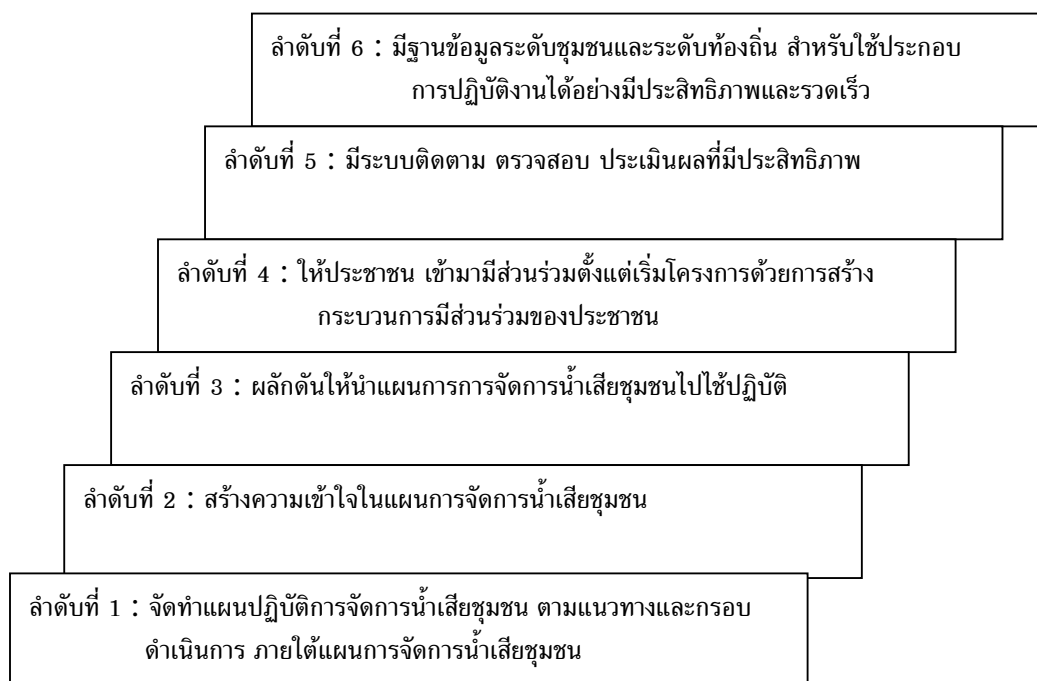
2. สร้างความเข้าใจในแผนการจัดการน้ำเสียชุมชน และองค์ความรู้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม รวมทั้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีขีดความสามารถ และมีความพร้อมในการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลักดันให้มีการบริหารแผนการจัดการน้ำเสียชุมชนอย่างจริงจัง โดยสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นท้องถิ่นสามารถประยุกต์แนวทางการดำเนินการให้สามารถปฏิบัติได้ในระดับชุมชน และระดับท้องถิ่น ด้วยการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้มาตรการต่าง ๆ จะต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การจัดการน้ำเสียชุมชน สามารถติดตามและประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการและต่อเนื่องทั้งการศึกษา การเสนอข้อคิดเห็นและตัดสินใจ เพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมถึงการมีส่วนร่วม ความเชื่อถือ และความโปร่งใสในการดำเนินงานของท้องถิ่น

5. สร้างระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล มีเกณฑ์ชี้วัดประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ

6. สนับสนุนการจัดทำฐานข้อมูลระดับชุมชน และระดับท้องถิ่น รวมทั้งการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำข้อมูลและความรู้ทางวิชาการไปใช้ประกอบการปฏิบัติงาน และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการได้

รูปที่ 7-1 ลำดับการดำเนินงานเพื่อการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

7.2 การสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7.2.1 หน่วยงานจากส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคจะต้องให้การสนับสนุนและช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการเพื่อการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติรวมทั้งต้องสร้างระบบติดตามตรวจสอบ ประเมินผล การดำเนินงานตามแผน และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

(1) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สส. สผ. อจน. คพ.) และ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) ให้การส่งเสริม สนับสนุน ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดำเนินการตามแนวทางการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยลำดับแรกซึ่งสำคัญและต้องดำเนินการก่อน คือ การประสานและชี้แจงแผนเพื่อสร้างความเข้าใจในแผนการจัดการน้ำเสียให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้หน่วยงานส่วนกลางจะต้องดำเนินการสร้างระบบติดตามตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการน้ำเสียด้วย

(2) จังหวัด (ทสจ.) ประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานส่วนกลาง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

7.2.2 ชุมชนและประชาชน ควรต้องมีส่วนร่วมดำเนินการโดยการเปิดโอกาสให้ชุมชนและประชาชน เข้ามาร่วมรับรู้ตั้งแต่ต้น ร่วมคิด ให้ข้อเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการจัดการน้ำเสีย และร่วมติดตามตรวจสอบ ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงทรัพยากรฯ (สส.) สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรฯ (สสภ.) จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องให้เกิดการมีส่วนร่วมตามกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน